

245 *๕๖* การใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ✓

UTILIZATION OF INFORMATION RESOURCES BY UNDERGRADUATE

STUDENTS OF PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY AT PATTANI *๕๖ 100, ๗๐๐*

100 *๕๖* สุระปะนีย์ เทพญา ✓
๗๐๐ *๕๖* สิริพันธ์ เดชพลกรัง *๕๖ ๗๐๐*

๕๖ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ *๗๐๐* มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

Order Key *16๔๔๖*
BIB Key *1๒๑๑๓*

๖๓๐ *๖๗๐*
๐๕๐
เลขที่ *๒๕๑๑ ๕๑๓ ๒๕๑๑*
เลขทะเบียน *๒๑*
๗- 8 ๐.๑. ๒๕๕๑

บทคัดย่อภาษาไทย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อทราบถึงการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ และวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษา รวมถึงวิธีการและปัญหาในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะห้องสมุดในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และเพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทั้ง 3 คณะ และ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาแต่ละคณะทุกชั้นปี ที่เรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้มาแล้ว รวมทั้งสิ้น 200 ชุด จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมามีคิเป็นร้อยละ 92.5 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้นำมาวิเคราะห์และเสนอในรูปของจำนวนและร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.9 มีอายุ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.4 เป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.1 เป็นนักศึกษาชั้นปี 2 คิดเป็นร้อยละ 29.7

2. สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป

นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน ส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และวิทยาลัยอิสลามศึกษา ชั้นปี 2 ชอบเข้าใช้ห้องสมุดช่วงเวลารว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด และมีเวลารว่างในการเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษายู่ในระดับมาก

3. วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด

นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ รองลงมาคือเพื่อเข้ามาอ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งเข้ามาเพื่อทบทวนบทเรียนแต่ละวิชา และเข้ามาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้ รองลงมาคือเรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยมและเรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรของห้องสมุด

4. วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ของห้องสมุด รองลงมาคือการสืบค้นจากตู้บัตรรายการ และนักศึกษาสามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการอยู่ในระดับมาก

5. ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

ทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ หนังสือ/ตำราทั่วไป รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวารสาร ตามลำดับ ทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุด คือ ไมโครฟิล์ม

ABSTRACT

THIS PRELIMINARY STUDY AIMS TO EXAMINE THE UTILIZATION AND THE PURPOSE IN UTILIZING INFORMATION RESOURCES BY UNDERGRADUATE STUDENTS OF PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY AT PATTANI. THIS STUDY ALSO EXAMINES THE METHOD AND PROBLEMS IN RETRIEVING SUCH INFORMATION RESOURCES SO THAT SUGGESTIONS FOR IMPROVEMENT IN THE ACQUISITION PROCESS OF INFORMATION RESOURCES AS WELL AS FOR RELATED PROBLEM SOLUTION TO MEETING THE NEEDS OF THE LIBRARY PATRONS TO BE MADE.

THROUGH AN ACCIDENTAL SAMPLING METHOD, THE SUBJECTS COMPRISE ALL CLASS-YEAR UNDERGRADUATE STUDENTS OF THE FACULTIES OF SCIENCE AND TECHNOLOGY, OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, AND OF EDUCATION AND THE COLLEGE OF ISLAMIC STUDIES, WHO AT THE TIME OF DATA COLLECTION HAVE TAKEN A 421-101 COURSE (LIBRARY USE AND STUDY SKILLS) AT PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY, PATTANI CAMPUS. 200 QUESTIONNAIRES WERE DISTRIBUTED TO THE SUBJECTS AND 92.5% OF THE COMPLETED QUESTIONNAIRES WERE RETURNED. DATA WERE COMPUTED FOR FREQUENCY COUNT AND PERCENTAGE.

THE RESULTS OF THE STUDY ARE THE FOLLOWING.

1. THE MAJORITY OF THE SUBJECTS AS LIBRARY USERS ARE FEMALES ACCOUNTING FOR 64.9%; 72.4% ARE 20 YEARS OLD AND ABOVE; 27.1% ACCOUNT FOR STUDENTS UNDER THE COLLEGE OF ISLAMIC STUDIES, AND 29.7% ARE THE SOPHOMORES.

2. THE GENERAL STATES OF THE LIBRARY USERS ARE THAT THE MAJORITY OF THEM USE THE LIBRARY ALMOST EVERY DAY; MOST OF WHOM ARE 20 YEAR OLD AND ABOVE, BEING SOPHOMORES IN THE FACULTY OF EDUCATION AND COLLEGE OF ISLAMIC STUDIES. THEIR MOST FAVORITE TIME FOR THE LIBRARY USE IS USUALLY OVER THE FREE PERIODS BETWEEN CLASSES AND THEIR SPENDING TIME IN THE LIBRARY AT A MODERATE LEVEL. THE MAJORITY OF THE SUBJECTS RECOGNIZE THE LIBRARY AS SIGNIFICANT TO EDUCATION AT A HIGH LEVEL.

3. MOST OF THE SUBJECTS COME TO THE LIBRARY FOR THE PURPOSE OF DOING SOME READING OR READING TEXTBOOKS; THE SECOND MOST COME THOSE FOR READING JOURNALS, MAGAZINES, NEWSPAPERS. SOME COME FOR REVIEWING THEIR LESSONS BEFORE CLASS AS WELL AS DOING HOMEWORK AND ASSIGNMENTS GIVEN BY INSTRUCTORS. MOST SUBJECTS HAVE LEARNED BASIC KNOWLEDGE OF THE LIBRARY USE FROM TAKING THE COURSE: 421-101 (LIBRARY USE AND STUDY SKILLS); THE SECOND MOST COME THAT LEARNED FROM THEIR FORMER SCHOOL'S LIBRARY AS WELL AS FROM INQUIRED INFORMATION PROVIDED BY SOME LIBRARY STAFF.

4. MOST SUBJECT'S SEARCH AND RETRIEVE THE INFORMATION NEEDED FROM SOME DATABASE RESOURCES AVAILABLE IN THE LIBRARY; THE SECOND MOST COME THOSE SEARCHING OR RETRIEVING THE INFORMATION FROM THE CATALOGUE CARDS. THE SUBJECTS ARE ABLE TO SEARCH INFORMATION RESOURCES NEEDED WITH CASE AT A HIGH LEVEL.

5. THE TYPES OF INFORMATION RESOURCES USED THE MOST BY THE SUBJECTS IN HIERARCHICAL ORDER INCLUDE BOOKS OR GENERAL TEXTBOOKS, NEWSPAPERS AND MAGAZINES. MICROFICHES AS AN INFORMATION RESOURCE ARE USED THE LEAST.

6. THE PROBLEMS FOUND INCLUDE THOSE RELATED TO INFORMATION RESOURCES, PERSONNEL STAFF, SERVICES, PHYSICAL PLANTS AND BUILDINGS, AND LIBRARY PUBLIC RELATIONS.

คำนำ

งานวิจัย เรื่อง การใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (Utilization of Information Resources by Undergraduate Students of Prince of Songkla University at Pattani) เป็นงานวิจัยพื้นฐานในแผนงานระดับอุดมศึกษาของงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2541 เพื่อสำรวจการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ และวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษา รวมถึงวิธีการและปัญหาในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะห้องสมุด ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2541

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
รายการตารางประกอบ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
หน้าที่และการสอนในมหาวิทยาลัย	4
บทบาทและหน้าที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย	8
บทบาทของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย	11
ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศ	12
ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ	13
ทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัย	15
ความจำเป็นและความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้	17
ปัจจัยและพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ	22
วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษาความต้องการของผู้ใช้	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	34
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	91
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	91
กลุ่มตัวอย่าง	91
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
การวิเคราะห์ข้อมูล	92
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	92
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	103

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	36
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	37
3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามคณะ	37
4	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับชั้นปี	38
5	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่ในการ เข้าใช้ห้องสมุด	38
6	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการ เข้าใช้ห้องสมุดตามเพศ	39
7	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการ เข้าใช้ห้องสมุดตามระดับอายุ	40
8	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการ เข้าใช้ห้องสมุดตามคณะ	41
9	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการ เข้าใช้ห้องสมุดตามระดับชั้นปี	42
10	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเวลาที่ชอบ เข้าใช้ห้องสมุด	43
11	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบ เข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาตามเพศ	44
12	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบ เข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาตามระดับอายุ	45
13	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบ เข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาตามคณะ	46
14	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบ เข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาตามระดับชั้นปี	47
15	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเวลาว่าง ในการเข้าใช้ห้องสมุด	48

ตารางที่	หน้า	
16	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นในเรื่อง ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาของผู้ใช้บริการ	48
17	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวัตถุประสงค์ ในการเข้าใช้ห้องสมุด	49
18	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกวัตถุประสงค์ ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามเพศ	51
19	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกวัตถุประสงค์ ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามระดับอายุ	53
20	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกวัตถุประสงค์ ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามคณะ	57
21	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกวัตถุประสงค์ ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามระดับชั้นปี	61
22	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเรียนรู้ วิธีการใช้ห้องสมุด	65
23	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการเรียนรู้ วิธีใช้ห้องสมุดตามเพศ	66
24	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการเรียนรู้ วิธีใช้ห้องสมุดตามระดับอายุ	67
25	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการเรียนรู้ วิธีใช้ห้องสมุดตามคณะ	68
26	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการเรียนรู้ วิธีใช้ห้องสมุดตามระดับชั้นปี	69
27	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิธีการสืบค้น ทรัพยากรสารสนเทศ	70
28	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวิธีการสืบค้น ทรัพยากรสารสนเทศ ตามเพศ	71
29	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวิธีการสืบค้น ทรัพยากรสารสนเทศ ตามระดับอายุ	72

ตารางที่		หน้า
30	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวิธีการสืบค้น ทรัพยากรสารสนเทศ ตามคณะ	73
31	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวิธีการสืบค้น ทรัพยากรสารสนเทศ ตามระดับชั้นปี	75
32	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความสำเร็จ ในการค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด	77
33	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด	78
34	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกการใช้ ทรัพยากรสารสนเทศตามเพศ	80
35	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกการใช้ ทรัพยากรสารสนเทศตามระดับอายุ	82
36	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกการใช้ ทรัพยากรสารสนเทศตามคณะ	85
37	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกการใช้ ทรัพยากรสารสนเทศตามระดับชั้นปี	88

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจัดให้ทรัพยากรสารสนเทศเป็นทรัพยากรสำคัญประเภทหนึ่งใน 3 ประเภท คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรสารสนเทศ นันทา วิฑูมศักดิ์ (2533 : 31) กล่าวว่า การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาบริการผู้ใช้ก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของห้องสมุดคือ เพื่อการศึกษา เพื่อการค้นคว้าวิจัย เพื่อให้ความรู้ เพื่อให้ความจรรโลงใจ และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ปัจจุบันวัตถุประสงค์ได้เปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ ผู้ใช้มีความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง

ในปัจจุบันสารสนเทศได้เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว และความต้องการสารสนเทศของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป บางคนต้องการสารสนเทศเพื่อสนองความต้องการด้านการศึกษา เพื่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น ในการที่จะทราบความต้องการของผู้ใช้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดหาสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการนั้นจำเป็นจะต้องศึกษาจากกลุ่มผู้ใช้บริการ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการ วัตถุประสงค์ในการนำสารสนเทศไปใช้รวมทั้งแหล่งสารสนเทศที่ผู้ใช้ได้รับมา (Wilson, 1981 : 4 ; Auster, 1928 : 178 - 179 อ้างถึงใน อัญชลี อนันตศิริ, 2533 : 1) ดังนั้นห้องสมุดกับการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าการเรียนในห้องเรียนอย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอ และทันกับโลกในยุคปัจจุบัน ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น การศึกษาโดยใช้ห้องสมุดได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะการศึกษานับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ในการใช้ห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะให้ผู้ใช้มีความรู้และทักษะในการใช้ห้องสมุดอย่างถูกวิธีนั้น สถาบันการศึกษาควรมีการเรียนการสอนวิธีใช้ห้องสมุด ตั้งแต่นักเรียนชั้นอนุบาลหรือปีแรกที่เข้าโรงเรียน ต่อเนื่องกันไปจนถึงระดับอุดมศึกษาโดยจัดเนื้อหาเริ่มต้นด้วยการแนะนำวิธีใช้ห้องสมุดอย่างง่าย ๆ แล้วขยายเนื้อหาให้กว้างขวางลึกซึ้งขึ้นตามลำดับ (กาหลง บุตรไสว, 2530 : 2)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี 3 คณะ และ 1 วิทยาลัย อันได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ เพิ่มเติมจากการบรรยายในห้องเรียน ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยจึงได้จัดวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนเป็นวิชาบังคับพื้นฐานให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะลงเรียน ซึ่งการสอนวิชานี้เป็น

ความรับผิดชอบของคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักวิธีการใช้เครื่องมือในการค้นหาสารนิเทศตลอดจนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้การศึกษาด้วยตนเองนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากสภาพปัจจุบันปัญหาเรื่องสภาพเศรษฐกิจมีเพิ่มมากขึ้น และงบประมาณที่ห้องสมุดแต่ละแห่งได้รับนั้นน้อยมากเมื่อเทียบกับราคาของทรัพยากรสารสนเทศ ที่มีอยู่อย่างมากมายหรือเป็นภาวะที่เรียกว่า การทะลักทลายของสารสนเทศ และนับวันก็จะมีราคาเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงความต้องการของผู้ใช้เพื่อที่จะได้มีการจัดหาทรัพยากรตามงบประมาณที่มีอย่างจำกัดนั้นให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ผู้วิจัยจึงจะทำการศึกษาถึงการใช้อุปกรณ์สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งผลการวิจัยนี้จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้มากที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามเพศ ระดับชั้นปี และคณะ
2. เพื่อศึกษาถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3. เพื่อศึกษาวิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
4. เพื่อศึกษาประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษานำมาใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความต้องการในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. ทำให้ทราบวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3. ทำให้ทราบถึงวิธีการและปัญหาในการสืบค้นสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
4. ทำให้ทราบประเภทและปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางสำหรับผู้บริหารห้องสมุดและบรรณารักษ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงการจัดหาและการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศให้ดียิ่งขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทั้ง 3 คณะและ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาทุกคณะ ทุกชั้นปี ที่เรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้มาแล้ว รวมทั้งสิ้น 200 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้ง 3 คณะ และ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง สารนิเทศที่อยู่ในรูปของสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อประเภทโสตทัศนวัสดุ และสื่อประเภทเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้ เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศตรงกับความต้องการ

วิธีการสืบค้น หมายถึง ผู้ใช้สามารถค้นหาสารนิเทศที่ต้องการได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการ โดยอาจค้นด้วยระบบมือ หรือสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หน้าที่และการสอนในมหาวิทยาลัย
2. บทบาทและหน้าที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย
3. บทบาทของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย
4. ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศ
5. ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ
6. ทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัย
7. ความจำเป็นและความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้
8. ปัจจัยและพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ
9. วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษาความต้องการของผู้ใช้
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หน้าที่และการสอนในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย หมายถึง สถาบันที่มีการสอน การวิจัยและการส่งเสริมเผยแพร่ของวิชาการชั้นสูงหลายสาขาด้วยกัน ซึ่งถ้ายังมีหลายสาขาก็ยังเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น¹

ลักษณะของมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบนั้น ควรจะมีการสอนและการวิจัยในสาขาวิชา มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การศึกษา วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ สำหรับ 3 สาขาวิชาหลังอาจจะมีเพียงสาขาใดสาขาหนึ่งก็ได้²

¹ กำแหง พลังกูร (2507) “หลักการและความมุ่งหมายของการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย,” ใน รายงานสัมมนาเรื่องปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (พระนคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หน้า 11.

² Weidner, Edward W. (1962) **The World Role of Universities** (New York : McGraw-Hill) p. 20.

มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. วิจัยหาความรู้ใหม่เพื่อส่งเสริมวิชาการ ตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานวิชาการต่าง ๆ ดังนั้นการพิมพ์หนังสือวิชาการสาขาต่าง ๆ และการพิมพ์วารสารวิชาการจึงเป็นงานประจำของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยต้องช่วยให้สังคมได้รับประโยชน์ทางด้านวิชาการ ในฐานะที่มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม

2. ให้ความรู้ทั่วไป และความรู้เฉพาะแก่สมาชิกของสังคมโดยการสอน การให้ความรู้ดังกล่าวเป็นการปฏิบัติงานสองทาง คือ บุคลากรของมหาวิทยาลัยให้ความรู้ขั้นมูลฐานแก่สมาชิกของสังคมที่เข้ามาใช้บริการ ในขณะที่เดียวกันสมาชิกเหล่านั้นก็ค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมจนได้รับความรู้ใหม่ ๆ มอบให้แก่มหาวิทยาลัยด้วยพร้อม ๆ กับการรับการสอนการปฏิบัติงานเช่นนี้ นอกจากเป็นการสอนแล้ว ยังเป็นการรักษาความรู้และวัฒนธรรมของสังคมไว้ให้แก่สมาชิกรุ่นต่าง ๆ ของสังคมอีกด้วย กระบวนการสอนของมหาวิทยาลัย จึงจัดเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพราะมหาวิทยาลัยพยายามสอนให้สมาชิกของสังคมที่เข้ามาใช้บริการได้รู้จักการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน

3. เตรียมพลเมืองผู้มีการศึกษาสูงให้แก่สังคม ในการปฏิบัติหน้าที่หลักข้อนี้ มหาวิทยาลัยจำเป็นที่จะต้องจัดประสบการณ์ทุกชนิดทั้งในหลักสูตรและร่วมหลักสูตรให้แก่สมาชิกของสังคมที่มารับบริการอย่างพอเพียง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์โดยตรงและได้รับการอบรมจนเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง

4. ให้บริการแก่สังคม การให้บริการในเรื่องวิชาการและบริการอย่างอื่น มหาวิทยาลัยจัดให้ตามกำลังความสามารถและขอบเขตงานที่มหาวิทยาลัยมีบุคลากรทำอยู่เป็นประจำ ไม่ได้หมายถึงการให้บริการอันไม่เกี่ยวข้องกับงานของมหาวิทยาลัย

5. ทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมและชนบประเพณีอันดีงามของชาติ เช่น การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและตระหนักในสถาบันอันเป็นที่เคารพของคนในชาติตลอดจนระบอบการปกครองของประเทศ

นอกจากนั้น สุภรณ์ ศรีพหล ได้ชี้ให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยควรมีหน้าที่ในฐานะเป็นตัวกลางในการพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งหมายถึงว่า มหาวิทยาลัยนอกจากจะทำหน้าที่ด้านสอน วิจัยแล้ว มหาวิทยาลัยควรมุ่งขยายงานด้านการให้บริการแก่ชุมชนมากยิ่งขึ้น

ส่วนสิปปนนท์ เกตุทัต กล่าวว่า มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ควรมีลักษณะแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยส่วนกลาง นั่นคือ การเสาะแสวงหาบทบาทหลักที่จะมีผลสนองต่อการพัฒนาภูมิภาคทั้งในแง่ของการดึงดูดให้นักศึกษามีใจรักที่จะอยู่ ตั้งรกรากและช่วยกันพัฒนาภูมิภาคให้มีความเจริญขึ้น การนำผลการวิจัยไปประยุกต์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการเป็นศูนย์กลางของความเจริญทางจิตใจ ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมด้วย (อุทัย เลหาวิเชียร และวราเดช จันทรศร (บรรณาธิการ), 2531 : 8)

การสอนในมหาวิทยาลัย

หน้าที่หลักที่ถือว่าเป็นหัวใจของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิต หรือ การสอน ซึ่งหมายถึงการถ่ายทอดความรู้ และงานประจำที่สำคัญของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย คือ งานสอน ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความชำนาญ และทัศนคติหรือความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ และในการส่งเสริมให้เกิดความรู้ขึ้นนั้น คณาจารย์ควรจะมุ่งให้นักศึกษาบรรลุถึงความรู้ 3 ระดับ คือ รู้จักจำความรู้ คิดจากความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ความรู้โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ด้วย¹

ดังนั้นในการสอน คณาจารย์มหาวิทยาลัยควรยึดหลัก 4 ประการ คือ

1. สอนเนื้อหาความรู้ของวิชานั้น ๆ และคำศัพท์เฉพาะของวิชานั้น ๆ เพื่อประโยชน์ในการที่นิสิตนักศึกษาจะมีความเข้าใจ เพื่อไปค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองได้
2. สอนให้นิสิตนักศึกษารู้จักสรุปให้เกิดความคิดรวบยอดและจับหลักการได้
3. แนะนำชี้ช่องให้นิสิตนักศึกษามองเห็นลู่ทางที่จะไปค้นคว้า วิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องที่สอนได้ โดยบอกวิธีค้นคว้าให้ และแนะนำสิ่งที่ควรค้นคว้าให้ด้วย ดังนั้น คณาจารย์ควรบอกแหล่งที่มาของความรู้ที่คณาจารย์ค้นคว้าเอามาสอนโดยอ้างอิงทุกครั้ง
4. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่กำลังสอนให้เกิดขึ้นแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อให้มีความรักต่อวิชานั้น ๆ และเกิดความอยากรู้อยากเห็นเพิ่มเติม

วิธีสอนในมหาวิทยาลัย หลักการสอนในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ควรจะเริ่มต้นด้วยแนวความคิดที่ว่า ไม่มีวิธีสอนวิธีใดที่ดีที่สุด และเหมาะสมกับทุกวิชา และไม่มีวิธีสอนวิธีใดดีกว่าวิธีสอนอื่น ๆ ในทุกแง่ อาจารย์ผู้สอนจึงต้องใช้วิจารณญาณเลือกใช้วิธีสอนโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของวิชาที่สอน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ² อาจารย์ผู้สอนไม่ใช่เพียงแต่สอนให้นักศึกษาท่องจำ หรือค้นคว้าหาความรู้เท่านั้น แต่จะต้องร่วมงานกับนักศึกษาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ คู่มือช่วยสอนตลอดจนวัสดุประกอบการศึกษาต่าง ๆ ด้วย

¹ทบวงมหาวิทยาลัย (2521) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนตามโครงการฝึกอบรมผู้ฝึกอบรม (กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย) หน้า 43.

²ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2520) “การสอนแบบบรรยาย,” ใน คู่มืออาจารย์ด้านการเรียนการสอน, ไพฑูริย์ สินลารัตน์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หน้า 78-79.

การสอนระดับมหาวิทยาลัยนั้น ถ้าพิจารณาเนื้อหาเป็นจุดสำคัญแล้ว การสอนแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

1. การสอนโดยวิธีเสนอเนื้อหาแก่ผู้เรียน เป็นการนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหา ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีจุดหมายปลายทางให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ต่อไป การสอนวิธีนี้ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การสนทนา ปฐกษา-วิชันนา (วิธีถาม-ตอบ) การอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุตลอดจนการได้พบปะสัมภาษณ์ผู้รู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ

2. การสอนโดยให้ผู้เรียนเริ่มหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองก่อน ผู้สอนต้องหาวิธีให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต และศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองก่อน แล้วฝึกให้สามารถหาความรู้ด้วยตนเอง แก้ไขปัญหาด้วยตนเองโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ได้เรียนมา การสอนวิธีนี้ได้แก่ การสังเกต การปฏิบัติ งาน ฝึกงาน หรือทดลองปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ การค้นหาวรรณกรรมในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การเขียน การสัมมนา และกรณีตัวอย่าง เป็นต้น

วิธีสอนที่คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยใช้กันมาก คือ วิธีบรรยายซึ่งใช้ได้ผลดี เมื่อผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาวิชา แนวคิดเบื้องต้น คำนิยาม หรือข้อมูลที่จำเป็นจะต้องมีการอธิบายเพิ่มเติม ข้อดีของวิธีบรรยาย คือ ให้ความรู้ได้รวดเร็ว ประหยัด ให้ความรู้แก่นักศึกษาได้เป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน และใช้ได้กับการสอนเกือบทุกวิชา

เพนเตอร์ (Painter, 1974 : 37 - 38) กล่าวว่า วิธีบรรยายเป็นวิธีที่ผู้สอนและผู้เรียนคุ้นเคยที่สุด และใช้ในการสอนวิชาต่าง ๆ ถึงร้อยละ 80 ส่วนวิธีสอนแบบอื่น ๆ ที่นิยมใช้ได้แก่ การสอนแบบอภิปราย ผู้เรียนมีบทบาทอย่างมาก เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ออกความเห็น ประเมินความเห็นและนำความคิดเห็นนั้นไปใช้ประโยชน์

ในปัจจุบันนวัตกรรมการศึกษาเปิดโอกาสให้คณาจารย์ผู้สอนเลือกวิธีสอนได้หลายวิธี แต่ละวิธีก็มีมุ่งส่งเสริมวัตถุประสงค์ในการสอนที่แตกต่างออกไป ดังนั้นคณาจารย์ควรได้รับการส่งเสริมจากทางมหาวิทยาลัยให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการเลือกใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีและผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรคำนึงความพร้อมของทรัพยากรและบริการต่าง ๆ เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์ด้วย ขณะนี้แม้ว่าห้องสมุดยังคงความสำคัญอย่างยิ่ง ก็ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่ช่วยในการสอนเพิ่มขึ้น และมีอิทธิพลต่อลักษณะและคุณภาพของการสอนในมหาวิทยาลัยซึ่งผู้บริหารควรจะให้การสนับสนุนอย่างยิ่ง เช่น หน่วยพัฒนาคณาจารย์และประเมินผล หน่วยโสตทัศนศึกษาหรือหน่วยบริการการศึกษา หน่วยโทรทัศน์เพื่อการสอน เป็นต้น¹

¹ Brown, James W. and James W. Thornton, Jr., **College Teaching : A Systematic Approach** (2nd ed. New York : McGraw-Hill) pp. 128-129.

บทบาทห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ดังได้กล่าวแล้วว่าหน้าที่สำคัญของมหาวิทยาลัยคือ การวิจัย การให้บริการชุมชน และการรักษามรดกทางวัฒนธรรม ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงมีหน้าที่จะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับหน้าที่ของมหาวิทยาลัย โดยจัดหาหนังสือและวัสดุการศึกษา เพื่อให้ไว้สำหรับให้นักศึกษาและคณาจารย์ได้ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อให้หน้าที่ของมหาวิทยาลัยสัมฤทธิ์ผล

ปัจจุบันนี้ห้องสมุดเป็นสถาบันที่ให้บริการทางวิชาการอย่างแท้จริงดังที่ มอริส เกลแฟนด์ (Morris Gelfand) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ University Libraries for Development Countries ว่า “บทบาทพื้นฐานของห้องสมุด คือ การศึกษาห้องสมุดไม่ได้เป็นแต่เพียงแหล่งเก็บหนังสือ ซึ่งมีห้องอ่านหนังสือด้วยเท่านั้น แต่เป็นเครื่องมือที่มีพลังของการศึกษา”¹

กล่าวได้ว่าห้องสมุดเป็นหัวใจของการศึกษาในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยใหม่ที่จะสร้างขึ้นสิ่งสำคัญที่จะต้องกระทำคือการจัดหาหนังสือที่เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น การเตรียมการนี้อาจจะต้องกระทำก่อนการก่อสร้างอาคารมหาวิทยาลัยเสียอีก เช่น ในปี ค.ศ. 1960 ก่อนที่จะมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเซาท์ฟลอริดา (University of South Florida) ได้มีการเลือกบรรณารักษ์เพื่อจัดเตรียมการตั้งห้องสมุด และในปี ค.ศ. 1966 ได้มีการเลือกบรรณารักษ์สำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยเวสต์ ฟลอริดา (University of West Florida) ตั้งแต่โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยยังเป็นเพียงโครงการในแผ่นกระดาษ และบรรณารักษ์ได้จัดหาหนังสือได้ 1 แสนเล่ม ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะเปิดทำการเป็นเวลาถึง 1 ปี¹ ดังนั้นประเทศที่เจริญแล้วจะสามารถประเมินคุณค่าของการสอนในมหาวิทยาลัยได้จากหนังสือและอุปกรณ์การอ่านที่มีอยู่ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษานั้น เพราะในการสอนแต่ละวิชาไม่ว่าในคณะใด จะต้องอาศัยหนังสือเป็นรากฐานการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยทั้งสิ้น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงเป็นแหล่งค้นคว้าวิชาความรู้ทุกแขนงวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัย²

¹ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ (2521) บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช) หน้า 64.

² _____ (2515) “การปรับปรุงบริการห้องสมุดของมหาวิทยาลัย,” ใน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หน้า 35.

หน้าที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย มีหน้าที่เลือก จัดหา จัดเตรียมและดูแลรักษาทรัพยากรห้องสมุด ซึ่งได้แก่ หนังสือ วารสาร จุลสาร แผนที่ ไมโครฟิล์ม ภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียงและ โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นวัสดุประกอบการสอนในมหาวิทยาลัย จัดบริการช่วยผู้อ่านในการใช้ทรัพยากรห้องสมุดดังกล่าว สนับสนุนการอ่านของนักศึกษาทั้งเพื่อประกอบการศึกษาและเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การให้บริการต่าง ๆ เหล่านี้ นับเป็นการสนับสนุนหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ในสังคมชุมชนนั้น ๆ¹ นอกจากนี้ห้องสมุดจะต้องทำการรักษา ซ่อมแซมและป้องกันทรัพยากรห้องสมุดเพื่อให้คงทนถาวร มีการทำเครื่องหมายแจ้งให้ทราบ นามผู้บริจาคหรือชื่อทุนที่ได้รับลงในทรัพยากรห้องสมุดนั้น ๆ มีการจัดสถานที่ที่เหมาะสมแก่การใช้ เพื่อการศึกษาและมีบรรยากาศทางวิชาการ ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับห้องสมุดและสถาบันอื่น เพื่อที่จะให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแก่คณาจารย์และนักศึกษาได้²

ส่วนคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษา สภาการศึกษา แห่งชาติได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงห้องสมุดของสถาบันการศึกษาชั้นสูงในเรื่อง วัตถุประสงค์และหน้าที่ของสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยไว้ดังนี้ คือ (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, 2515 : 7 - 8)

1. เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นโยบายและหลักสูตรของมหาวิทยาลัยห้องสมุด ควรเป็นแหล่งสะสมเอกสารและอุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร ดนฉบับตัวเขียน โสตทัศนวัสดุ ฯลฯ อย่างพอเพียง เพื่อใช้ประกอบหลักสูตร
2. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ควรมีหนังสือเล่มสำคัญ ๆ หนังสือซึ่งแสดงถึง อารยธรรมอันเป็นมรดกตกทอดมา หนังสือที่มีคุณค่าถาวรไม่ล้าสมัย หนังสือที่สนองความใคร่รู้ ใคร่เห็น และหนังสืออ่านเพื่อความบันเทิง
3. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยควรจะรวบรวมสิ่งพิมพ์ที่สถาบันของตนจัดทำขึ้น ตลอดจนสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง
4. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ควรมีสหวิทยพิเศษที่จะได้รับสิ่งพิมพ์ของหน่วย ราชการทุกแห่ง
5. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ควรจัดหมู่หนังสือและอุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ ตามระบบสากลเพื่อสะดวกในการใช้

¹ Lyle, Guy R. (1974) **The Administration of the College Library** 4th ed. (New York : H.W. Wilson) p.9.

² Rogers, Rutherford C. and David C. Weber, (1971) **University Library Administration** (New York : H.W. Wilson) pp. 2-3.

6. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ควรมีสถานที่อย่างพอเพียงกับการเก็บรักษา หนังสือและอุปกรณ์การศึกษา และการให้บริการ

7. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีคุณวุฒิทาง บรรณารักษศาสตร์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยและหน่วยราชการต่าง ๆ

8. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ควรมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับฝ่ายบริหาร ในด้านงบประมาณและในด้านการเจ้าหน้าที่ และฝ่ายการสอนในด้านการหาหนังสือ และอุปกรณ์ สำหรับประกอบการศึกษา และฝ่ายนิสิตนักศึกษาในด้านส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่านหนังสือ

9. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ควรมีความร่วมมือกันในด้านงานเทคนิคและการ ให้บริการ

นวนิถีย์ อินทรามะ (2517 : 6 - 7) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของห้องสมุด มหาวิทยาลัยว่ามีความแตกต่างจากห้องสมุดอื่นที่เห็นได้ชัดก็คือ

1. งานหลักของห้องสมุดมหาวิทยาลัย คือ การสอนผู้ใช้ห้องสมุดให้รู้จักใช้ทรัพยากร ห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย เป็นการเตรียมผู้ใช้เพื่อเมื่อจบการศึกษาแล้วจะสามารถ ศึกษา ค้นคว้า ด้วยตนเองได้ ซึ่งในปัจจุบันถือว่า การศึกษาตลอดชีพนั้นเป็นสิ่งจำเป็น และหัวใจ ของการศึกษาตลอดชีพได้แก่ ห้องสมุด

2. งานบริการของห้องสมุดเป็นการให้บริการแก่ผู้ใช้ระดับอุดมศึกษา และแก่ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาเฉพาะต่าง ๆ เป็นงานวิชาการในระดับสูงและมีลักษณะลึกซึ้ง

3. การให้บริการทางวิชาการนี้ต้องปฏิบัติเป็นการสม่ำเสมอ เริ่มตั้งแต่การจัดหา ทรัพยากรห้องสมุด การเตรียมทรัพยากรสำหรับพร้อมที่จะให้ผู้ใช้ได้ศึกษาค้นคว้า และวิจัย การสอนวิธีการใช้ทรัพยากรห้องสมุด ตลอดจนการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือการ ค้นคว้าทางวิชาการทุกสาขา ซึ่งงานเหล่านี้ต้องการบรรณารักษ์ผู้มีความรู้สูงและมีประสบการณ์ มาก เพราะจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในทุกสาขาวิชา ต้องมีความรู้ เกี่ยวกับหนังสือที่จะเลือกเข้าห้องสมุด มีความรู้เกี่ยวกับผู้เขียนหนังสือว่าเป็นผู้มีความรู้และ ประสบการณ์ในสาขาวิชาที่เขียนมากน้อยเพียงใด จะต้องร่วมมือประสานงานอย่างใกล้ชิดกับ อาจารย์ผู้สอน ต้องทราบนโยบายของมหาวิทยาลัย ของสังคม และของรัฐ ตลอดจนต้องติดตาม ความสนใจของผู้ใช้ มีความรู้ทางจิตวิทยา มีมนุษยสัมพันธ์และต้องมีความรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นอย่างดี และมีความสามารถในการค้นคว้าวิจัย วิเคราะห์ระบบเพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทบาทของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย

ในต่างประเทศตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาห้องสมุดมหาวิทยาลัยเริ่มมีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มมีการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะหลักสูตรการสอนและวิธีการสอนในมหาวิทยาลัยเริ่มเน้นความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในห้องสมุด สงครามโลกครั้งที่ 1 มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งนี้เพราะนักศึกษาไม่สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ความคิดใหม่ ๆ และการค้นพบใหม่ ๆ โดยอาศัยตำราเพียงเล่มเดียว จึงต้องค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด ห้องสมุดจึงนับว่าเป็นหัวใจของการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

สำหรับในประเทศไทยนั้น ในอดีตการศึกษาทุกระดับเป็นการศึกษาโดยใช้วิธีบรรยาย และผู้เรียนก็ใช้วิธีท่องจำไปสอบ ไม่จำเป็นต้องไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม มักยึดถือคำบรรยายของผู้สอนเท่าที่ได้บรรยายไว้ แต่ในปัจจุบันนี้มีผู้ได้ไปศึกษาต่างประเทศมากขึ้น และได้นำเอาระบบการศึกษาของต่างประเทศมาใช้ ระบบการศึกษาของไทยจึงได้เปลี่ยนจากระบบเดิมหันไปเน้นหนักในทางส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนจะบรรยายในห้องเรียนบ้างแล้วมอบหมายให้ผู้เรียนไปอ่านหนังสือหรือบทความเพิ่มเติม และยังได้ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นโดยสอนในชั้นด้วยวิธีสัมมนาอีกด้วย เพราะฉะนั้นการบรรยายในชั้นจึงเป็นเพียงส่วนประกอบส่วนหนึ่งเท่านั้น แนวโน้มใหม่ของการศึกษามุ่งที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพโดยจัดให้นักศึกษาเป็นตัวของตัวเอง และรู้วิธีที่จะค้นคว้าหาความรู้โดยการศึกษาจากหนังสือ วารสาร และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาด้วยวิธีนี้นักศึกษาจะสามารถวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ระบบการสอนเช่นนี้ยังช่วยให้นักศึกษามีทัศนะกว้างขวางและเกิดควมริเริ่มต่าง ๆ ขึ้น เมื่อแนวโน้มการศึกษาของไทยเป็นเช่นนี้ ย่อมเห็นได้ชัดว่าทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาแบบใหม่นี้ได้แก่ ห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งจัดหาเก็บรวบรวมหนังสือเอกสาร วารสาร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เพื่อประโยชน์ในการบริการแก่นักศึกษาและบริการให้เหมาะแก่ความต้องการของอาจารย์ที่สอนในแต่ละชั้นตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ห้องสมุดยังมีส่วนช่วยปลูกฝังนิสัยของผู้ใช้ห้องสมุดให้รู้จักอ่านหนังสือและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้นห้องสมุดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสถาบันการศึกษาทุกประเภท โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาชั้นสูงระดับมหาวิทยาลัย¹

เมื่อห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเช่นนี้แล้ว ห้องสมุดจึงควรมีบทบาท ดังต่อไปนี้

¹ นวนิตย์ อินทรามะ (2512) “ห้องสมุดกับสถาบันการศึกษาชั้นสูง,” วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 3 (กุมภาพันธ์) 18-19.

1. ห้องสมุดจะต้องช่วยมหาวิทยาลัย โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งความรู้ด้วยการเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการค้นหาความรู้

2. ห้องสมุดจะต้องช่วยมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมการขยายวงความรู้ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการสอนและการค้นคว้าอย่างพร้อมมูล

3. ห้องสมุดจะต้องจัดบริการไว้อย่างเพียงพอสำหรับนักศึกษาและอาจารย์โดยมีศูนย์กลางที่เหมาะสม มีทรัพยากรและบุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนอบรมแล้วเป็นอย่างดี¹

นอกจากนี้ บัค (Buck, 1964 : 9 - 11 อ้างถึงใน วนิดา จินตนา นุรัตน์, 2523 : 28) ยังได้ให้ทัศนะในเรื่องบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อการศึกษาไว้ดังนี้

1. ห้องสมุดเป็นหัวใจของการศึกษา ความก้าวหน้าของการศึกษาขึ้นอยู่กับทรัพยากรและประสิทธิภาพของห้องสมุด ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องมีห้องสมุดซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาตั้งแต่อดีต คือ ตั้งแต่สมัยที่ผู้สอนสอนโดยวิธีอ่านหนังสือให้นักศึกษาฟัง จนกระทั่งปัจจุบันซึ่งให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเองจากห้องสมุด

2. แม้ว่าวิธีการสอนจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยห้องสมุดยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนตลอดมา การลงทุนทางด้านห้องสมุดจึงนับเป็นการลงทุนที่มีมั่นคงและคุ้มค่า

3. การศึกษาจะไม่มีคุณภาพ ถ้าปราศจากห้องสมุดที่มีคุณภาพ

4. คณะจะไม่มีคุณภาพ ถ้าปราศจากห้องสมุดที่มีคุณภาพ

5. ห้องสมุดมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสวงหาประโยชน์ในด้านทรัพยากรทางสติปัญญา

6. ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการคงไว้ซึ่งความคิดอิสระ การจำกัดความนึกคิดจะไม่ประสบผลตรงเท่าที่ซึ่งมีการจัดหาหนังสืออย่างมีอิสระและกว้างขวาง

ความหมายของทรัพยากรสารสนเทศ

วงศ์สว่าง เชาว์ชุตติ (2539 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ที่ได้มีการรวบรวมเนื้อหาไว้ และผ่านกระบวนการกลั่นกรอง เรียบเรียงและประมวลไว้ โดยใช้ภาษา สัญลักษณ์ ภาพ รหัส และอื่น ๆ รวมทั้งมีการบันทึกด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงในวัสดุที่เป็นรูปธรรมสัมผัสได้

นวนิตย์ อินทรามะ (2535 : 327) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง สื่อสารสนเทศในรูปต่าง ๆ อาจเป็นรูปสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุ งานคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งสถาบันสารสนเทศ จัดหา รวบรวม และจัดเก็บไว้สำหรับเผยแพร่ให้บริการแก่ผู้ใช้

¹ Wilson, Louis Round (1966) **Education and Libraries** (Hamden, Conn. : Shoe String Press.), p.242.

ความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศ

ทุกวันนี้เป็นที่รับรองกันทั่วไปแล้วว่าทรัพยากรสารสนเทศมีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์

แอตเธอร์ตัน (Atherton อ้างถึงใน ลมุล รัตตากร, 2529 : 20) กล่าวถึงคุณค่าของสารสนเทศไว้ดังต่อไปนี้

1. เสริมสร้างความสามารถของแต่ละประเทศในอันที่จะดักดวงประโยชน์จากความรู้ต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จมาแล้วจากที่อื่น
2. สร้างความมีเหตุผลและระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาของแต่ละประเทศโดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่แล้ว
3. มีฐานความรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้นสำหรับแก้ไขปัญหา
4. มีหนทางและวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาลักษณะเทคนิค มีทางเลือกที่จะตัดทอนปัญหาในอนาคตให้น้อยลง
5. กิจกรรมทางเทคนิคในการผลิตและบริการจะได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. นอกเหนือสิ่งอื่นใดทำให้ตัดตัดสินใจได้ดีขึ้นทุกหน่วยงานและทุกระดับความรับผิดชอบ

ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

ทรัพยากรสารสนเทศอาจจำแนกประเภทได้หลายวิธีดังนี้

1. จำแนกประเภทตามรูปลักษณะของทรัพยากรสารสนเทศ หรือวัสดุที่ใช้บันทึกข้อมูลได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ (นวนิตย์ อินทราณะ, 2535 : 327 ; วงศ์สว่าง เชาว์ชุตติ, 2539 : 11)
 - 1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ คือ วัสดุที่พิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่ม ได้แก่ หนังสือ วารสาร จุลสาร เอกสารการประชุม หนังสือพิมพ์ เป็นต้น
 - 1.2 สื่อโสตทัศน คือ โสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพยนตร์ รูปภาพ เทปบันทึกภาพ ภาพนิ่ง แผ่นโปร่งใส เป็นต้น
 - 1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ การผสมผสานเทคโนโลยีด้านการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศเข้าไว้ด้วยกันในสื่อชนิดใหม่ที่ไม่ใช่กระดาษ อาจมีรูปแบบเป็นจานแม่เหล็ก (Diskette) เป็นซีดีรอม (CD-ROM) เป็นแถบแม่เหล็ก (Magnetic Tape) เป็นฐานข้อมูลออนไลน์ ฯลฯ ซึ่งต้องใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นและในบางกรณีอาจจำเป็นต้องใช้ผ่านระบบโทรคมนาคมด้วย
2. จำแนกประเภทตามสาขาวิชา เช่น ทรัพยากรสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ฯลฯ

3. จำแนกประเภทตามภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส ฯลฯ

4. จำแนกประเภทตามสาระสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศเบาและทรัพยากรสารสนเทศหนัก

4.1 ทรัพยากรสารสนเทศเบา (Soft information) หมายถึง ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้สารสนเทศทั่วไปมากกว่าเน้นความรู้ หรือเน้นความน่าสนใจมากกว่าความสำคัญ มักเป็นเรื่องที่สร้างความสนใจให้ผู้อ่านในช่วงระยะเวลาเดียวเป็นสารสนเทศที่ไม่มีผลกระทบต่อเนื่องต่อความเป็นอยู่ของผู้อ่านหรือประชาชนทั่วไป เช่น สารนิเทศเกี่ยวกับชุมชน ใครเป็นใครในชุมชน อาชญากรรม การกีฬา การบันเทิง เป็นต้น

4.2 ทรัพยากรสารสนเทศหนัก (Hard information) หมายถึง ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้ความรู้ให้ข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญ มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อ่านและประชาชนทั่วไป เช่น สารนิเทศเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นผลกระทบต่อปัจจัยอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ มักมีผลจากสภาพแวดล้อมของสังคมหรือการเมือง สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ ค่าครองชีพของประชาชน อันเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านต้องขบคิด ก่อให้เกิดความคิดต่อเนื่องมากกว่า เพื่อตอบสนองความสนใจใคร่รู้ใคร่เห็นแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจัดให้ทรัพยากรสารสนเทศเป็นทรัพยากรสำคัญประเภทหนึ่งใน 3 ประเภท คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ (Information resources) ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของห้องสมุดมีจำนวนมาก อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2538 : 33)

สิ่งพิมพ์ (Printed Materials) หมายถึง วัสดุที่อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร และกฤตภาค

โสตทัศนวัสดุ (Non-printed Materials, Audio Visual Materials) หมายถึง วัสดุที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวพิมพ์ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายด้านเช่นเดียวกับสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งตอบคำถามเฉพาะเรื่อง ให้ความบันเทิง เป็นแหล่งให้การเรียนรู้เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุกราฟิก ภาพนิ่ง วัสดุย่อส่วน ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ วัสดุบันทึกเสียง ลูกโลก หุ่นจำลอง และของตัวอย่าง

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Documents) นับเป็นสื่อใหม่ในการบันทึกและสื่อสารนิเทศ รู้จักกันในชื่อ “สื่ออิเล็กทรอนิกส์” (Electronic media) เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งนำไปพัฒนาคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม สื่อประเภทนี้

ได้แก่ ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร สื่อผสม เคเบิลทีวี เป็นต้น

ทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ทรัพยากรห้องสมุดประกอบด้วย หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาค แผนที่ ลูกโลก ตลอดจนโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์

ห้องสมุดจะจัดบริการด้านทรัพยากรห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพย่อมจะต้องมีมาตรฐาน เพื่อใช้เป็นหลักในการกำหนดประเภทและปริมาณทรัพยากรดังกล่าว

มาตรฐานห้องสมุด คือ การกำหนดความต้องการเบื้องต้นของห้องสมุดแต่ละประเภท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือปรับปรุงงานตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นไว้ มาตรฐานห้องสมุด จึงเป็นเสมือนหลักชัยที่ห้องสมุดจะมุ่งไปสู่ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของห้องสมุดนั้น ๆ

มาตรฐานห้องสมุดของไทยซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดทำขึ้นนั้น ได้กำหนดเกี่ยวกับทรัพยากรห้องสมุดไว้ดังนี้ คือ

1. ห้องสมุดจะต้องเก็บรวบรวม หนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ และโสตทัศนวัสดุให้เพียงพอเพื่อประกอบการศึกษา การวิจัย การฝึกอบรมและการบริการแก่สังคม
2. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะต้องรวบรวมหนังสือเล่มสำคัญในแต่ละสาขาวิชาที่ต้องการบริการแก่หน่วยงานเจ้าสังกัด หนังสือซึ่งแสดงอารยธรรมอันเป็นมรดกตกทอดหนังสือที่มีคุณค่าทางหนังสือที่เสนอความใคร่รู้ใคร่เห็น และหนังสืออ่านเพื่อความจรรโลงใจ
3. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะต้องรวบรวมสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัยเจ้าสังกัดรวมทั้งสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนั้น
4. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมีสหิทธิพิเศษที่จะได้รับสิ่งพิมพ์ของหน่วยราชการตามความเหมาะสม
5. ปริมาณของหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุในห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่จะต้องเก็บรวบรวมเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ ให้ถืออัตราส่วนดังต่อไปนี้ คือ

50	เล่ม	ต่อนิสิต นักศึกษา	ปริญญาตรี	1	คน
75	เล่ม	ต่อนิสิต นักศึกษา	ปริญญาโท	1	คน
100	เล่ม	ต่ออาจารย์		1	คน

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ได้มาตรฐานจะต้องมีหนังสือไม่น้อยกว่า 100,000 เล่ม วารสารประเภทให้ความรู้ทั่วไปและเพื่อความจรรโลงใจประมาณร้อยละ 5 ของจำนวนวารสารที่พิมพ์เผยแพร่ วารสารเฉพาะสาขาวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของวารสารเฉพาะสาขาวิชานั้น ๆ ฉบับสำคัญ ๆ ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษในกรณีที่สาขาวิชานั้นเปิดวิชาเอก-โท และการบอกรับ

วารสารที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยในสาขาวิชานั้น ๆ ทุกฉบับที่มีคุณภาพในทางวิชาการ โดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวารสารทั้งหมดจะต้องไม่น้อยกว่า 500 ชื่อเรื่อง ในด้านการจัดทรัพยากรห้องสมุดนั้น ได้กำหนดไว้ในมาตรฐาน ดังนี้คือ

1. ห้องสมุดจะต้องจัดเก็บหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ และโสตทัศนวัสดุ เพื่อให้ค้นหาโดยสะดวกและรวดเร็ว
2. ให้มีสบบัตรของหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ และโสตทัศนวัสดุของห้องสมุด
3. บัตรรายการอาจจัดทำโดยห้องสมุดแห่งเดียว หรือโดยห้องสมุดหลายแห่งร่วมมือกัน
4. ให้มีการเก็บบันทึกรายการอื่น ๆ เช่น ทะเบียนวารสาร บัตรแจ้งหมู่หนังสือ (Shelflists) และบัตรหลักฐาน (Authority files)¹

ส่วนมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างประเทศนั้น สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดสำหรับการค้นคว้า (Association of Collage and Research Libraries) ได้กำหนดฉบับล่าสุดในปี พ.ศ.2518 เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับทรัพยากรห้องสมุดได้กำหนดไว้ดังนี้คือ

1. จำนวนทรัพยากรห้องสมุด ควรประกอบด้วย ข่าวสารที่ถูกบันทึกไว้ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งโสตทัศนวัสดุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ความจรรโลงใจและความบันเทิง

2. ห้องสมุดควรจัดหาทรัพยากรดังกล่าวที่ผู้ใช้ต้องการ ให้ได้จำนวนมากและรวดเร็ว

3. จำนวนทรัพยากรที่ห้องสมุดควรจัดหาไว้บริการผู้ใช้ คือ

3.1 จำนวนหนังสือพื้นฐาน	85,000	เล่ม
3.2 จำนวนหนังสือสำหรับอาจารย์แต่ละคน	100	เล่ม
3.3 จำนวนหนังสือสำหรับนักศึกษาแต่ละคน	15	เล่ม
3.4 จำนวนหนังสือสำหรับแขนงวิชาเอกหรือโท ระดับปริญญาตรีแต่ละแขนงวิชา	350	เล่ม
3.5 จำนวนหนังสือสำหรับระดับปริญญาโทแต่ละ สาขาวิชา ถ้าแขนงวิชานั้นไม่มีการเปิดสอนใน ระดับที่สูงกว่า	6,000	เล่ม
3.6 จำนวนหนังสือสำหรับระดับปริญญาโทแต่ละ แขนงวิชา ถ้าแขนงวิชานั้นมีการเปิดสอนใน ระดับที่สูงกว่า	3,000	เล่ม
3.7 จำนวนหนังสือสำหรับผู้ทำปริญญาผู้เชี่ยวชาญ วิชาเฉพาะ	6,000	เล่ม

¹ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (2519) มาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : สมาคม) หน้า 1-2.

3.8 จำนวนหนังสือสำหรับระดับปริญญาเอก

แต่ละแขนงวิชา

25,000

เล่ม

ในด้านการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรห้องสมุดนั้น มาตรฐานดังกล่าวได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรห้องสมุดจะต้องมีการจัดตามระบบงานห้องสมุด ตามแบบแผนที่ใช้ในประเทศ และมีการจัดเก็บที่จะเรียกใช้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีสหบัตรของวัสดุแต่ละรายการทุกประเภท โดยทำบัตรผู้แต่งบัตรชื่อเรื่องและบัตรเรื่อง
3. บัตรรายการนี้ห้องสมุดอาจทำโดยลำพังหรือทำร่วมกับห้องสมุดแห่งอื่น ๆ
4. บัตรรายการควรอยู่ในรูปแบบที่ผู้ใช้สามารถใช้ได้พร้อมกันหลาย ๆ คนในเวลาที่ต้องการ
5. นอกจากบัตรรายการ ห้องสมุดควรมีบัตรเพิ่มอื่น ๆ เช่น บัตรวารสาร บัตรแจ้งหมู่หนังสือ บัตรหลักฐานและดรรชนี เป็นต้น
6. ทรัพยากรห้องสมุดควรจัดเรียงไว้บนชั้นตามเนื้อหาวิชา ยกเว้นวัสดุบางประเภท อาจต้องจัดแยกไว้ต่างหากเพื่อความสะดวก
7. ผู้ใช้ห้องสมุดควรได้เข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดบนชั้นเก็บทรัพยากรนั้น ¹

ความจำเป็นและความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้

1. ความจำเป็นในการใช้สารสนเทศ

สารสนเทศทุกรูปแบบตั้งแต่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ข่าวสาร เรื่องราว ความคิด ตลอดจนถึงวิชาความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นแก่มนุษย์ทุกเพศทุกวัยตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์มาจนถึงปัจจุบัน ความจำเป็นในการใช้สารสนเทศทุกยุคทุกสมัยแม้จะแตกต่างกันในรายละเอียดตามความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสังคม แต่ก็จะไม่แตกต่างกันมากนักในด้านที่เป็นแก่นสำคัญของชีวิต ความจำเป็นดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1.1 ความจำเป็นสำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาทั้งในส่วนตนและสังคม การที่บุคคลจะสามารถต่อสู้และใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสังคมได้นั้น จำเป็นต้องมีความรู้ เฉลียวฉลาด มีสติปัญญา คุณธรรม รวมทั้งความรู้สึกที่สงบและมั่นคง

¹ "Standards for College Libraries" (1975) **College and Research Libraries** 36 (October) 278-290.

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาคนทุกด้าน สารนิเทศในรูปแบบและเนื้อหาต่าง ๆ มีส่วนกระตุ้นให้สมองทำงานตลอดเวลา เช่น รับรู้สิ่งที่เห็นหรือฟัง ตีความหมายเทียบเคียงกับสิ่งที่ได้เห็น ได้ฟัง ได้มีประสบการณ์มาก่อน สรุปความคิด และจำไว้เพื่อประโยชน์ต่อไป สถิติปัญญา ความรู้ ความเฉลียวฉลาดและคุณธรรมของบุคคลเกิดจากการได้เข้าถึงสารนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ตามความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องพัฒนาขึ้นไปตามระดับอายุ และระดับการศึกษา การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตไม่มีวันจบสิ้น ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอจำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้ให้ทันสมัย สารนิเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นตลอดไป

1.2 ความจำเป็นสำหรับการตัดสินใจ บุคคลต้องตัดสินใจในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งต่าง ๆ ทุกวัน ไม่ว่าเรื่องเล็กน้อยที่ไม่เกิดผลกระทบมากนัก จนกระทั่งเรื่องใหญ่สำคัญที่มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคมอย่างกว้างขวาง การตัดสินใจที่ต้องการให้เกิดผลดังประสงค์นั้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ เรื่องราว ตลอดจนวิชาการที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องประกอบที่สำคัญ มิฉะนั้นแล้วอาจเกิดการผิดพลาดได้

ตัวอย่างเรื่องเล็กน้อย เช่น จะรับประทานยาจำนวนเท่าไร เวลาไหน ต้องอ่านสลากก่อน ตัวอย่างเรื่องใหญ่ ๆ เช่น การตัดสินใจผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับสินค้านั้นให้ครบถ้วนก่อน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการตลาด ความรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบ ชนิด และแหล่งวัตถุดิบ เทคโนโลยีการผลิต และอุปกรณ์การผลิตแหล่งเงินทุน และวิธีกักขัง บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญระดับต่าง ๆ ในการจัดการผลิตและจำหน่ายระเบียบข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เมื่อได้สารนิเทศต่าง ๆ ทุกรูปแบบที่จำเป็นต้องใช้และได้ศึกษาสารนิเทศจนสามารถคาดคะเนผลได้ผลเสีย ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตลอดจนวิธีแก้ปัญหาไว้ถี่ถ้วนแล้วจึงตัดสินใจว่าจะผลิตหรือไม่ผลิตสินค้านั้น ๆ

1.3 ความจำเป็นสำหรับการค้นคว้าวิจัย นักวิจัยต้องใช้สารนิเทศหลายรูปแบบเพื่อการค้นคว้าวิจัยให้รู้เรื่องหนึ่งเรื่องใดให้ถ่องแท้ หรือเพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนางานหรือสร้างงานใหม่ ๆ ประการแรก นักวิจัยต้องทราบว่ามีเรื่องที่กำลังจะวิจัยได้มีผู้อื่นวิจัยไว้แล้วหรือไม่ และถ้ามี ผลของการวิจัยเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อประหยัดเวลา แรงงาน ค่าใช้จ่ายในการทำ การวิจัยซ้ำซ้อนในเรื่องเดียวกัน ผลของการวิจัยนั้นจะช่วยให้ความรู้ความคิดซึ่งอาจนำไปใช้ประโยชน์และขยายผลต่อไปได้ ประการที่สอง นักวิจัยทราบว่าเรื่องที่กำลังจะวิจัยมีผู้อื่นได้วิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงไว้แล้วบ้าง ผลเป็นอย่างไร จะได้นำมาประกอบหรือเกื้อกูลการวิจัยของตน ประการที่สาม นักวิจัยต้องการข้อมูลทางสถิติและตัวเลขต่าง ๆ ในเรื่องที่กำลังจะวิจัย ข้อมูลเหล่านี้ส่วนหนึ่งนักวิจัยอาจเก็บเอง ส่วนหนึ่งอาจได้จากสถิติและตัวเลขที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วและเชื่อถือได้ ประการที่สี่ นักวิจัยต้องการทราบแหล่งสารนิเทศทางวิชาการที่เกี่ยวข้องมีทั้งหนังสือ ตำรา วารสารทางวิชาการ สื่ออื่น ๆ ทางวิชาการ ตลอดจนทำเนียบนามผู้เชี่ยวชาญ สถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1.4 ความจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ปัญหา คือ เหตุขัดข้อง หรือกีดขวางไม่ให้ความตั้งใจหรือการกระทำบรรลุผลดังวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ปัญหาเกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีผลเสียหายแก่งานและจิตใจ งานไม่เสร็จ หรือเสร็จแต่ไม่เรียบร้อยบริบูรณ์ จิตใจก็หดหู่ ท้อแท้ โกรธ เกลียด ความรู้สึก เช่นนี้เป็นผลร้ายแก่ตนและไม่ช่วยแก้ปัญหา ความรู้ความเข้าใจในทางศาสนาจะช่วยให้จิตใจสงบ ยอมรับความจริง สามารถมองเห็นลักษณะและต้นเหตุของปัญหาได้ จากนั้นก็จำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลใหม่ เทคนิคใหม่ ความรู้ใหม่ หรือเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องที่ยังบกพร่องและเป็นสาเหตุของความล้มเหลว สารนิเทศที่จำเป็นเหล่านี้จะได้จากการอ่าน การวิจัย การศึกษา เพิ่มเติม การดูงาน ฟังการบรรยาย อภิปราย และได้ถามผู้รู้ นำความรู้ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ปัญหา และแก้ไขปัญหาคต่อไป

1.5 ความจำเป็นสำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน หรือบริหารงานให้ได้ดังวัตถุประสงค์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล หน่วยงาน และสังคมที่พัฒนาแล้วกับที่ยังไม่พัฒนานั้นเห็นได้ชัดจากคุณภาพของผลิตผลและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหรือบริหารงานให้ได้ดังวัตถุประสงค์ ในหน่วยงานที่พัฒนาแล้วผลิตผลมีคุณภาพและปริมาณตามต้องการภายในเวลาที่กำหนด ไม่สิ้นเปลืองแรงงาน เวลา และค่าใช้จ่ายเกินจำเป็น บุคลากรในหน่วยงานมีความสามารถและความสุขในการทำงาน ตรงกันข้ามกับในหน่วยงานที่ไม่พัฒนา สาเหตุของความแตกต่าง คือ การเห็นและไม่เห็นความจำเป็นของการใช้สารนิเทศ ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคใหม่ ๆ ในการผลิต ความรู้ทางด้านบริหารและการจัดการด้านการเงิน บุคลากร สถานที่อุปกรณ์ เหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงงาน

2. ความต้องการของผู้ใช้

ความต้องการเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลและกลุ่มบุคคล แตกต่างกับความจำเป็นตรงที่ว่า ความจำเป็นนั้นเป็นสากลเป็นพื้นฐานที่จะขาดเสียมิได้ ความต้องการจะสร้างขึ้นจากความจำเป็นหรือไม่จำเป็นสำหรับทั่วไป ให้มีรายละเอียดนอกเหนือไปจากความจำเป็นพื้นฐาน โดยประสงค์จะให้สนองความต้องการโดยเฉพาะสำหรับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเฉพาะเรื่อง เฉพาะกาลเวลา มีรายละเอียดซึ่งไม่ใช่ความจำเป็นสำหรับผู้อื่นก็ได้ เช่น ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ จำเป็นสำหรับทุกคนที่มีหน้าที่ช่วยกันอนุรักษ์ เพิ่มพูนและใช้ประโยชน์อย่างประหยัด แต่ความรู้สำหรับการขยายพันธุ์ไม้สักโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเป็นความต้องการเฉพาะของนักวิชาการป่าไม้คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งที่สนใจ หรือมีหน้าที่รับผิดชอบในการแสวงหาวิธีใหม่ ๆ ในการขยายพันธุ์ไม้เท่านั้น ความต้องการในการใช้สารนิเทศมีหลากหลาย สถาบันบริการสารนิเทศต้องพยายามสนองให้มากที่สุด อาจสรุปประเภทความต้องการของผู้ใช้ได้ดังนี้

2.1 ต้องการวัสดุสารนิเทศเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องที่สนใจโดยเฉพาะ เรื่องที่สนใจนี้อาจต้องนำมาใช้ในการศึกษา หรือวิจัย หรืออื่น ๆ ตามความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น วัสดุที่ต้องการอาจมีหลายรูปแบบนอกเหนือไปจากหนังสือหรือวารสารที่อาจซื้อหาได้จากแหล่งจำหน่ายหรือผลิต ผู้ใช้วัสดุสารนิเทศเพื่อการวิจัยและการตัดสินใจในการบริหาร หรือสร้างงานใหม่อาจจะต้องการเรื่องราว ซึ่งจะมีอยู่ในวัสดุสารนิเทศที่หาได้ยาก เช่น รายงานการวิจัย รายงานการปฏิบัติงาน สิทธิบัตร ข้อมูลซึ่งหน่วยงานเฉพาะเรื่องรวบรวมไว้ในสำนักงานเท่านั้น วัสดุสารนิเทศบางอย่าง หน่วยงานซึ่งครอบครองอยู่จะห้ามยืมเพราะเป็นสิ่งหายากหรือเป็นความลับต้องปกปิด วัสดุเหล่านี้อาจไม่มีอยู่ในหน่วยงานสารนิเทศที่ผู้ใช้มาติดต่อขอให้ช่วยค้นหรือขอยืม

2.2 ต้องการทราบแหล่งสารนิเทศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อจะได้ทราบเรื่องราวโดยครบถ้วนในแง่มุมต่าง ๆ ตัวอย่าง ในแง่ประวัติ ทฤษฎี หลักการ การปฏิบัติ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ อาจจะมีอยู่ในแหล่งสารนิเทศหลายรูปแบบ เช่น ในหนังสืออ้างอิง ในบทความ ในวารสาร รายงานการสัมมนา แถบบันทึกเสียง ภาพยนตร์ ไมโครฟิช คอมพิวเตอร์ดิสก์ และแม้กระทั่งในตัวบุคคลผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ แหล่งสารนิเทศในเรื่องนี้อาจมีอยู่บ้างแล้วในสถาบันบริการสารนิเทศ หากไม่เพียงพอแก่ความต้องการก็จะต้องสอบถามให้ทราบว่า มีอยู่ ณ สถาบันอื่นใดบ้าง เพื่อจะได้ทราบแหล่งที่สำคัญ ๆ ครบถ้วน

2.3 ต้องการเข้าถึงเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ เพื่อจะได้นำมาใช้ทันทีที่ ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน นักวิจัย ผู้ปฏิบัติงาน จะต้องการทราบเนื้อหาของเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อมูลหรือแก่นของเรื่องว่าเป็นอย่างไร ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ผลเป็นอย่างไร บุคคลเหล่านี้ไม่มีเวลามากพอที่จะอ่านหนังสือ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทุกชิ้น ยิ่งถ้าหากมีเอกสารจำนวนมากยิ่งไม่สามารถอ่านได้หมด จึงต้องการในสถาบันบริการสารนิเทศคัดเลือกอ่าน และกลั่นกรอง รวมทั้งประเมินค่าเนื้อหาสาระให้ จัดทำเป็นดรรชนีที่จะช่วยให้ทราบเรื่องที่มีอยู่ในเอกสารแต่ละชิ้น จัดทำสาระสังเขปเรื่องเพื่อให้ทราบแก่นหรือแนวคิดของเรื่อง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เข้าถึงเนื้อหาสาระได้อย่างกว้าง ๆ ดรรชนีช่วยในการคัดเลือกเรื่องที่ตรงกับความต้องการที่จะนำไปอ่านโดยละเอียด สาระสังเขป สถิติตัวเลขข้อมูลที่ประมวลแล้วจะนำไปใช้ในการตัดสินใจได้

2.4 ต้องการเข้าถึงเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ ที่ผลิตขึ้นในต่างประเทศ การศึกษาค้นคว้าวิจัย การแสดงความคิดเห็น ประสบการณ์ และวิชาความรู้ในเรื่องที่ผู้ใช้สนใจแต่ผลิตขึ้นในประเทศอื่น และภาษาอื่น ก็เป็นที่ต้องการไม่เพียงแต่ผู้ใช้ในประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องการสารนิเทศจากประเทศที่พัฒนาแล้วเท่านั้น แม้ผู้ใช้ในประเทศที่พัฒนาแล้วก็ต้องสารนิเทศซึ่งผลิตในประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นการระดมสติปัญญา ประสบการณ์จากทุกแห่งในโลกสำหรับคัดเลือกกลั่นกรองเอาที่ดีที่สุดหรือที่ตรงกับความต้องการมากที่สุดมาใช้ สถาบันบริการ

สารสนเทศต้องสืบเสาะแสวงหามาให้ จัดการแปลเป็นภาษาของตนให้แก่ผู้ใช้ตามต้องการ

2.5 ต้องการเข้าถึงเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ อย่างหลากหลาย ถูกต้องและครบถ้วน การศึกษา ค้นคว้า วิจัย การแสดงความคิดเห็น ประสบการณ์ ทฤษฎี หลักการ ข้อมูล และข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ มีมากน้อยแล้วแต่จะมีผู้สนใจศึกษาและผลิตสารสนเทศขึ้นไว้ ผู้ใช้สารสนเทศในปัจจุบันจะต้องการทราบเนื้อหาสาระอย่างหลากหลายและครบถ้วนทุกแง่มุม เช่น ในแง่ประวัติ ทฤษฎี ความคิดเห็น ผลของการทดลองปฏิบัติการในเรื่องนั้นโดยตรงและที่เกี่ยวข้อง ต้องการทั้งที่ผลิตในประเทศและต่างประเทศ ที่ผลิตในอดีตและปัจจุบัน สถาบันบริการสารสนเทศจึงต้องแสวงหารวบรวมให้ได้มากที่สุดและกลั่นกรองให้แน่ใจว่าถูกต้องเพื่อสนองความต้องการนั้น

2.6 ต้องการวัสดุสารสนเทศและเนื้อหาสารสนเทศอย่างรวดเร็วทันเวลา ในปัจจุบันเวลาเป็นเครื่องกำหนดความสำเร็จในการงานอย่างมาก ไม่ว่าในวงการธุรกิจซึ่งมีการแข่งขันตลอดเวลา การเมือง การทหารซึ่งต้องตัดสินใจรวดเร็วให้ทันท่วงที การแพทย์ในด้านที่ต้องตัดสินใจด่วนเพื่อช่วยชีวิตคนเจ็บ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการจำเป็นต้องได้ทราบข้อมูลและความรู้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา สถาบันบริการจึงต้องเตรียมพร้อมอยู่เสมอที่จะจัดวัสดุสารสนเทศและเนื้อหาสารสนเทศในเรื่องนั้น ๆ ส่งให้ทันความต้องการ ไม่ว่าผู้ใช้จะอยู่ที่ไหนจะต้องใช้เทคโนโลยีในการส่งไปใช้ถึงตัวทันเวลา

คนเรามีความจำเป็นนานาประการที่จะต้องใช้สารสนเทศ แต่ในทางปฏิบัติคนส่วนน้อยและในบางสังคมเท่านั้นที่จะตระหนักในความจำเป็น คนเหล่านี้จะแสดงความต้องการดังกล่าวให้เห็นชัดเจน ยังมีคนอีกจำนวนมากที่รัฐบาลทุกรัฐบาลจะต้องกำหนดไว้เป็นนโยบายที่จะกระตุ้นให้เกิดสำนึก ต้องฝึกอบรมสร้างความสามารถและนิสัยในการใช้สารสนเทศให้แก่ประชาชนทุกระดับ ครอบครัว สถาบันการศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องพยายามสร้างนิสัยการใช้สารสนเทศในชีวิตประจำวัน ในการศึกษา และในการปฏิบัติงาน ให้สามารถตัดสินใจ

ถูกต้อง พัฒนางาน พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของตนได้ ผู้จัดระบบและบริการสารสนเทศต้องใช้ความพยายามให้ผู้ใช้ตระหนักในความจำเป็น ให้เกิดความต้องการและพยายามทุกวิถีทางที่จะสนองความต้องการให้ได้ครบถ้วน

เทย์เลอร์ (Taylor, 1968 : 178 - 194 อ้างถึงใน พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ์, 2533) ได้จำแนกความต้องการของผู้ใช้ออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความต้องการที่เกิดจากสัญชาติญาณ (Visceral Needs) หมายถึง ความต้องการที่มีอยู่จริง แต่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ ซึ่งบุคคลอาจรู้ว่าตนมีความต้องการต่อเมื่อไม่สามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

2. ความต้องการที่ตระหนักได้ (Conscious Needs) หมายถึง ความต้องการที่มีปรากฏแต่บุคคลนั้นไม่สามารถแสดงออกถึงความต้องการนั้นได้กระจ่างชัด

3. ความต้องการที่เป็นกิจลักษณะ (Formal Needs) กล่าวคือ บุคคลนั้นเมื่อมีข้อข้องใจหรือสงสัย และความต้องการสารสนเทศเพื่อแก้ไขข้อข้องใจนั้น ก็จะสามารถรวบรวมความคิดและระบุความต้องการนั้น ๆ ได้

4. ความต้องการที่ประนีประนอมได้ (Compromised Needs) คือ ความต้องการสารสนเทศจะสามารถเข้าใจ ตีความได้ และทรัพยากรของระบบสารสนเทศที่มีอยู่สามารถตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ได้ ในกรณีนี้บุคคลที่มีความต้องการสารสนเทศจะมีแนวคิดและตีความความต้องการของตนออกมาในลักษณะที่จะสามารถใช้ระบบสารสนเทศตอบสนองได้

ปัจจัยและพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ

สารสนเทศผลิตออกมามากมายและหลากหลาย ทำให้การค้นหาสารสนเทศไม่สะดวกและล่าช้า บางครั้งผู้ใช้สารสนเทศไม่สามารถรู้ได้ว่ามีใครผลิต อะไร ที่ไหน และเมื่อไร ปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบการจัดการและค้นคืนสารสนเทศ ผลิตคู่มือช่วยการค้นหาออกมาเพื่อช่วยให้ผู้ใช้ได้รู้ถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ประกอบกับได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยค้นหาสารสนเทศจากฐานข้อมูลมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้สารสนเทศค้นหาสารสนเทศได้ในเวลาอันรวดเร็ว และครบถ้วนสมบูรณ์กว่าเดิม

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ

ผู้ใช้สารสนเทศแต่ละบุคคลและแต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมการค้นหาและการใช้สารสนเทศแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการค้นหาและการใช้สารสนเทศ ซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

1.1 ภารกิจทางด้านอาชีพและหน้าที่การงานของผู้ใช้ ความแตกต่างของบุคคลแต่ละกลุ่มอาชีพและตำแหน่งหน้าที่การงานมีส่วนกำหนดลักษณะการค้นหาและการใช้สารสนเทศเป็นอย่างมาก

1.1.1 หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคน เช่น ปฏิบัติงานในด้านการวิจัย การวางแผน การผลิต การบริหาร ผู้ใช้มักจะต้องการและใช้สารสนเทศแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของภาระหน้าที่การงานนั้น เช่น ผู้บริหารในระดับผู้จัดการต้องการสารสนเทศนี้ ประกอบการตัดสินใจแต่จะไม่ค้นหาเอง อาจสั่งให้พนักงานทางด้านวิจัยตลาดไปค้นหาและรวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับตลาดของผลิตภัณฑ์ของหน่วยงานของตนและของคู่แข่งขึ้นให้แทนสาขาวิชาที่ผู้ใช้ใช้ประกอบอาชีพและปฏิบัติงาน เช่น แพทย์ วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น บุคคลเหล่านั้นย่อมต้องการสารสนเทศในสาขาของตน เช่น แพทย์ต้องการใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าในการรักษาพยาบาลโรคต่าง ๆ ตลอดจนยาที่คิดค้นออกมาใหม่ อาจติดตามอ่านจากวารสารการแพทย์ ซึ่งลงบทความเกี่ยวกับการคิดค้นและวิธีรักษาโรค และอาจจะใช้ฐาน

ข้อมูลจากต่างประเทศมากกว่าผู้อื่น เพราะจะได้รายการที่ทันสมัยมากกว่าการค้นคว้าด้วยฐานข้อมูลในประเทศ

1.1.3 ลักษณะและสภาพแวดล้อมของหน่วยงานเจ้าสังกัด มีผลต่อพฤติกรรมการค้นหาและการใช้สารสนเทศของพนักงานแต่ละคน ถ้าเป็นบริษัทธุรกิจที่ทำการค้าในสาขาใด พนักงานจำเป็นต้องติดตามและรับข่าวสารสารสนเทศในสาขานั้นหรือสาขาใกล้เคียงที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าทำงานในบริษัทส่งสินค้าประเภทสิ่งทอออกไปขายต่างประเทศ ผู้บริหาร เช่น ผู้จัดการ และหัวหน้าฝ่ายขายย่อมต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับตลาดต่างประเทศ และกฎหมายการค้าของประเทศคู่ค้าที่จะมีผลกระทบต่อการขายสินค้าของบริษัท

1.2 คุณสมบัติส่วนตัวของผู้ใช้ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้ใช้เป็นส่วนสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการค้นหาและการใช้สารสนเทศ เพราะเป็นพื้นฐานและความสนใจส่วนตัวของผู้ใช้แต่ละคน ประกอบด้วย

1.2.1 สาขาวิชาที่ผู้ใช้ได้ศึกษามา หรือผู้ใช้มีพื้นฐานและความสนใจในสาขาวิชานั้น หรือที่พัฒนาในภายหลัง สาขาวิชาเป็นสิ่งที่กำหนดความใฝ่ใจเบื้องต้นในการใช้และไม่ใช้สารสนเทศ เช่น นักศึกษาในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ อาจต้องการใช้และค้นหาสารสนเทศน้อยกว่านักศึกษาในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ ในขณะที่เดียวกัน ผู้ใช้มักจะสนใจค้นหาสารสนเทศที่ตรงหรือเกี่ยวข้องกับสาขาของตน ทั้งโดยการได้รับการศึกษาอบรมมาในวิชานั้นหรือโดยความสนใจก็ตาม

1.2.2 ระดับการศึกษาของผู้ใช้ หมายถึง ความรู้ระดับต่าง ๆ เช่น ระดับวิชาชีพ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก เป็นต้น ระดับการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมการค้นหาและการใช้สารสนเทศ ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นอาจต้องการสารสนเทศในระดับที่ลึกซึ้งเจาะลึกเฉพาะสาขาวิชายิ่งขึ้น อาจต้องการสารสนเทศเพิ่มเติมจากแหล่งสารสนเทศในภาษาต่างประเทศด้วย

1.2.3 สภาพแวดล้อมส่วนตัว เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและความสนใจส่วนตัว ที่อาจมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและการทำงานของผู้ใช้สารสนเทศแต่ละบุคคล เช่น ชาวชนบทอาจรับสารสนเทศและข่าวสารจากวิทยุมากกว่ารับจากการอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร และอาจชอบฟังรายการประเภทบันเทิงและประเภทข่าวที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพและเศรษฐกิจของตน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสะดวกของการรับข่าวสารประกอบด้วย

1.3 การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ คือ ความสะดวกในการรับสารสนเทศของผู้ใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ คือ

1.3.1 มีแหล่งสารนิเทศและคู่มือช่วยการค้นคว้ารวมทั้งฐานข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในหน่วยงานของตน หรือสถานที่ใกล้เคียงที่สามารถอำนวยความสะดวกในการค้นหาสารนิเทศได้อย่างรวดเร็ว เช่น ในหน่วยงานนั้นมีห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศที่ให้บริการสารนิเทศตามต้องการได้ หรือมีฉะนั้นก็มีสถาบันบริการสารนิเทศอยู่ในละแวกใกล้เคียงเป็นสิ่งจูงใจผู้ใช้ให้ใช้บริการสารนิเทศมากขึ้น เพราะถ้าไม่มีความสะดวกในเรื่องนี้แล้ว ผู้ใช้อาจมีความต้องการสารนิเทศแต่ผัดวันประกันพรุ่ง รังรอ เมื่อความต้องการใช้จึงกลายเป็นความจำเป็นรีบด่วนที่ต้องค้นหาสารนิเทศก็ได้

1.3.2 ผู้ใช้สามารถค้นหาสารนิเทศที่ต้องการได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว เนื่องจากมีคู่มือช่วยการค้นคว้าเฉพาะสาขาวิชาที่ต้องการ และมีบริการค้นหาสารนิเทศประเภทต่าง ๆ นอกจากนั้น การค้นคืนสารนิเทศจากฐานข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่แล้ว นักวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ และนักมนุษยศาสตร์ นิยมใช้คู่มือช่วยการค้นคว้า เช่น ดรรชนี และสารระสังเขปมากกว่า ผู้ใช้กลุ่มอื่น ๆ

2. พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศ

พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำเพื่อให้ได้สารนิเทศ ข้อมูลและข่าวสารที่จะสนองความต้องการของตน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัว หน้าที่การงานและเพื่อการเรียนรู้ พฤติกรรมเช่นนี้ เริ่มขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการรู้ ศึกษา และวิเคราะห์เรื่องหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งและพบว่าความรู้ที่ตนมีอยู่นั้นไม่เพียงพอที่จะทำการศึกษาได้ จึงต้องการความรู้และสารนิเทศเพิ่มเติม เช่น ผู้ใช้ต้องการศึกษาเรื่องประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries - NICS) และประเทศเกษตรอุตสาหกรรม (Newly Agro - Industrialized Countries - NACS) และพบว่าไม่เข้าใจเรื่องนี้ จึงต้องการสารนิเทศเพื่อจะได้ศึกษาในรายละเอียดได้ต่อไป

ผู้ใช้สารนิเทศมีพฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศที่แตกต่างกันไปสรุปได้ ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศที่ผู้ใช้มีอยู่ เป็นวิธีการอย่างไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ โดยทั่วไปแล้วผู้ใช้สารนิเทศอาจมีแหล่งสารนิเทศของตนเอง เช่น นักศึกษาอาจมีหนังสือ ตำราในครอบครองของตนเองที่สามารถจะให้สารนิเทศตามต้องการได้ นักวิชาการในสถาบันการศึกษา หรือสถาบันวิจัยอาจมีทรัพยากรสารนิเทศในสาขาของตนเอง บางส่วน เช่น หนังสือ วารสาร เอกสาร รายงานการวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยในการค้นหาสารนิเทศเบื้องต้นตามที่ต้องการ

2.2 พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศจากการพูดคุยสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ใกล้ชิด เช่น เพื่อน ญาติ หรือผู้รู้เรื่องราวนั้น อาจกระทำได้โดยการพูดคุย โทรศัพท์หรือเขียนจดหมายติดต่อดสื่อสารถึงกัน รวมถึงการเข้าร่วมประชุมและสัมมนาต่าง ๆ ผู้ใช้สารนิเทศได้รับสารนิเทศจากการพูดคุยกัน และจากเอกสารประกอบการสัมมนาหรือเอกสารเสนอต่อที่ประชุม เป็นต้น พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศอย่างไม่เป็นทางการนี้ ปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในทุกกลุ่มอาชีพและประชาชนทั่วไป

2.3 พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศที่พบมากในหมู่นักวิชาการและนิสิตนักศึกษา วิธีการที่เป็นทางการ คือ ไปใช้บริการของห้องสมุดและสถาบันบริการสารนิเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้ว เมื่อได้สนทนาพูดคุยกับเพื่อนและไม่พบสารนิเทศที่ต้องการจากทรัพยากรสารนิเทศของตนแล้ว ผู้ใช้จะใช้บริการของห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศแห่งใดแห่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความสะดวกในการใช้ และสาขาวิชาที่ห้องสมุดนั้นมีให้บริการโดยอาจค้นหาด้วยตนเองก่อนจากตู้บัตรรายการ วรรณคดี และเครื่องมือช่วยค้นคว้าอื่น ๆ เมื่อไม่พบจึงขอความช่วยเหลือและแนะนำวิธีการใช้จากบรรณารักษ์และผู้บริหารสารนิเทศ

2.4 พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศข้างต้นนั้น อาจเปลี่ยนลำดับก่อนหลัง ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความง่ายในการเข้าถึงและใช้แหล่งสารนิเทศ เช่น นักวิชาการอาจใช้วิธีการพูดคุยกับเพื่อนและหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศส่วนตัวและสุดท้ายจึงจะไปห้องสมุด แต่นักศึกษาอาจจะไปใช้บริการสารนิเทศของห้องสมุด เพื่อค้นหาสารนิเทศที่ต้องการเลยก็ได้ ถ้าจะใช้วิธีการที่สาม คือ ไปห้องสมุด ผู้ใช้ส่วนใหญ่มักใช้ห้องสมุดที่อยู่ใกล้บ้าน หรือสถานที่ทำงานที่อำนวยความสะดวกให้ตนเองมากที่สุด แล้วแต่แห่งไหนจะสะดวกและรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้จะไม่ได้สารนิเทศตามต้องการเท่านั้นจึงจะติดตามไปใช้ห้องสมุดหรือสถาบันบริการสารนิเทศอื่น ๆ ที่อยู่ไกลออกไปอีก

2.5 พฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศอาจมองในลักษณะของแหล่งสารนิเทศที่ใช้ค้นหา เช่น แหล่งสารนิเทศภายในและแหล่งสารนิเทศภายนอก แหล่งสารนิเทศภายในประกอบด้วย ความจำ คือ ค้นหาจากห้องสมุดส่วนตัวหรือจากเอกสารที่ตนเองรวบรวมไว้ หรือจากการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน ส่วนแหล่งสารนิเทศภายนอก ประกอบด้วย การติดต่อโดยตรงอย่างเป็นทางการกับบุคคลอื่นที่จะให้สารนิเทศที่ต้องการได้ ตลอดจนไปแหล่งที่มีเอกสารเพื่อการค้นคว้าโดยเฉพาะ เช่น ห้องสมุด (จิรวรรณ ภัคติบุตร์, 2539 : 176-178)

วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษาความต้องการของผู้ใช้

บริการสารสนเทศที่จัดให้มีขึ้นควรมีการศึกษาถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ ความต้องการของผู้ใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศอย่างเต็มที่และได้ประโยชน์สูงสุด

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษาความต้องการของผู้ใช้

1.1 เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการสารสนเทศ ทั้งลักษณะการใช้ของผู้ใช้ทั่วไปและผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม ตลอดจนคนที่ไม่มาใช้บริการสารสนเทศแต่จัดอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้บริการสารสนเทศที่จัดให้เพื่อจะได้จัดสารสนเทศและบริการให้ตรงกับความต้องการ

1.2 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้และไม่ใช้สารสนเทศและบริการสารสนเทศที่จัดขึ้น ตลอดจนความพึงพอใจของผู้ใช้ สารสนเทศประเภทใดที่ผู้ใช้ต้องการ บริการสารสนเทศประเภทใดที่ผู้ใช้พอใจหรือไม่พอใจ เพื่อจะได้นำเอาความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค ไปใช้ปรับปรุงการบริการสารสนเทศในด้านการวางแผน การจัดการ และการจัดสรรทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับที่ผู้ใช้ต้องการ

1.3 เพื่อประเมินผลการให้บริการ ทำให้ผู้ใช้บริการสารสนเทศตระหนักและรับรู้ว่าการบริการที่จัดนั้นตรงกับผู้ใช้ต้องการหรือไม่ เช่น บริการสารสนเทศที่จัดให้ อาจไม่มีผู้มาใช้บริการเลยเป็นเพราะผู้ใช้ไม่ทราบ เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์หรือเนื่องจากผู้ใช้เห็นว่าไม่ได้ประโยชน์จึงไม่มาใช้ ผู้ให้บริการจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. ประโยชน์ของการศึกษาความต้องการของผู้ใช้

2.1 ช่วยให้เห็นลักษณะของผู้ใช้ กลุ่มผู้ใช้ ระดับการใช้ รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้ใช้บริการแต่ควรจะเป็นผู้ใช้บริการสารสนเทศในโอกาสต่อไป

2.2 ทำให้ทราบลักษณะและความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้เพื่อจะได้เลือกสรรให้เป็นไปตามที่ต้องการ

2.3 ทำให้ทราบลักษณะและวิธีการให้บริการสารสนเทศที่ตรงกับที่ผู้ใช้ต้องการ

2.4 ทำให้ทราบลักษณะและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้และการไม่ใช้รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ ซึ่งนอกจากนำผลความต้องการไปปรับปรุงบริการสารสนเทศแล้ว ยังนำไปใช้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาผู้ใช้ให้ได้ใช้สารสนเทศและบริการสารสนเทศอย่างเต็มที่ และได้ประโยชน์สูงสุดตรงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของการบริการสารสนเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงพร สุขชัยพานิชพงศ์ (2520) ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจความสนใจในการอ่านของผู้อ่านในหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งการวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสนใจ ความต้องการ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบริการและกิจกรรมในด้านการอ่าน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหอสมุดแห่งชาติในการจัดบริการอ่านให้ตรงกับความต้องการของผู้อ่านมากยิ่งขึ้นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นคำตอบแบบสอบถามของประชาชนที่เป็นสมาชิกของหอสมุดแห่งชาติภายในระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่วันที่ 14 เมษายน พ.ศ.2519 ถึงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2519 ได้รับแบบสอบถามสมบูรณ์รวมทั้งสิ้น 569 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.6 ของที่ส่งไปทั้งหมดจำนวน 656 ฉบับ ผู้วิจัยได้แบ่งตัวอย่างประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะของอาชีพ คือ (1) นักเรียน นิสิต นักศึกษา (2) ข้าราชการ และ (3) พ่อค้าประชาชน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ประชาชนจำนวนมากที่สุดที่มาใช้หอสมุดแห่งชาติ ได้แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา คือร้อยละ 74.8 ซึ่งมีอายุระหว่าง 14-28 ปี และจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 51.2, 53.4, 55.9, 58.1, 55.7 และ 53.1 ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ และพ่อค้าประชาชน ชายและหญิงตามลำดับ ใช้เวลาว่างในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 8.30 น. ถึง 12.00 น. และ 12.00 น. ถึง 16.00 น. มาอ่านหนังสือในหอสมุดแห่งชาติ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมกว้างขวางขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนชายหญิงทั้งสามอาชีพ โดยเฉลี่ยเห็นว่าหอสมุดแห่งชาติเป็นแหล่งที่ให้ความรู้และเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การศึกษาค้นคว้าที่ดีมากสำหรับประชาชน

นักเรียน นิสิต นักศึกษาหญิงสนใจอ่านหนังสือในหมวดประวัติศาสตร์มาก แต่นักเรียน นิสิต นักศึกษาชายสนใจอ่านหนังสือในหมวดประวัติศาสตร์ปานกลาง ส่วนข้าราชการชาย โดยเฉลี่ยสนใจอ่านหนังสือในหมวดเบ็ดเตล็ดมาก ในขณะที่ข้าราชการหญิงสนใจอ่านหนังสือในหมวดเบ็ดเตล็ด หมวดวรรณคดี และหมวดประวัติศาสตร์มาก สำหรับแม่ค้าประชาชนหญิง โดยเฉลี่ย สนใจอ่านหนังสือในหมวดศิลปะและการบันเทิงมาก แต่พ่อค้าประชาชนชายสนใจอ่านหนังสือในหมวดดั่งกล่าวปานกลาง

เกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเภทของหนังสือที่ชอบอ่าน ปรากฏว่า นักเรียน นิสิต นักศึกษาชายจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 46.5 สนใจอ่านเรื่องประวัติและหลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ และเรื่องชีวประวัติของบุคคลสำคัญ แต่นักเรียน นิสิต นักศึกษาหญิงจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 50.0 สนใจอ่านหนังสือรวมบทละคร บทวิทยุ ภาพยนตร์ นวนิยาย และเรื่องสั้น จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.0 ของข้าราชการชายสนใจอ่านเรื่องประวัติและหลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ แต่ข้าราชการหญิงจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 63.1 สนใจอ่านเรื่องการตกแต่งสถานที่ทั้งภายในและภายนอก และจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 50.0 ของพ่อค้าประชาชนชายสนใจอ่านเรื่องประวัติและ

หลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ แต่แม่ค้าประชาชนหญิงจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 47.7 สนใจอ่านเรื่องชีวประวัติของบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะ นักเรียน นิสิต นักศึกษาชายหญิง สามารถอ่านหนังสือได้สูงสุด เดือนละ 70 เล่ม ข้าราชการชายหญิงอ่านได้สูงสุด เดือนละ 50 เล่ม และพ่อค้าประชาชนชายหญิงอ่านได้สูงสุด เดือนละ 35 เล่ม โดยใช้เวลาในการอ่านต่ำสุดวันละครึ่งชั่วโมง

นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ และพ่อค้าประชาชนทั้งชายและหญิงโดยเฉลี่ย มีความเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกทั่ว ๆ ไปของหอสมุดแห่งชาติ เช่น อาคาร วัสดุครุภัณฑ์ หนังสือ บริการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านของหอสมุดแห่งชาติ มีความเหมาะสมปานกลาง และประชาชนชายหญิงทั้งสามอาชีพดังกล่าวมีความต้องการมากที่จะให้หอสมุดแห่งชาติ จัดบริการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน

ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2519 ซึ่งการวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสนใจในการอ่านโดยทั่วไปและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา รวมทั้งความคิดเห็นต่อปัญหาเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดที่นักศึกษาใช้ประจำ เพื่อส่งเสริมนิสัยการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา และเป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดในการจัดหาวัสดุสิ่งพิมพ์เพื่อการอ่าน การศึกษาและจัดบริการอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป ใช้วิธีการวิจัยโดยการส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2519 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 445 ชุด คิดเป็นร้อยละ 25 ของนักศึกษาทั้งหมด ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้นำมาวิเคราะห์และเสนอในรูปของร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามได้ดังนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จำนวนมากที่สุด มีความเห็นว่าทั้งการอ่านและการใช้ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยมาก นักศึกษาจึงใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือ วารสารนิตยสารและหนังสือพิมพ์ เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น และถ้าไม่มีสิ่งพิมพ์อยู่ในครอบครอง นักศึกษาจะยืมจากห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกหนังสืออ่านโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้เขียนเป็นหลัก สำหรับวารสาร นักศึกษาชอบอ่านวารสารด้านบันเทิงมากกว่าสารคดี และหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งพิมพ์ที่นักศึกษาจำนวนมากที่สุดใช้

ในด้านสภาพการใช้ห้องสมุดปรากฏว่านักศึกษาจำนวนมาก มีความเห็นว่าการเข้าห้องสมุดเป็นสิ่งดี แต่นักศึกษาเข้าห้องสมุดน้อยครั้ง และมีวัตถุประสงค์เพื่อยืมหนังสือมากที่สุด ห้องสมุดที่นักศึกษาใช้ประจำมี 3 แห่ง คือ ห้องสมุดจอห์นเอฟเคนเนดี ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าห้องสมุดมีวัสดุสิ่งพิมพ์น้อย สถานที่ของห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์คับแคบ

ข้อเสนอแนะ นักศึกษาควรขยายขอบเขตการอ่าน ไม่ควรอ่านเฉพาะหนังสือประกอบการเรียนเท่านั้น และควรใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุดนอกเหนือจากบริการยืมด้วย ห้องสมุดทั้ง 3 แห่งควรร่วมมือกันพิจารณาจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยเฉพาะชักจูงให้นักศึกษาใช้วัสดุการอ่านในห้องสมุดให้กว้างขวางกว่าเดิม

วนิดา จินตนาหุรัตน์ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้บริการห้องสมุดกลางของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ซึ่งการค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษางานบริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของนักศึกษาชั้นปริญญาตรีที่มีต่องานบริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด

ผลการวิจัยสรุปได้ว่านักศึกษาทุกชั้นปีส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาและการสอนมาก นักศึกษามาใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง โดยมีภูมิหลังในการใช้ห้องสมุดจากการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาใหม่ อัตราความถี่ในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามีมากกว่าสัปดาห์ละครั้ง เวลาที่ชอบมาใช้ห้องสมุดมากที่สุดคือช่วงว่างระหว่างชั่วโมงเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้หนังสือภาษาไทยมากที่สุด ประเภทของหนังสือที่ชอบใช้มากที่สุดคือหนังสือวิชาการและเครื่องมือที่ใช้ค้นหาหนังสือคือ บัตรรายการ บริการที่นิยมใช้มากที่สุด คือ บริการยืม-คืนหนังสือ ส่วนปัญหาที่นักศึกษาพบมากที่สุด คือ หนังสือเล่มที่ต้องการมักมีผู้อื่นยืมไปก่อน สำหรับผลการวิเคราะห์ความพอใจสภาพการใช้ห้องสมุดด้านต่าง ๆ ปรากฏว่า โดยเฉลี่ยแล้ว นักศึกษามีความพอใจปานกลางเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ อาคารสถานที่และการจัด ครุภัณฑ์ หนังสือ วัสดุการอ่านอื่น ๆ เครื่องมือช่วยค้นหาวัดและบริการการอ่าน บุคลากร ระเบียบข้อบังคับและการให้บริการ

สำหรับข้อเสนอแนะนั้น นักศึกษาเสนอแนะให้ขยายเนื้อที่ห้องสมุดให้กว้างขวางออกไป เพิ่มจำนวนที่นั่งอ่านและที่นั่งอ่านเฉพาะบุคคล พร้อมทั้งรักษาความสะอาดให้สม่ำเสมอ เพิ่มจำนวนหนังสือภาษาไทย ปรับปรุงบริการการจองหนังสือ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการโสตทัศนศึกษา และการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

กาญจนา พุทธนิมิตต์ (2529) ทำวิจัยเรื่อง ความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียนนายเรือ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียนนายเรือ ตลอดจนความคิดเห็นของนักเรียนนายเรือที่มีต่อห้องสมุดและบริการของห้องสมุดโรงเรียนนายเรือ เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนนายเรือ และเป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานและการจัดบริการของห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของนักเรียนนายเรือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2-ชั้นปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2529 รวมทั้งสิ้น 544 นาย

ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนนายเรือส่วนใหญ่เห็นว่าการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีความสำคัญในระดับมาก และใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มากที่สุด สาเหตุที่ทำให้นักเรียนนายเรือสนใจอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ คือ ความสนใจของตนเอง สาเหตุรองลงมาคือ วิทยุ และได้รับแรงกระตุ้นจากอาจารย์

วิธีที่ได้หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มาอ่านส่วนใหญ่ได้จากการซื้ออ่านเอง วิธีรองลงมาคือขอยืมจากห้องสมุดโรงเรียนนายเรือ และขอยืมจากเพื่อนหรือญาติ ส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือที่เป็นภาษาไทย โดยเลือกจากเนื้อเรื่องที่ตรงกับความสนใจของตนเอง สถานที่ที่นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่อ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ คือ ดึกนอน สถานที่ รองลงมาคือบ้านพักและห้องสมุดโรงเรียนนายเรือ โดยใช้เวลาในการอ่านโดยเฉลี่ยวันละ 30-60 นาทีมากที่สุด

นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่อ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ และอ่านในระดับมากเพียง 1 ประเภทคือ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการอ่านเพื่อทราบข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ส่วนคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ที่นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่อ่านคือ ข่าวต่างประเทศ ข่าวการเมือง และข่าวกีฬา ตามลำดับ ส่วนวัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือและวารสารสองประการคือ อ่านเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิง และอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ปัญหาที่ประสบในการอ่านในระดับมากคือ การมีภาระทางโรงเรียนมากเกินไปและมีเวลาว่างเพื่อการอ่านไม่เพียงพอ และประสบปัญหาอ่านได้ช้า และปัญหาทางด้านสุขภาพในระดับน้อย

ในด้านการใช้ห้องสมุดโรงเรียนนายเรือ ปรากฏว่านักเรียนนายเรือเกือบทั้งหมดใช้ห้องสมุด สาเหตุที่นักเรียนนายเรือส่วนน้อยไม่ใช้ห้องสมุด เพราะไม่มีเวลาว่าง มากที่สุด สาเหตุรองลงมาคือใช้หนังสือที่ขอยืมจากคลังตำราโรงเรียนนายเรือ และห้องสมุดอยู่ไกล ตามลำดับ

ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละ 2-4 ครั้ง และชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงว่างที่ไม่มีภาระเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด วิธีค้นหาหนังสือในห้องสมุดของนักเรียนนายเรือส่วนใหญ่คือเดินดูตามชั้นหนังสือบริการของห้องสมุดที่นักเรียนนายเรือใช้มากที่สุดคือบริการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดในห้องสมุด และบริการที่นักเรียนนายเรือจำนวนมากต้องการให้ห้องสมุดจัดเพิ่มคือ บริการโสตทัศนวัสดุ หนังสือและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุดที่นักเรียนนายเรือใช้ในระดั้มาก ได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย และหนังสือในหมวดความรู้ทั่วไป

เกี่ยวกับปัญหาในการใช้ห้องสมุด นักเรียนนายเรือจำนวนมากว่าครึ่งประสบปัญหาหนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด และนักเรียนนายเรือจำนวนน้อยประสบปัญหาเครื่องถ่ายเอกสารเสียบ่อย อากาศในห้องสมุดร้อนอบอ้าว วารสารฉบับที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด และจำนวนเล่มของหนังสือที่ให้ยืมออกน้อยเกินไปตามลำดับ

จุฑาทิพย์ โอสนานนท์ (2532) ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ ปัญหา และความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละครั้ง ในช่วงเวลาว่างจากการเรียน เพื่อทำรายงานตามที่อาจารย์มอบหมาย โดยรู้จักวิธีใช้ห้องสมุดจากการเคยเรียนในชั้นมัธยมมากที่สุด การค้นหาเรื่องที่ต้องการจากห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บัตรรายการ ซึ่งผลการค้นปรากฏว่า ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง บริการที่ใช้ในระดับมากคือ บริการยืม-คืน วัสดุการอ่านที่ใช้ในระดับมาก คือ หนังสือทั่วไปภาษาไทย วารสารเพื่อความบันเทิงภาษาไทย และหนังสือพิมพ์ภาษาไทย

ปัญหาในการใช้ห้องสมุดที่นักศึกษาประสบในระดับมาก ได้แก่ จำนวนหนังสือสำรองและเอกสารที่ให้ยืมน้อยไป หนังสือทั่วไปที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด หนังสือที่ต้องการมีรายชื่อในบัตรรายการแต่หาตัวเล่มไม่พบ จำนวนหนังสือสำรอง เอกสาร หนังสือทั่วไป นวนิยายและเรื่องสั้น มีน้อยไม่เพียงพอ ระยะเวลาที่ให้ยืมหนังสือสำรองสั้นไป และเวลาที่ให้ยืมออกนอกห้องสมุดไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านจำนวนที่ให้จองหนังสือน้อยไป การค้นหาหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่และวารสารหาอ่านได้ยาก อีกทั้งมีปัญหาด้านไม่ให้ยืมวารสารออกนอกห้องสมุดด้วย

บริการที่นักศึกษาต้องการในระดับมาก คือ บริการยืม-คืน บริการหนังสือสำรอง และบริการถ่ายสำเนาเอกสาร วัสดุการอ่านที่นักศึกษาต้องการในระดับมาก คือ หนังสือทั่วไป ภาษาไทย หนังสือพิมพ์ภาษาไทย วารสารเพื่อความบันเทิงภาษาไทย หนังสืออ้างอิงภาษาไทย และวารสารวิชาการภาษาไทย

วรรณิภา รพีพัฒนา (2532) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการใช้บริการหอสมุดกลางของ นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ห้องสมุด ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้บริการหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษา ณ วิทยาเขตกำแพงแสน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิสิตเข้าใช้ห้องสมุดมากกว่า 1 ครั้ง/สัปดาห์ นิสิตรู้จักวิธีใช้ห้องสมุดจากการศึกษาด้วยตนเอง วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด คือ ใช้วารสาร นิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ใช้มาก คือ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย หนังสือทั่วไปภาษาไทย สาเหตุที่ไม่ใช้สิ่งพิมพ์ วัสดุการอ่านบางประเภท คือ ไม่มีความจำเป็นต้องใช้บริการที่ใช้มากคือ บริการถ่ายเอกสาร และบริการจ่าย-รับ

บริการที่นิสิตต้องการให้ห้องสมุดจัดเพิ่มขึ้น คือ จัดซื้อหนังสือตามคำแนะนำ บริการฉาย เทปโทรทัศน์เรื่องที่น่าสนใจ บริการจัดนิทรรศการเรื่องราวใหม่ ๆ ที่กำลังเป็นที่สนใจ ขยายเวลาเปิดทำการจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด

ปัญหาที่นิสิตประสบมาก ได้แก่ จำนวนสิ่งพิมพ์ของหนังสือสำรองและหนังสืออ้างอิงเฉพาะสาขาวิชามีน้อย ระยะเวลาที่ยืมหนังสือสำรองสั้นไป หนังสือทั่วไปชื่อเรื่องที่ต้องการ ไม่มีในห้องสมุด มีน้อยฉบับและเล่มใหม่ ๆ นำออกบริการช้า เครื่องปรับอากาศไม่เย็น และมีพัดลมไม่เพียงพอในบริเวณชั้น 2 ของห้องสมุด รูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดยังไม่สามารถทำให้ผู้ใช้ทราบว่าห้องสมุดมีบริการอะไรบ้าง

ลำพึง พ่วงบางโพ (2536) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการและการใช้สารนิเทศของ อาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาวัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศ ความต้องการสารนิเทศ วิธีการแสวงหาสารนิเทศ และปัญหา ในการแสวงหาสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศที่ใช้ การใช้และความต้องการบริการสารนิเทศ และปัญหา การใช้บริการสารนิเทศของอาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชน 9 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักในการใช้สารนิเทศเพื่อการเรียนการสอน ในขณะที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้สารนิเทศเพื่อทำรายงาน อาจารย์และนักศึกษาต้องการสารนิเทศ แต่ละเนื้อหาวิชาในรูปแบบตำราวิชาการที่เป็นภาษาไทยในระดับค่อนข้างมาก อาจารย์ใช้วิธีการค้น จากบัตรรายการและทรัพยากรส่วนตัวในระดับค่อนข้างมาก ในขณะที่นักศึกษาใช้วิธีการค้นจากบัตร รายการ การหยิบหนังสือ เอกสารจากชั้นโดยไม่ได้ใช้บัตรรายการ และบัตรบรรณนิวารสารในระดับ ค่อนข้างมาก ปัญหาที่พบในการแสวงหาสารนิเทศทั้งของอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ ไม่มี สารนิเทศที่ต้องการ เพราะมีผู้ยืมหรือหายไป สำหรับแหล่งสารนิเทศพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ ทรัพยากรส่วนตัวและใช้ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยในระดับค่อนข้างมาก ในขณะที่นักศึกษาใช้ ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยในระดับค่อนข้างมาก การพิจารณาเลือกใช้แหล่งสารนิเทศนั้นพบว่า อาจารย์เลือกใช้แหล่งสารนิเทศใกล้ตัวเป็นอันดับแรก ส่วนนักศึกษาเลือกใช้แหล่งสารนิเทศมากเป็น หลัก สำหรับการให้บริการสารนิเทศอาจารย์ทุกคนใช้บริการยืม-คืน ส่วน นักศึกษาใช้บริการอ่านในห้องสมุด ปัญหาในการใช้บริการสารนิเทศของอาจารย์และนักศึกษา พบว่าสารนิเทศในสาขาที่ต้องการมีไม่เพียงพอ เก่าและล้าสมัย ตลอดจนระบบการจัดเก็บทรัพยากร ห้องสมุดไม่มีประสิทธิภาพพอทำให้ยากแก่การค้นหา

ฉวีวรรณ ทรัพย์เสน (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้สารนิเทศในหอสมุดแห่งชาติส่วน ภูมิภาค ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สารนิเทศในหอสมุดแห่งชาติส่วนภูมิภาค โดยมีสมมติฐานว่าผู้ใช้สารนิเทศที่มีอาชีพ วัย และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ใช้สารนิเทศแตก ต่างกันทั้งด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาและประเภทของสารนิเทศ และประสบปัญหาในการใช้สารนิเทศแตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า จากการจำแนกโดยอาชีพและสถานภาพผู้ใช้สารนิเทศส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการ นักศึกษา และนักเรียน จากการจำแนกโดยระดับอายุผู้ใช้สารนิเทศส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 12-20 ปี จากการจำแนกโดยระดับการศึกษา ผู้ใช้สารนิเทศส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรี วัตถุประสงค์ในการมาใช้สารนิเทศคือเพื่อประกอบการเรียนการศึกษาในด้านการใช้สารนิเทศ เนื้อหาวิชาที่ใช้มากที่สุดคือ ความรู้รอบตัว ประเภทของสารนิเทศที่ใช้มากที่สุดคือ หนังสือตำราประกอบการเรียน หนังสือพิมพ์รายวันและรายการโทรทัศน์ ปัญหาในการใช้สารนิเทศที่พบคือ หนังสือในเนื้อหาวิชาที่ต้องการมีน้อย วารสารและหนังสือพิมพ์ที่ต้องการไม่มีบริการในหอสมุดและไลบรารีส่วนตัวมีน้อยชนิด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ไพจิตร เกิดอยู่ (2540 : 78 - 83) ได้ศึกษาถึงเหตุผลในการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุด เพื่อการศึกษาค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมายให้ทำรายงาน รองลงไปคือเมื่อต้องการเรื่องราวที่น่าสนใจจากวารสารและหนังสือพิมพ์ โดยทั่วไปนักศึกษาจะเข้าใช้ห้องสมุดครั้งละประมาณ 1-2 ชั่วโมง ช่วงเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุดมากที่สุด คือ ระหว่างรอเข้าชั้นเรียน ทรัพยากรสารนิเทศในห้องสมุดที่นักศึกษาใช้สูงสุด ได้แก่ หนังสือประกอบการเรียน รองลงไปได้แก่ หนังสือทั่วไป และหนังสืออ้างอิงตามลำดับ และเมื่อแยกประเด็นเกี่ยวกับเหตุผลในการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดเป็น 3 ด้าน คือ ด้านสภาพห้องสมุด ด้านตัวนักศึกษาเอง และด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่าเหตุผลทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

เอมแดดและโรเจอร์ (Emdad and Roger, 1978 : 448 - 455) ได้ทำการสำรวจการใช้ห้องสมุดที่มหาวิทยาลัยปาร์เลวี พบว่า นักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดวันละ 1-3 ชั่วโมง ด้านผู้ใช้ห้องสมุด ปรากฏว่านักศึกษาปีสูงใช้ห้องสมุดมากกว่านักศึกษาปีต้น ๆ และนักศึกษาเห็นว่าห้องสมุดมีหนังสือน้อย

เอลเลียต (Elliott 1977 : 2391 - A) ได้ทำการศึกษากการใช้ห้องสมุดแห่งหนึ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่านักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละครั้ง และนักศึกษาปีต้น ๆ ใช้ห้องสมุดมากกว่านักศึกษาปีสูง เนื่องจากอาจารย์ให้ทำรายงานที่ต้องใช้การค้นคว้าจากเอกสารในห้องสมุดด้านปริมาณการใช้หนังสือของนักศึกษา ส่วนใหญ่จะใช้หนังสือส่วนตัวพอ ๆ กับใช้หนังสือของห้องสมุด ส่วนด้านบริการของห้องสมุดนั้นพบว่านักศึกษาพอใจในบริการของห้องสมุด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. กำหนดแหล่งข้อมูล และเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่วนกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทุกคน ทุกชั้นปีที่เรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้ มาแล้ว รวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับความต้องการ วัตถุประสงค์ ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ และประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

1. การสร้างแบบสอบถาม
 - 1.2 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย
 - 1.3 นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทุกคน ทุกชั้นปี เฉลี่ยคนละ 20 คน รวมเป็น 80 คน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข
 - 1.3 เมื่อปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

2. ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1	สถานภาพส่วนตัว
ตอนที่ 2	สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป
ตอนที่ 3	วัตถุประสงค์การเข้าใช้ห้องสมุด
ตอนที่ 4	วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ

- ตอนที่ 5 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ
 ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทุกคณะ ทุกชั้นปี จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 92.5

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และคัดฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก
2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปกำหนดรหัสเพื่อบันทึกข้อมูลเข้าโปรแกรม SPSS^x
3. จากนั้นนำผลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบของตารางโดยคิดคำตอบเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบโดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

P = อัตราส่วนร้อยละ

f = จำนวนคนที่ตอบข้อนั้น ๆ

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
นำเสนอในตารางที่ 1 - ตารางที่ 4
- ตอนที่ 2 สถานภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป
นำเสนอในตารางที่ 5 - ตารางที่ 16
- ตอนที่ 3 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด
นำเสนอในตารางที่ 17 - ตารางที่ 26
- ตอนที่ 4 วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ
นำเสนอในตารางที่ 27 - ตารางที่ 32
- ตอนที่ 5 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ
นำเสนอในตารางที่ 33 - ตารางที่ 37
- ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	65	35.1
หญิง	120	64.9
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.9 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
17 ปี	3	1.6
18 ปี	13	7.0
19 ปี	35	18.9
20 ปีขึ้นไป	134	72.4
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.4 รองลงมาคือ อายุ 19 ปี ร้อยละ 18.9 อายุ 18 ปี ร้อยละ 7.0 และ อายุ 17 ปี ร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามคณะ

คณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	47	25.4
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	43	23.2
ศึกษาศาสตร์	45	24.3
วิทยาลัยอิสลามศึกษา	50	27.1
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.1 รองลงมาคือ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 25.4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปี 1	33	17.8
ปี 2	55	29.7
ปี 3	50	27.0
ปี 4	47	25.4
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นนักศึกษาปี 2 คิดเป็นร้อยละ 29.7 และนักศึกษาชั้นปี 1 ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 17.8 เท่านั้น

ตอนที่ 2 สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด

ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทุกวัน	28	15.1
เกือบทุกวัน	99	53.5
สัปดาห์ละครั้ง	25	13.5
เดือนละครั้ง	7	3.8
อื่น ๆ	26	14.1
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 53.5 และนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดเดือนละครั้งมีเพียงร้อยละ 3.8 เท่านั้น

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามเพศ

ความถี่ในการ เข้าใช้ห้อง สมุด	ทุกวัน		เกือบทุกวัน		สัปดาห์ละครั้ง		เดือนละครั้ง		อื่น ๆ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	9	32.1	28	28.3	11	44.0	4	57.1	13	50.0
หญิง	19	67.9	71	71.7	14	56.0	3	42.9	13	50.0
รวม	28	15.1	99	53.5	25	13.5	7	3.8	26	14.1

จากตารางที่ 6 พบว่าโดยรวมนักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวันเป็นนักศึกษาหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.5 และเมื่อจำแนกตามความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาที่มีการเข้าใช้ห้องสมุดทุกวัน, เกือบทุกวัน และสัปดาห์ละครั้ง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง โดยคิดเป็นร้อยละ 67.9, ร้อยละ 71.7 และร้อยละ 56.0 ตามลำดับ

ส่วนนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดเดือนละครั้ง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชาย คิดเป็นร้อยละ 57.1 และนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดไม่แน่นอนนั้น เป็นนักศึกษาทั้งหญิงและชาย โดยคิดเป็นร้อยละ 50.0 เท่ากัน

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามระดับอายุ

ความถี่ในการ เข้าใช้ ห้องสมุด	ทุกวัน		เกือบทุกวัน		สัปดาห์ละครั้ง		เดือนละครั้ง		อื่น ๆ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ										
17 ปี	0	0	2	2.0	0	0	1	14.3	0	0
18 ปี	4	14.3	5	5.1	2	8.0	1	14.3	1	3.8
19 ปี	7	25.0	19	19.2	4	16.0	1	14.3	4	15.4
20 ปีขึ้นไป	17	60.7	73	73.7	19	76.0	4	57.1	21	80.8
รวม	28	15.1	99	53.5	25	13.5	7	3.8	26	14.1

จากตารางที่ 7 พบว่าโดยรวมนักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 53.5 เมื่อจำแนกตามความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดทุกวัน, เกือบทุกวัน, สัปดาห์ละครั้ง, เดือนละครั้ง หรือนักศึกษาที่มีการเข้าใช้ห้องสมุดไม่แน่นอน ส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษามีอายุ 20 ปีขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 60.7, ร้อยละ 73.7, ร้อยละ 57.1 และร้อยละ 80.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามคณะ

ความถี่ในการเข้า ใช้ห้องสมุด คณะ	ทุกวัน		เกือบทุกวัน		สัปดาห์ละครั้ง		เดือนละครั้ง		อื่น ๆ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	7	25.0	19	19.2	8	32.0	0	0	13	50.0
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	12	42.9	22	22.2	4	16.0	3	42.8	2	7.7
ศึกษาศาสตร์	5	17.8	29	29.3	4	16.0	2	28.6	4	15.4
วิทยาลัยอิสลามศึกษา	4	14.3	29	29.3	9	36.0	2	28.6	7	26.9
รวม	28	15.1	99	53.5	25	13.5	7	3.8	26	14.1

จากตารางที่ 8 พบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกคณะส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 53.5 และเมื่อจำแนกตามความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดทุกวัน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 42.9 และนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.3 นักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละครั้ง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาวិทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.0 และนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดเดือนละครั้ง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 42.8

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามระดับชั้นปี

ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด ชั้นปี	ทุกวัน		เกือบทุกวัน		สัปดาห์ละครั้ง		เดือนละครั้ง		อื่น ๆ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปี 1	6	21.4	17	17.2	6	24.0	1	14.3	3	11.5
ปี 2	6	21.4	35	35.4	8	32.0	0	0	6	23.1
ปี 3	8	28.6	25	25.3	7	28.0	2	28.6	8	30.8
ปี 4	8	28.6	22	22.2	4	16.0	4	57.1	9	34.6
รวม	28	15.1	99	53.5	25	13.5	7	3.8	26	14.1

จากตารางที่ 9 พบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกชั้นปีส่วนใหญ่จะเข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 53.5 เมื่อจำแนกตามความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดทุกวันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปี 3 และนักศึกษาปี 4 คิดเป็นร้อยละ 28.6 นักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปี 2 คิดเป็นร้อยละ 35.4 นักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละครั้งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปี 2 คิดเป็นร้อยละ 32.0 และนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดเดือนละครั้งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปี 4 คิดเป็นร้อยละ 57.1

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุด

ช่วงเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุด	จำนวนผู้เข้าใช้ห้องสมุด		จำนวนผู้ไม่เข้าใช้ห้องสมุด	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน	140	75.7	45	24.3
หลังเลิกเรียน	107	57.8	78	42.2
เฉพาะวันเสาร์	27	14.6	158	85.4
ก่อนสอบประจำภาค 1 เดือน	33	17.8	152	82.2
อื่น ๆ	16	8.6	169	91.4

จากตารางที่ 10 พบว่าช่วงเวลาที่นักศึกษาชอบเข้าใช้ห้องสมุดมากที่สุดคือ ช่วงเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมาคือ ช่วงเวลาหลังเลิกเรียน คิดเป็นร้อยละ 57.8

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุด ของนักศึกษาตามเพศ

เพศ	ชาย				หญิง			
	เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุด								
เวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน	44	31.4	21	46.7	96	68.6	24	53.3
หลังเลิกเรียน	40	37.4	25	32.1	67	62.6	53	67.9
เฉพาะวันเสาร์	8	29.6	57	36.1	19	70.4	101	63.9
ก่อนสอบประจำภาค 1 เดือน	12	36.4	53	34.9	21	63.6	99	65.1
อื่น ๆ	10	66.7	55	32.5	6	33.3	114	67.5

จากตารางที่ 11 พบว่าโดยรวมนักศึกษาทั้งชายและหญิงชอบเข้ามามีห้องสมุดในช่วงเวลาระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.7 และเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาหญิงชอบเข้ามามีห้องสมุดในทุกช่วงเวลามากกว่านักศึกษาชาย แต่นักศึกษาชายจะมีอัตราการเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาที่ไม่แน่นอนมากกว่า นักศึกษาหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.7

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุด ของนักศึกษาตามระดับอายุ

เวลาเข้าใช้	เวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน				หลังเลิกเรียน				เฉพาะวันเสาร์				ก่อนสอบประจำภาค 1 เดือน				อื่น ๆ			
	เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
17 ปี	2	1.4	1	2.2	1	0.9	2	2.6	0	0	3	1.9	1	3.0	2	1.3	0	0	3	1.8
18 ปี	9	6.4	4	8.9	7	6.5	6	7.7	0	0	13	8.2	1	3.0	12	7.9	1	6.7	12	7.1
19 ปี	28	20.0	7	15.6	15	14.0	20	25.6	1	3.7	34	21.5	5	15.2	30	19.7	4	26.7	31	18.3
20 ปีขึ้นไป	101	72.1	33	73.3	84	78.5	50	64.1	26	96.3	108	68.4	26	78.8	108	71.1	11	66.6	123	72.8

จากตารางที่ 12 จะพบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกระดับอายุชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.7 และเมื่อจำแนกตามระดับอายุ พบว่า นักศึกษาที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ชอบเข้าใช้ห้องสมุดในทุกช่วงเวลา แต่จะเข้าใช้เฉพาะวันเสาร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.3 นักศึกษาที่มีอายุ 19 ปี และอายุ 18 ปี มีการเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 26.7 และร้อยละ 6.7 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่มีอายุ 17 ปี ชอบเข้าใช้ห้องสมุดช่วงก่อนสอบ 1 เดือน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.0

และปรากฏว่านักศึกษาที่มีอายุ 17 ปี และ 18 ปี จะไม่เข้าใช้ห้องสมุดในวันเสาร์เลยเมื่อเทียบกับนักศึกษาที่มีอายุ 19 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาตามคณะ

เวลาเข้าใช้ คณะ	เวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน				หลังเลิกเรียน				เฉพาะวันเสาร์				ก่อนสอบประจำภาค 1 เดือน				อื่น ๆ			
	เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วทท.*	22	15.7	25	55.6	37	34.6	10	12.8	5	18.5	42	26.6	10	30.3	37	24.3	5	26.7	42	24.9
มส.*	37	26.4	6	13.3	14	13.1	29	37.2	3	11.1	40	25.3	3	9.1	40	26.3	4	26.7	39	23.1
คษ.*	39	27.9	5	11.1	27	25.2	17	21.8	11	40.7	33	20.9	11	33.3	33	21.7	2	13.3	42	24.9
วอศ.*	42	30.0	9	20.0	29	27.1	22	28.2	8	29.6	43	27.2	9	27.3	42	27.6	5	33.3	46	27.2
รวม	140	75.7	45	24.3	107	57.8	78	42.2	27	14.6	158	85.4	33	17.8	152	82.2	16	8.6	169	91.4

จากตารางที่ 13 จะพบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกคณะชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.7 และเมื่อจำแนกตามคณะ พบว่า นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงหลังเลิกเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.6 นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มีการเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 26.7 และร้อยละ 33.3 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชอบเข้าใช้ห้องสมุดเฉพาะวันเสาร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.7

*วทท. หมายถึง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

*มส. หมายถึง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

*คษ. หมายถึง คณะศึกษาศาสตร์

*วอศ. หมายถึง วิทยาลัยอิสลามศึกษา

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกช่วงเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุดตามระดับชั้นปี

เวลาเข้าใช้ ชั้นปี	เวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน				หลังเลิกเรียน				เฉพาะวันเสาร์				ก่อนสอบประจำภาค 1 เดือน				อื่น ๆ			
	เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า		เข้า		ไม่เข้า	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	25	17.9	8	17.8	17	15.9	16	20.5	2	7.4	31	19.6	5	15.2	28	18.4	2	13.3	31	18.3
ปี 2	39	27.9	16	35.6	33	30.8	22	28.2	8	29.6	47	29.7	13	39.4	42	27.6	5	33.3	50	29.6
ปี 3	44	31.4	6	13.3	28	26.2	22	28.2	11	40.7	39	24.7	11	33.3	39	25.7	5	33.3	45	26.6
ปี 4	32	22.9	15	33.3	29	27.1	18	23.1	6	22.2	41	25.9	4	12.1	43	28.3	4	26.7	43	25.4
รวม	140	75.7	45	24.3	107	57.8	78	42.2	27	14.6	158	85.4	33	17.8	152	82.2	16	8.6	169	91.4

จากตารางที่ 14 จะพบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกระดับชั้นปี ชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.7 และเมื่อจำแนกตามระดับชั้นปี พบว่านักศึกษาชั้นปี 1 ชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.9 นักศึกษาชั้นปี 2 ชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงก่อนสอบ 1 เดือน คิดเป็นร้อยละ 39.4 ส่วนนักศึกษาชั้นปี 3 ชอบเข้าห้องสมุดเฉพาะวันเสาร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.7 และนักศึกษาชั้นปี 4 ชอบเข้าใช้ห้องสมุดในช่วงหลังเลิกเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.1

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุด

เวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากพอ	48	25.9
ปานกลาง	110	59.5
น้อย	23	12.4
น้อยที่สุด	4	2.2
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 15 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ มีเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 59.5

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นในเรื่องห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาของผู้ใช้บริการ

ความสำคัญของห้องสมุดต่อการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากที่สุด	74	40.0
มาก	91	49.2
ปานกลาง	17	9.2
น้อย	2	1.1
น้อยที่สุด	1	0.5
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 16 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.2 และนักศึกษาที่เห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด

วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด	ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ	176	95.1	9	4.9
2. อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์	161	87.0	24	13.0
3. ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์	87	47.0	98	53.0
4. ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือโสตทัศนวัสดุของห้องสมุด	126	68.1	59	31.9
5. ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการถ่ายเอกสาร บริการตอบคำถาม	142	76.8	43	23.2
6. ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC)	142	76.8	43	23.2
7. ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรม (INDEX)	63	34.1	122	65.9
8. ค้นฐานข้อมูลโสตทัศนวัสดุ (JFKAV)	23	12.4	162	87.6
9. ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL)	18	9.7	167	90.3
10. ค้นฐานข้อมูลรายชื่อ วารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุด มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค	13	7.0	172	93.0
11. ค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	8	4.3	177	95.7
12. ค้นฐานข้อมูล ERIC	22	11.9	163	88.1
13. ค้นฐานข้อมูล SOCIO File	14	7.6	171	92.4
14. ค้นฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf	14	7.6	171	92.4
15. ค้นจากเครื่อง Canafile	6	3.2	179	96.8
16. Multimedia	26	14.1	159	85.9
17. สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet	28	15.1	157	84.9
18. สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet	50	27.0	135	73.0
19. E-mail (Electronic mail)	55	29.7	130	70.3
20. WWW. (World Wide Web)	82	44.3	103	55.7

ตารางที่ 17 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด	ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21. ค้นคว้าหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม	98	53.0	87	47.0
22. ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดกิจกรรมหรือติวเฉพาะกลุ่ม	60	32.4	125	67.6
23. อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือบททวนบทเรียนของตนเอง	161	87.0	24	13.0
24. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน	149	80.5	36	19.5
25. ชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้นในวาระต่าง ๆ	81	43.8	104	56.2
26. มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดบริการในวันศุกร์และวันเสาร์	86	46.5	99	53.5
27. เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่างจากการเรียน	108	58.4	77	41.6
28. อื่น ๆ	4	2.2	181	97.8

จากตารางที่ 17 จะเห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 95.1 วัตถุประสงค์รองลงมาคือเพื่ออ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งบททวนบทเรียนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 87.0 และเข้ามาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 80.5

ส่วนที่นักศึกษาใช้บริการน้อย ได้แก่ การเข้ามาค้นข้อมูลจากเครื่อง Canofile คิดเป็นร้อยละ 3.2 การเข้ามาเพื่อค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คิดเป็นร้อยละ 4.3 และการเข้ามาเพื่อค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุด มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 7.0

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด ตามเพศ

เพศ	ชาย				หญิง			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด								
1. อ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ	61	34.7	4	44.4	115	65.3	5	55.6
2. อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์	58	36.0	7	29.2	103	64.0	17	70.8
3. ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์	31	35.6	34	34.7	56	64.4	64	65.3
4. ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือสื่อทัศนวัสดุของห้องสมุด	48	38.1	17	28.8	78	61.9	42	71.2
5. ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการถ่ายเอกสาร บริการตอบคำถาม	48	33.8	17	39.5	94	66.2	26	60.5
6. ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC)	47	33.1	18	41.9	95	66.9	25	58.1
7. ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสาร (INDEX)	15	23.8	50	41.0	48	76.2	72	59.0
8. ค้นฐานข้อมูลสื่อทัศนวัสดุ (JFKAV)	13	56.5	52	32.1	10	43.5	110	67.9
9. ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL)	7	38.9	58	34.7	11	61.1	109	65.3
10. ค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค	5	38.5	60	34.9	8	61.5	112	65.1
11. ค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	3	37.5	62	35.0	5	62.5	115	65.0
12. ค้นฐานข้อมูล ERIC	10	45.5	55	33.7	12	54.5	108	66.3
13. ค้นฐานข้อมูล SOCIO File	6	42.9	59	34.5	8	57.1	112	65.5
14. ค้นฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf	7	50.0	58	33.9	7	50.0	113	66.1
15. ค้นจากเครื่อง Canofile	3	50.0	62	34.6	3	50.0	117	65.4
16. Multimedia	11	42.3	54	34.0	15	57.7	105	66.0

ตารางที่ 18 (ต่อ)

เพศ	ชาย				หญิง			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด								
17. สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Tolnet	11	39.3	54	34.4	17	60.7	103	65.6
18. สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet	19	38.0	46	34.1	31	62.0	89	65.9
19. E-mail (Electronic mail)	22	40.0	43	33.1	33	60.0	87	66.9
20. WWW. (World Wide Web)	29	35.4	36	35.0	53	64.6	67	65.0
21. ค้นคว้าหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม	36	36.7	29	33.3	62	63.3	58	66.7
22. ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดกิจกรรมหรือคิวเฉพาะกลุ่ม	25	41.7	40	32.0	35	58.3	85	68.0
23. อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือบททวนบทเรียนของตนเอง	56	34.8	9	37.5	105	65.2	15	62.5
24. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน	50	33.6	15	41.7	99	66.4	21	58.3
25. ชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้นในวาระต่าง ๆ	29	35.8	36	34.6	52	64.2	68	65.4
26. มารชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดบริการในวันศุกร์และวันเสาร์	32	37.2	33	33.3	54	62.8	66	66.7
27. เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่างจากการเรียน	35	32.4	30	39.0	73	67.6	47	61.0
28. อื่น ๆ	4	100.0	61	33.7	0	0	120	66.3

จากตารางที่ 18 พบว่านักศึกษาหญิงมีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มากกว่านักศึกษาชาย ยกเว้นการค้นฐานข้อมูลโสตทัศนวัสดุ (JFKAV) ที่นักศึกษาชายมีการใช้ร้อยละ 56.5 ซึ่งมากกว่านักศึกษาหญิงที่มีการใช้เพียงร้อยละ 43.5

ส่วนการค้นฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf และการค้นจากเครื่อง Canofile นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีการใช้เท่ากัน คือร้อยละ 50.0

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวัตถุประสงค์การใช้ห้องสมุด ตามระดับอายุ

อายุ	17 ปี				18 ปี				19 ปี				20 ปี ขึ้นไป				
	ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด																	
1. อ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ	3	1.7	0	0	13	7.4	0	0	34	19.3	1	11.1	126	71.6	8	88.9	
2. อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์	3	1.9	0	0	10	6.2	3	12.5	28	17.4	7	29.2	120	74.5	14	58.3	
3. ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์	1	1.1	2	2.0	5	5.7	8	8.2	12	13.8	23	23.5	69	79.3	65	66.3	
4. ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือสื่อทัศนวัสดุ ของห้องสมุด	2	1.6	1	1.7	6	4.8	7	11.9	23	18.3	12	20.3	95	75.4	39	66.1	
5. ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการถ่าย เอกสาร บริการตอบคำถาม	3	2.1	0	0	8	5.6	5	11.6	30	21.1	5	11.6	101	71.1	33	76.7	
6. ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC)	2	1.4	1	2.3	11	7.7	2	4.7	29	20.4	6	14.0	100	70.4	34	79.1	
7. ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสาร (INDEX)	1	1.6	2	1.6	3	4.8	10	8.2	11	17.5	24	19.7	48	76.2	86	70.5	
8. ค้นฐานข้อมูลสื่อทัศนวัสดุ (JFKAV)	2	8.7	1	0.6	0	0	13	8.0	5	21.7	30	18.5	16	69.6	118	72.8	
9. ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL)	1	5.6	2	1.2	2	11.1	11	6.6	2	11.1	33	19.8	13	72.2	121	72.5	
10. ค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษา ต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วน ภูมิภาค	1	7.7	2	1.2	0	0	13	7.6	2	15.4	33	19.2	10	76.9	124	72.1	

ตารางที่ 19 (ต่อ)

อายุ	17 ปี				18 ปี				19 ปี				20 ปีขึ้นไป			
	ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด																
11. ค้นหาค้นหาข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์	1	12.5	2	1.1	0	0	13	7.3	1	12.5	34	19.2	6	75.0	128	72.3
12. ค้นหาค้นหาข้อมูล ERIC	1	4.5	2	1.2	2	9.1	11	6.7	1	4.5	34	20.9	18	81.8	116	71.2
13. ค้นหาค้นหาข้อมูล SOCIO File	1	7.1	2	1.2	1	7.1	12	7.0	4	28.6	31	18.1	8	57.1	126	73.7
14. ค้นหาค้นหาข้อมูล Microsoft Bookshelf	1	7.1	2	1.2	1	7.1	12	7.0	1	7.1	34	19.9	11	78.6	123	71.9
15. ค้นหาค้นหาจากเครื่อง Canofile	1	16.7	2	1.1	0	0	13	7.3	0	0	35	19.6	5	83.3	129	72.1
16. Multimedia	1	3.8	2	1.3	0	0	13	8.2	7	26.9	28	17.6	18	69.2	116	73.0
18. สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet	1	2.0	2	1.5	4	8.0	9	6.7	7	14.0	28	20.7	38	76.0	96	71.1
19. E-mail (Electronic mail)	1	1.8	2	1.5	1	1.8	12	9.2	10	18.2	25	19.2	43	78.2	91	70.0
20. WWW. (World Wide Web)	2	2.4	1	1.0	2	2.4	11	10.7	14	17.1	21	20.4	64	78.0	70	68.0
21. ค้นหาค้นหาความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม	1	1.0	2	2.3	7	7.1	6	6.9	17	17.3	18	20.7	73	74.5	61	70.1
22. ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัด กิจกรรมหรือติวเฉพาะกลุ่ม	2	3.3	1	0.8	6	10.0	7	5.6	7	11.7	28	22.4	45	75.0	89	71.2
23. อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือบทวน บทเรียนของตนเอง	2	1.2	1	4.2	11	6.8	2	8.3	31	19.3	4	16.7	117	72.7	17	70.8

ตารางที่ 19 (ต่อ)

อายุ	17 ปี				18 ปี				19 ปี				20 ปี ขึ้นไป				
	ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด																	
24. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน	1	0.7	2	5.6	12	8.1	1	2.8	27	18.1	8	22.2	109	73.2	25	69.4	
25. ชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้นใน วาระต่างๆ	1	1.2	2	1.9	1	1.2	12	11.5	8	9.9	27	26.0	71	87.7	63	60.6	
26. มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดบริการใน วันศุกร์และวันเสาร์	1	1.2	2	2.0	7	8.1	6	6.1	17	19.8	18	18.2	61	70.9	73	73.7	
27. เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่าง จากการเรียน	1	0.9	2	2.6	9	8.3	4	5.2	20	18.5	15	19.5	78	72.2	56	72.7	
28. อื่นๆ	0	0	3	1.7	0	0	13	7.2	2	50.0	33	18.2	2	50.0	132	72.9	

จากตารางที่ 19 พบว่านักศึกษาที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ นักศึกษาที่มีอายุ 19 ปี อายุ 18 ปี และอายุ 17 ปี ตามลำดับ

ส่วนวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดที่นักศึกษาอายุ 17 ปี และ 18 ปี มีเท่ากันคือ การค้นหาข้อมูล Socio File ร้อยละ 7.1 การใช้ E-mail ร้อยละ 1.8 การใช้ WWW ร้อยละ 2.4 และการมาชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดให้บริการในวันศุกร์และวันเสาร์ ร้อยละ 1.2

วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดที่นักศึกษาที่มีอายุ 17 ปี และอายุ 19 ปี มีเท่ากันคือ การค้นหาข้อมูลบุคคลสำคัญมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร้อยละ 12.5 และการค้นหาข้อมูล ERIC ร้อยละ 4.5

วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาที่มีอายุ 18 ปี และอายุ 19 ปี มีเท่ากันคือ การค้นหาข้อมูลสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL) ร้อยละ 11.0

วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาที่มีอายุ 17 ปี, 18 ปี และ 19 ปีมี
เท่ากัน คือ การค้นหาข้อมูล Microsoft Bookshelf ร้อยละ 7.1

ส่วนวัตถุประสงค์หรือบริการของห้องสมุดที่นักศึกษาอายุ 18 ปี ไม่เคยใช้เลย ได้แก่
การค้นหาข้อมูลโสตทัศนวัสดุ (JFKAV), การค้นหาข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศใน
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค, การค้นหาข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์, Multimedia และการสืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet ส่วนการค้นหา
จากเครื่อง Canofile นักศึกษาที่มีอายุ 18 ปี และ 19 ปี ไม่เคยใช้เลย

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกวัตถุประสงค์การใช้ห้องสมุดตามคณะ

คณะ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี				มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				ศึกษาศาสตร์				วิทยาลัยอิสลามศึกษา			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด																
1. อ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ	45	25.6	2	22.2	41	23.3	2	22.2	43	24.4	1	11.1	47	26.7	4	44.4
2. อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์	37	23.0	10	41.7	40	24.8	3	12.5	39	24.2	5	20.8	45	28.0	6	25.0
3. ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์	23	26.4	24	24.5	22	25.3	21	21.4	15	17.2	29	29.6	27	31.0	24	24.5
4. ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือ โสตทัศนวัสดุของห้องสมุด	24	19.0	23	39.0	27	21.4	16	27.1	35	27.8	9	15.3	40	31.7	11	18.6
5. ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการ ถ่ายเอกสาร บริการตอบคำถาม	34	23.9	13	30.2	32	22.5	11	25.6	35	24.6	9	20.9	41	28.9	10	23.3
6. ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC)	30	21.1	17	39.5	33	23.2	10	23.3	38	26.8	6	14.0	41	28.9	10	23.3
7. ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสาร (INDEX)	18	28.6	29	23.8	15	23.8	28	23.0	13	20.6	31	25.4	17	27.0	34	27.9
8. ค้นฐานข้อมูลโสตทัศนวัสดุ (JFKAV)	5	21.7	42	25.9	7	30.4	36	22.2	5	21.7	39	24.1	6	26.1	45	27.8
9. ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL)	3	16.7	44	26.3	5	27.8	38	22.8	3	16.7	41	24.6	7	38.9	44	26.3
10. ค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศ ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค	5	38.5	42	24.4	3	23.1	40	23.3	1	7.7	43	25.0	4	30.8	47	27.3

ตารางที่ 20 (ต่อ)

คณะ วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี				มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				ศึกษาศาสตร์				วิทยาลัยอิสลามศึกษา			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11. ค้นหาค้นข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์	2	25.0	45	25.4	0	0	43	24.3	2	25.0	42	23.7	4	50.0	47	26.6
12. ค้นหาค้นข้อมูล ERIC	2	9.1	45	27.6	5	22.7	38	23.3	6	27.3	38	23.3	9	40.9	42	25.8
13. ค้นหาค้นข้อมูล SOCIO File	1	7.1	46	26.9	3	21.4	40	23.4	1	7.1	43	25.1	9	64.3	42	24.6
14. ค้นหาค้นข้อมูล Microsoft Bookshelf	5	35.7	42	24.6	0	0	43	25.1	5	35.7	39	22.8	4	28.6	47	27.5
15. ค้นจากเครื่อง Canofile	2	33.3	45	25.1	0	0	43	24.0	0	0	44	24.6	4	66.7	47	26.3
16. Multimedia	4	15.4	43	27.0	10	38.5	33	20.8	4	15.4	40	25.2	8	30.8	43	27.0
17. สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet	5	17.9	42	26.8	9	32.1	34	21.7	7	25.0	37	23.6	7	25.0	44	28.0
18. สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet	6	12.0	41	30.4	16	32.0	27	20.0	17	34.0	27	20.0	11	22.0	40	29.6
19. E-mail (Electronic mail)	3	5.5	44	33.8	19	34.5	24	18.5	19	34.5	25	19.2	14	25.5	37	28.5
20. WWW. (World Wide Web)	14	17.1	33	32.0	23	28.0	20	19.4	26	31.7	18	17.5	19	23.2	32	31.1
21. ค้นคว้าหาความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม	19	19.4	28	32.2	22	22.4	21	24.1	24	24.5	20	23.0	33	33.7	18	20.7
22. ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัด กิจกรรมหรือติวเฉพาะกลุ่ม	11	18.3	36	28.8	14	23.3	29	23.2	10	16.7	34	27.2	25	41.7	26	20.8

ตารางที่ 20 (ต่อ)

คณะ วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี				มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				ศึกษาศาสตร์				วิทยาลัยอิสลามศึกษา			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
23. อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือบทพจนานุกรม บทเรียนของตนเอง	39	24.2	8	33.3	36	22.4	7	29.2	38	23.6	6	25.0	48	29.8	3	12.5
25. ชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้นใน วาระต่าง ๆ	20	24.7	27	26.0	18	22.2	25	24.0	14	17.3	30	28.8	29	35.8	22	21.2
26. มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดบริการใน วันศุกร์และวันเสาร์	15	17.4	32	32.3	23	26.7	20	20.2	32	37.2	12	12.1	16	18.6	35	35.4
27. เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่าง จากการเรียน	20	18.5	27	35.1	31	28.7	12	15.6	27	25.0	17	22.1	30	27.8	21	27.3
28. อื่นๆ	1	25.0	46	25.4	1	25.0	42	23.2	0	0	44	24.3	2	50.0	49	27.1

จากตารางที่ 20 พบว่านักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดต่อไปนี้มากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การค้น
ฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC) ร้อยละ 21.1 ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรม (INDEX) ร้อยละ 28.6 ค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศในห้อง
สมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ร้อยละ 38.5 และค้นฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf ร้อยละ 35.7

นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดต่อไปนี้มากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การค้นฐานข้อมูลโสตทัศนวัสดุ
(JFKAV) ร้อยละ 30.4 ใช้ Multimedia ร้อยละ 38.5 สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet ร้อยละ 32.1 ใช้ E-mail ร้อยละ 34.5 เป็นที่นัดพบ
กับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่างจากการเรียน ร้อยละ 28.7 และที่นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไม่ได้ใช้เลยคือ การค้นฐานข้อมูล Microsoft
Bookshelf และการค้นจากเครื่อง Canofile

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดต่อไปนี้ มากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การสืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet ร้อยละ 34.0 ใช้ WWW ร้อยละ 31.7 มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดให้บริการในวันศุกร์และวันเสาร์ ร้อยละ 37.2 ค้นฐานข้อมูล Microsoft Boodshelf มากเป็นอันดับ 1 เหมือนกับนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีการใช้ E-mail มากเป็นอันดับ 1 เหมือนกับนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นักศึกษาวិทยาลัยอิสลามศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดดังต่อไปนี้ มากเป็นอันดับ 1 คือ เข้าไปอ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ ร้อยละ 26.7 อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 28.0 ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์ หนังสืออ้างอิง ร้อยละ 31.0 ใช้บริการยืม-คืนสิ่งพิมพ์หรือวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุด ร้อยละ 31.7 ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการถ่ายเอกสาร ร้อยละ 28.9 ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC) ร้อยละ 28.9 ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL) ร้อยละ 38.9 ค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร้อยละ 50.0 ค้นฐานข้อมูล ERIC ร้อยละ 40.9 ค้นฐานข้อมูล Socio File ร้อยละ 64.3 ค้นจากเครื่อง Canofile ร้อยละ 66.7 ค้นคว้าหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม ร้อยละ 33.7 ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดกิจกรรมหรือติวเฉพาะกลุ่ม ร้อยละ 41.7 อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์หรือบททวนบทเรียนของตนเอง ร้อยละ 29.8 ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน ร้อยละ 26.8 และมาชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้นในวาระต่าง ๆ ร้อยละ 35.8

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกวัตถุประสงค์การใช้ห้องสมุดตามระดับชั้นปี

ชั้นปี	ปี 1				ปี 2				ปี 3				ปี 4			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด																
1. อ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ	32	18.2	1	11.1	53	30.1	2	22.2	46	26.1	4	44.4	45	25.6	2	22.2
2. อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์	27	16.8	6	25.0	45	28.0	10	41.7	45	28.0	5	20.8	44	27.3	3	12.5
3. ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์	6	6.9	27	27.6	23	26.4	32	32.7	24	27.6	26	26.5	34	39.1	13	13.3
4. ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือ สื่อทัศนวัสดุของห้องสมุด	21	16.7	12	20.3	36	28.6	19	32.2	29	23.0	21	35.6	40	31.7	7	11.9
5. ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการ ถ่ายเอกสาร บริการตอบคำถาม	26	18.3	7	16.3	36	25.4	19	44.2	44	31.0	6	14.0	36	25.4	11	25.6
6. ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC)	31	21.8	2	4.7	38	26.8	17	39.5	41	28.9	9	20.9	32	22.5	15	34.9
7. ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสาร (INDEX)	10	15.9	23	18.9	19	30.2	36	29.5	18	28.6	32	26.2	16	25.4	31	25.4
8. ค้นฐานข้อมูลสื่อทัศนวัสดุ (JFKAV)	1	4.3	32	19.8	7	30.4	48	29.6	7	30.4	43	26.5	8	34.8	39	24.1
9. ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL)	2	11.1	31	18.6	4	22.2	51	30.5	5	27.8	45	26.9	7	38.9	40	24.0
10. ค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศ ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค	0	0	33	19.2	3	23.1	52	30.2	4	30.8	46	26.7	6	46.2	41	23.8
11. ค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์	0	0	33	18.6	3	37.5	52	29.4	1	12.5	49	27.7	4	50.0	43	24.3

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ชั้นปี	ปี 1				ปี 2				ปี 3				ปี 4			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด																
12. ค้นฐานข้อมูล ERIC	4	18.2	29	17.8	8	36.4	47	28.8	1	4.5	49	30.1	9	40.9	38	23.3
13. ค้นฐานข้อมูล SOCIO File	6	42.9	27	15.8	2	14.3	53	31.0	0	0	50	29.2	6	42.9	41	24.0
14. ค้นฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf	3	21.4	30	17.5	3	21.4	52	30.4	3	21.4	47	27.5	5	35.7	42	24.6
15. ค้นจากเครื่อง Canofile	0	0	33	18.4	1	16.7	54	30.2	0	0	50	27.9	5	83.3	42	23.5
16. Multimedia	3	11.5	30	18.9	6	23.1	49	30.8	4	15.4	46	28.9	13	50.0	34	21.4
17. สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet	3	10.7	30	19.1	10	35.7	45	28.7	7	25.0	43	27.4	8	28.6	39	24.8
18. สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet	9	18.0	24	17.8	18	36.0	37	27.4	12	24.0	38	28.1	11	22.0	36	26.7
19. E-mail (Electronic mail)	8	14.5	25	19.2	20	36.4	35	26.9	15	27.3	35	26.9	12	21.8	35	26.9
20. WWW (World Wide Web)	12	14.6	21	20.4	26	31.7	29	28.2	20	24.4	30	29.1	24	29.3	23	22.3
21. ค้นคว้าหาความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม	16	16.3	17	19.5	30	30.6	25	28.7	24	24.5	26	29.9	28	28.6	19	21.8
22. ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดกิจกรรม หรือติวเฉพาะกลุ่ม	7	11.7	26	20.8	14	23.3	41	32.8	22	36.7	28	22.4	17	28.3	30	24.0
23. อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือบททวน บทเรียนของตนเอง	27	16.8	6	25.0	51	31.7	4	16.7	42	26.1	8	33.3	41	25.5	6	25.0
24. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน	22	14.8	11	30.6	49	32.9	6	16.7	41	27.5	9	25.0	37	24.8	10	27.8
25. ชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้น ในวาระต่างๆ	5	6.2	28	26.9	26	32.1	29	27.9	26	32.1	24	23.1	24	29.6	23	22.1

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ระดับปี	ปี 1				ปี 2				ปี 3				ปี 4				
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
วัตถุประสงค์ในการ เข้าใช้ห้องสมุด																	
26. มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดบริการใน วันศุกร์และวันเสาร์	16	18.6	17	17.2	27	31.4	28	28.3	24	27.9	26	26.3	19	22.1	28	28.3	
27. เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่าง จากการเรียน	20	18.5	13	16.9	25	23.1	30	39.0	33	30.6	17	22.1	30	27.8	17	22.1	
28. อื่นๆ	1	25.0	32	17.7	1	25.0	54	29.8	1	25.0	49	27.1	1	25.0	46	25.4	

จากตารางที่ 21 จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาชั้นปี 1 เพื่อค้นฐานข้อมูล SOCIO File มากเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับทุกชั้นปี ส่วนบริการที่นักศึกษาชั้นปี 1 ไม่ได้ใช้เลยคือ บริการค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนภูมิภาค ค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และการค้นจากเครื่อง Canofile

ส่วนนักศึกษาชั้นปี 2 มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดดังต่อไปนี้มากเป็นอันดับ 1 คือ อ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ ร้อยละ 30.1 ค้นฐานข้อมูลดรรชนีวารสาร ร้อยละ 30.2 สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet ร้อยละ 35.7 สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet ร้อยละ 36.0 ใช้ E-mail ร้อยละ 36.4 ใช้ WWW ร้อยละ 31.7 ค้นคว้าหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม ร้อยละ 30.6 อ่านหนังสือสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 36.1 หรือทบทวนบทเรียนของตนเอง ร้อยละ 31.7 ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน ร้อยละ 32.9 มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดให้บริการ ร้อยละ 31.4

ส่วนวัตถุประสงค์ที่นักศึกษาปี 2 และปี 3 มีมากเป็นอันดับ 1 เหมือนกันคือ การเข้ามาอ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 28.0 และมาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดให้บริการในวันศุกร์ และวันเสาร์ ร้อยละ 32.1

นักศึกษาชั้นปี 3 มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดดังต่อไปนี้มากเป็นอันดับ 1 คือ เข้ามาใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการถ่ายเอกสาร ร้อยละ 31.0 ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC) ร้อยละ 28.9 ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อย เพื่อจัดกิจกรรมหรือติวเฉพาะกลุ่ม ร้อยละ 36.7 เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่างจากการเรียน ร้อยละ 30.6 ส่วนบริการที่นักศึกษาชั้นปี 3 ไม่ได้ใช้เลย ได้แก่ การค้นฐานข้อมูล Socio File และการค้นจากเครื่อง Canofile

ส่วนนักศึกษาปี 4 มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดดังต่อไปนี้ มากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเข้ามาใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์ หนังสืออ้างอิง ร้อยละ 39.1 ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุด ร้อยละ 31.7 ค้นฐานข้อมูลทัศนวัสดุ (JFKAV) ร้อยละ 34.8 ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL) ร้อยละ 38.9 ค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนภูมิภาค ร้อยละ 46.2 ค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร้อยละ 50.0 ค้นฐานข้อมูล ERIC ร้อยละ 40.9 ค้นฐานข้อมูล Socio File ร้อยละ 42.9 ค้นฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf ร้อยละ 35.7 ค้นจากเครื่อง Canofile ร้อยละ 83.3 และ Multimedia ร้อยละ 50.0

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุด

การเรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุด	ใช้วิธีนี้		ไม่ใช้วิธีนี้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จากโรงเรียนมัธยม	126	68.1	59	31.9
จากสถาบันอื่น	19	10.3	166	89.7
จากการเรียนวิชา 421-101	159	85.9	26	14.1
ศึกษาจากหนังสือหรือคู่มือ	58	31.4	127	68.6
ขอคำแนะนำจากบุคลากรห้องสมุด	67	36.2	118	63.8
อื่น ๆ	9	4.9	176	95.1

จากตารางที่ 22 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 85.9 วิธีการรองลงมาคือ เรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยม คิดเป็นร้อยละ 68.1 และเรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรของห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 36.2

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกการเรียนรู้อัตนวิสัยใช้ห้องสมุดตามเพศ

เรียนรู้อัตนวิสัย ใช้ห้อง สมุด เพศ	จากโรงเรียนมัธยม				จากสถาบันอื่น				จาก 421-101				ศึกษาด้วยตนเอง				ขอคำแนะนำ				อื่น ๆ			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	39	31.0	26	44.1	7	36.8	58	34.9	58	36.5	7	26.9	22	37.9	43	33.9	21	31.3	44	37.3	6	66.7	59	33.5
หญิง	87	69.0	33	55.9	12	63.2	108	65.1	101	63.5	19	73.1	36	62.1	84	66.1	46	68.7	74	62.7	3	33.3	117	66.5
รวม	126	68.1	59	31.9	19	10.3	166	89.7	159	85.9	26	14.1	58	31.4	127	68.6	67	36.2	118	63.8	9	4.9	176	95.1

จากตารางที่ 23 พบว่าโดยรวมนักศึกษาทั้งชายและหญิงเรียนรู้อัตนวิสัยการใช้ห้องสมุดจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 85.9 และเมื่อจำแนกตามวิธีการเรียนรู้การใช้ห้องสมุดพบว่าวิธีการเรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยม, เรียนรู้จากสถาบันอื่น ๆ, เรียนรู้จากการเรียนรายวิชา 421-101, เรียนรู้โดยการศึกษาจากหนังสือหรือคู่มือการใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง และเรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรห้องสมุด นั้นส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.1, ร้อยละ 63.2, ร้อยละ 63.5, ร้อยละ 62.1 และร้อยละ 68.7 ส่วนวิธีการเรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากวิธีการอื่น ๆ (ที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวไว้ข้างต้น) ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชาย คิดเป็นร้อยละ 66.7

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกการเรียนรู้อิงวิธีใช้ห้องสมุดตามระดับอายุ

เรียนรู้อิงวิธีใช้ห้องสมุด	จากโรงเรียนมัธยม				จากสถาบันอื่น				จาก 421-101				ศึกษาด้วยตนเอง				ขอคำแนะนำ				อื่น ๆ			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
17 ปี	3	2.4	0	0	1	5.3	2	1.2	3	1.9	0	0	1	1.7	2	1.6	2	3.0	1	0.8	0	0	3	1.7
18 ปี	10	7.9	3	5.1	0	0	13	7.8	8	5.0	5	19.2	1	1.7	12	9.4	2	3.0	11	9.3	1	11.1	12	6.8
19 ปี	23	18.3	12	20.3	3	15.8	32	19.3	28	17.6	7	26.9	7	12.1	28	22.0	13	19.4	22	18.6	3	33.3	32	18.2
20 ปีขึ้นไป	90	71.4	44	74.7	15	78.9	119	71.7	120	75.5	14	53.8	49	84.5	85	66.9	50	74.6	84	71.2	5	55.6	129	73.3
รวม	126	68.1	59	31.9	19	10.3	166	89.7	159	85.9	26	14.1	58	31.4	127	68.6	67	36.2	118	63.8	9	4.9	176	95.1

จากตารางที่ 24 พบว่าโดยรวมนักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้อิงจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 85.9 และเมื่อจำแนกตามวิธีการเรียนรู้อิงการใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษามีอายุ 20 ปีขึ้นไป เรียนรู้อิงการใช้ห้องสมุดทุก ๆ วิธี มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือนักศึกษามีอายุ 19 ปี, อายุ 18 ปี และอายุ 17 ปี ตามลำดับ ยกเว้นนักศึกษาที่อายุ 18 ปี ไม่ได้เรียนรู้อิงการใช้ห้องสมุดจากสถาบันอื่นเลย ส่วนวิธีการเรียนรู้อิงการใช้ห้องสมุดโดยการศึกษาจากหนังสือหรือคู่มือการใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง และวิธีการเรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรห้องสมุดนั้นนักศึกษามีอายุ 17 และ 18 ปี มีการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 1.7 และร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกวิธีการเรียนรู้วิธีใช้ห้องสมุดตามคณะ

เรียนรู้อะไรใช้	จากโรงเรียนมัธยม				จากสถาบันอื่น				จาก 421-101				ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง				ขอคำแนะนำ				อื่น ๆ			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วทท.	38	30.2	9	15.3	3	15.8	44	26.5	38	23.9	9	34.6	9	15.5	38	29.9	15	22.4	32	27.1	3	33.3	44	25.0
มส.	31	24.6	12	20.3	6	31.6	37	22.3	32	20.1	11	42.3	13	22.4	30	23.6	17	25.4	26	22.0	4	44.4	39	22.2
คช.	37	29.4	7	11.9	5	26.3	39	23.5	39	24.5	5	19.2	14	24.1	30	23.6	20	29.9	24	20.3	0	0	44	25.0
วอศ.	20	15.9	31	52.5	5	26.3	46	27.7	50	31.4	1	3.8	22	37.9	29	22.8	15	22.4	36	30.5	2	22.2	49	27.8
รวม	126	68.1	59	31.9	19	10.3	166	89.7	159	85.9	26	14.1	58	31.4	127	68.6	67	36.2	118	63.8	9	4.9	176	95.1

จากตารางที่ 25 พบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกคณะเรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียน เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 85.9 และเมื่อจำแนกตามวิธีการเรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษาที่เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยม ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 30.2 เรียนรู้จากสถาบันอื่นส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 31.6 เรียนรู้จากการเรียนรายวิชา 421-101 และจากการศึกษาจากหนังสือหรือคู่มือการใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.4 และร้อยละ 37.9 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่เรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 29.9 และที่เรียนรู้จากวิธีการอื่น ๆ (ที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น) ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 44.4

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวิธีการเรียนรู้วิธีใช้ห้องสมุดตามระดับชั้นปี

เรียนวิธีใช้ ชั้นปี	จากโรงเรียนมัธยม				จากสถาบันอื่น				จาก 421-101				ศึกษาด้วยตนเอง				ขอคำแนะนำ				อื่น ๆ			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	24	19.0	9	15.3	2	10.5	31	18.7	27	17.0	6	23.1	8	13.8	25	19.7	11	16.4	22	18.6	2	22.2	31	17.6
ปี 2	38	30.2	17	28.8	5	26.3	50	30.1	47	29.6	8	30.8	17	29.3	38	29.9	21	31.3	34	28.8	3	33.3	52	29.5
ปี 3	34	27.0	16	27.1	7	36.8	43	25.9	43	27.0	7	26.9	17	29.3	33	26.0	17	25.4	33	28.0	2	22.0	48	27.3
ปี 4	30	23.8	17	28.8	5	26.3	42	25.3	42	26.4	5	19.2	16	27.6	31	24.4	18	26.9	29	24.6	2	22.2	45	25.6
รวม	126	68.1	59	31.9	19	10.3	166	89.7	159	85.9	26	14.1	58	31.4	127	68.6	67	36.2	118	63.8	9	4.9	176	95.1

จากตารางที่ 26 พบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกชั้นปีเรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากการเรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 85.9 และเมื่อจำแนกตามวิธีการเรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุด พบว่า นักศึกษาที่เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยม, เรียนรู้จากการเรียนรายวิชา 421-101, เรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรห้องสมุด และการเรียนรู้จากวิธีการอื่น ๆ (ที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวไว้ข้างต้น) ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 2 คิดเป็นร้อยละ 30.2, ร้อยละ 29.6, ร้อยละ 31.3 และร้อยละ 33.3 ตามลำดับ ส่วนวิธีการเรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากสถาบันอื่น ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 3 คิดเป็นร้อยละ 36.8 และวิธีการศึกษาจากหนังสือหรือคู่มือการใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 2 และชั้นปี 3 คิดเป็นร้อยละ 29.3

ตอนที่ 4 วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ

วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ	ใช้วิธีการนี้		ไม่ใช้วิธีการนี้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สอบถามจากอาจารย์	55	19.7	130	70.3
สอบถามจากบุคลากรห้องสมุด	87	47.0	98	53.0
สอบถามจากเพื่อน	122	65.9	63	34.1
ค้นจากตู้บัตรรายการ	129	69.7	56	30.3
สืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ	163	88.1	22	11.9
ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง	20	10.8	165	89.2
ดูจากตู้แสดงหนังสือหรือโสตทัศนวัสดุใหม่	28	15.1	157	84.9
ดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับที่ห้องสมุดจัดเตรียมไว้	49	26.5	136	73.5
อื่น ๆ	2	1.1	183	98.9

จากตารางที่ 27 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ โดยการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ของห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 88.1 รองลงมาคือ การสืบค้นจากตู้บัตรรายการ คิดเป็นร้อยละ 69.7 และใช้วิธีการสอบถามจากเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 65.9

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวิธีการสืบค้นสารนิเทศตามเพศ

วิธีการสืบค้น	นักศึกษาที่ใช้วิธีการนี้				นักศึกษาที่ไม่ใช้วิธีการนี้			
	ชาย		หญิง		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สอบถามจากอาจารย์	16	29.1	39	70.9	49	37.7	81	62.3
สอบถามจากบุคลากรห้องสมุด	31	35.6	56	64.4	34	34.7	64	65.3
สอบถามจากเพื่อน	46	37.7	76	62.3	19	30.2	44	69.8
ค้นจากตู้บัตรรายการ	40	31.0	89	69.0	25	44.6	31	55.4
สืบค้นจากรฐานข้อมูลต่าง ๆ	59	36.2	104	63.8	6	27.3	16	72.7
ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง	11	55.0	9	45.0	54	32.7	111	67.3
ดูจากตู้หนังสือหรือโสตทัศนวัสดุใหม่	10	35.7	18	64.3	55	35.0	102	65.0
ดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับ ที่ห้องสมุดจัดเตรียมไว้	15	30.6	34	69.4	50	36.8	86	63.2
อื่น ๆ	2	100.0	0	0	63	34.4	120	65.6

จากตาราง 28 พบว่านักศึกษาหญิงใช้วิธีการสืบค้นสารนิเทศทุกวิธีมากกว่านักศึกษาชาย ยกเว้นวิธีการสืบค้นสารนิเทศจากการดูรายชื่อหนังสือใหม่ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ซึ่งนักศึกษาชายจะใช้วิธีนี้มากกว่านักศึกษาหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.0 และนักศึกษาหญิงไม่ได้ใช้วิธีการอื่น ๆ (ที่นอกเหนือจากตารางข้างต้น) ในการสืบค้นสารนิเทศเลย

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกวิธีการสืบค้นสารสนเทศ ตามระดับอายุ

อายุ	17 ปี				18 ปี				19 ปี				20 ปี ขึ้นไป			
	ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สอบถามอาจารย์	2	3.6	1	0.8	5	9.1	8	6.2	8	14.5	27	20.8	40	72.7	94	72.3
สอบถามจากบุคลากรห้องสมุด	2	2.3	1	1.0	4	4.6	9	9.2	13	14.9	22	22.4	68	78.2	66	67.3
สอบถามจากเพื่อน	3	2.5	0	0	4	3.3	9	14.3	23	18.9	12	19.0	92	75.4	42	66.7
ค้นจากคู่มือรายการ	2	1.6	1	1.8	7	5.4	6	10.7	21	16.3	14	25.0	99	76.7	35	62.5
สืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ	1	0.6	2	9.1	12	7.4	1	4.5	31	19.0	4	18.2	119	73.0	15	68.2
ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง	1	5.0	2	1.2	0	0	13	7.9	1	5.0	34	20.6	18	90.0	116	70.3
ดูจากตู้แสดงหนังสือหรือโสตทัศนวัสดุใหม่	1	3.6	2	1.3	0	0	13	8.3	5	17.9	30	19.1	22	78.6	112	71.3
ดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับ ที่ห้องสมุดจัดเตรียมไว้	2	4.1	1	0.7	1	2.0	12	8.8	4	8.2	31	22.8	42	85.7	92	67.6
อื่น ๆ	0	0	3	1.6	0	0	13	7.1	2	100.0	33	18.0	0	0	134	73.2

จากตารางที่ 29 จะพบว่าโดยรวมนักศึกษาที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ใช้วิธีการสืบค้นสารสนเทศในห้องสมุดทุกวิธีมากเป็นอันดับ 1 และรองลงมาจะเป็นนักศึกษาที่มีอายุ 19 ปี, 18 ปี และ 17 ปี ตามลำดับ ยกเว้นการสืบค้นสารสนเทศโดยวิธีการอื่น ๆ (ที่นอกเหนือไปจากในตารางข้างต้น) นักศึกษาที่มีอายุ 19 ปี ใช้วิธีการนี้คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนวิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดโดยการดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง และการดูจากตู้แสดงหนังสือใหม่หรือโสตทัศนวัสดุใหม่นั้น นักศึกษาที่มีอายุ 18 ปีไม่เคยใช้วิธีการดังกล่าวเลย

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกวิธีการสืบค้นสารสนเทศตามคณะ

วิธีการสืบค้น คณะ	สอบถามอาจารย์				จากบุคลากรห้องสมุด				จากเพื่อน				คู่มือทรัพยากร			
	ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	15	27.3	32	24.6	19	21.8	28	28.6	27	22.1	20	31.7	24	18.6	23	41.1
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	10	18.2	33	25.4	18	20.7	25	25.5	26	21.3	17	27.0	28	21.7	15	26.8
ศึกษาศาสตร์	13	23.6	31	23.8	25	28.7	19	19.4	31	25.4	13	20.6	35	27.1	9	16.1
วิทยาลัยอิสลามศึกษา	17	30.9	34	26.2	25	28.7	26	26.5	38	31.1	13	20.6	42	32.6	9	16.1

วิธีการสืบค้น คณะ	ฐานข้อมูลต่าง ๆ				รายชื่อหนังสือใหม่				ตู้แสดงหนังสือ				คู่มือการใช้				อื่น ๆ			
	ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่		ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	40	24.5	7	31.8	3	15.0	44	26.7	4	14.3	43	27.4	7	14.3	40	29.4	0	0	47	25.7
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	39	23.9	4	18.2	2	10.0	41	24.8	9	32.1	34	21.7	9	18.4	34	25.0	2	100.0	41	22.4
ศึกษาศาสตร์	37	22.7	7	31.8	6	30.0	38	23.0	3	10.7	41	26.1	16	32.7	28	20.6	0	0	44	24.0
วิทยาลัยอิสลามศึกษา	47	28.8	4	18.2	9	45.0	42	25.5	12	42.9	39	24.8	17	34.7	34	25.0	0	0	51	27.9

จากตารางที่ 30 จะพบว่า โดยรวมนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาใช้วิธีการสืบค้นสารนิเทศในห้องสมุด ทุกวิธีการมากเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับคณะอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย และวิธีการสอบถามจากบุคลากรห้องสมุดนั้น นักศึกษาทั้งวิทยาลัยอิสลามและคณะศึกษาศาสตร์ใช้มากเป็นอันดับ 1 เหมือนกัน คิดเป็นร้อยละ 28.7 ยกเว้นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใช้วิธีการอื่น ๆ (ที่นอกเหนือไปจากตารางข้างต้น) โดยที่นักศึกษาคณะอื่น ๆ ไม่มีการใช้วิธีการนี้เลย

เมื่อจำแนกตามวิธีการสืบค้นสารนิเทศในห้องสมุดแต่ละวิธี พบว่าวิธีที่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ใช้มากเป็นอันดับ 2 รองจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้แก่ วิธีการสอบถามจากเพื่อน ร้อยละ 25.4 วิธีการค้นจากตู้บัตรรายการ ร้อยละ 27.1 วิธีการดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ร้อยละ 30.0 และวิธีการดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับ ที่ห้องสมุดจัดเตรียมไว้ ร้อยละ 32.7

ส่วนวิธีการสืบค้นสารนิเทศในห้องสมุดที่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใช้มากเป็นอันดับ 2 รองจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้แก่ วิธีการสอบถามจากอาจารย์ ร้อยละ 27.3 วิธีการสอบถามจากบุคลากรห้องสมุด ร้อยละ 21.8 และวิธีการสืบค้นจากฐานข้อมูล ร้อยละ 24.5

ส่วนวิธีการสืบค้นสารนิเทศในห้องสมุดโดยการดูจากตู้แสดงหนังสือ หรือโสตทัศนวัสดุใหม่ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใช้มากเป็นอันดับ 2 รองจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.1

วิธีการ ชั้นปี	สอบถามอาจารย์				จากบุคลากรห้องสมุด				จากเพื่อน				ผู้บัตรรายการ			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	12	21.8	21	16.2	12	13.8	21	21.4	19	15.6	14	22.2	23	17.8	10	17.9
ปี 2	16	29.1	39	30.0	24	27.6	31	31.6	35	28.7	20	31.7	34	26.4	21	37.5
ปี 3	15	27.3	35	26.9	26	29.9	24	24.5	30	24.6	20	31.7	37	28.7	13	23.2
ปี 4	12	21.8	35	26.9	25	28.7	22	22.4	38	31.1	9	14.3	35	27.1	12	21.4

วิธีการ ชั้นปี	ฐานข้อมูลต่าง ๆ				รายชื่อหนังสือใหม่				ผู้แสดงหนังสือ				คู่มือการใช้				อื่น ๆ			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	31	19.0	2	9.1	1	5.0	32	19.4	3	10.7	30	19.1	5	10.2	28	20.6	0	0	33	18.0
ปี 2	45	27.6	10	45.5	6	30.0	49	29.7	6	21.4	49	31.2	9	18.4	46	33.8	2	100.0	53	29.0
ปี 3	43	26.4	7	31.8	6	30.0	44	26.7	10	35.7	40	25.5	18	36.7	32	23.5	0	0	50	27.3
ปี 4	44	27.0	3	13.6	7	35.0	40	24.2	9	32.1	38	24.2	17	34.7	30	22.1	0	0	47	25.7

จากตารางที่ 31 พบว่า วิธีการสืบค้นสารสนเทศในห้องสมุดที่นักศึกษาชั้นปี 2 ใช้มากกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ได้แก่ วิธีการสอบถามจากอาจารย์ ร้อยละ 29.1 วิธีการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ร้อยละ 27.6 และวิธีการอื่น ๆ (ที่นอกเหนือไปจากในตารางข้างต้น) ที่ไม่มีนักศึกษาชั้นปีใดใช้เลยนอกจากนักศึกษาชั้นปี 2

ส่วนวิธีการสืบค้นสารสนเทศในห้องสมุดที่นักศึกษาชั้นปี 3 ใช้มากกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ได้แก่ วิธีการสอบถามจากบุคลากรห้องสมุด ร้อยละ 29.9 วิธีการค้นจากตู้บัตรรายการ ร้อยละ 28.7 วิธีการดูจากตู้แสดงหนังสือหรือสื่อทัศนวัสดุใหม่ ร้อยละ 35.7 และวิธีการดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับที่ห้องสมุดจัดเตรียมไว้ ร้อยละ 36.7

และวิธีการสืบค้นสารสนเทศในห้องสมุดที่นักศึกษาชั้นปี 4 ใช้มากกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ได้แก่ วิธีการสอบถามจากเพื่อน ร้อยละ 31.1 และวิธีการดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ร้อยละ 35.0

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความสำเร็จในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด

ความสำเร็จในการค้นหา ทรัพยากรสารสนเทศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ได้ทุกครั้ง	10	5.4
ส่วนมากได้	88	47.6
ปานกลาง	67	36.2
ได้น้อยมาก	20	10.8
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 32 พบว่านักศึกษาประสบความสำเร็จในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดอยู่ในระดับมาก เพราะส่วนใหญ่ผู้ศึกษาจะสามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศได้ตามความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาคือสามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศได้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 36.2

ตอนที่ 5 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด

ประเภทของทรัพยากร	ใช้ทรัพยากรประเภทนี้		ไม่ใช้ทรัพยากรประเภทนี้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. หนังสือ/ตำราทั่วไป	182	98.4	3	1.6
2. พจนานุกรม	104	56.2	81	43.8
3. สารานุกรม	52	28.1	133	71.9
4. หนังสือรายปี/สมปัดสร	26	14.1	159	85.9
5. คู่มือ	68	36.8	117	63.2
6. นามานุกรม/ทำเนียบนาม	12	6.5	173	93.5
7. ดรรชนี	17	9.2	168	90.8
8. บรรณานุกรม	48	25.9	137	74.1
9. อักษรานุกรมชีวประวัติ	15	8.1	170	91.9
10. อักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์	10	5.4	175	94.6
11. วิทยานิพนธ์	59	31.9	126	68.1
12. วารสาร	155	83.8	30	16.2
13. หนังสือพิมพ์	159	85.9	26	14.1
14. จุลสาร	97	52.4	88	47.6
15. กฤตภาค	76	41.1	109	58.9
16. แผนที่	16	8.6	169	91.4
17. สไลด์	18	9.7	167	90.3
18. ไมโครฟิล์ม	8	4.3	177	95.7
19. ไมโครฟิช	6	3.2	179	96.8
20. วีดิทัศน์	61	33.0	124	67.0
21. เทปคาสเซ็ท	69	37.7	116	62.7

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ประเภทของทรัพยากร	ใช้ทรัพยากรประเภทนี้		ไม่ใช้ทรัพยากรประเภทนี้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
22. ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มีให้บริการในห้องสมุด	81	43.8	104	56.2
23. บริการ Internet	67	36.2	118	63.8
24. WWW (World Wide Web)	81	43.8	104	56.2

จากตารางที่ 33 พบว่าทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้ ใช้มากที่สุด คือ หนังสือ/ตำราทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 98.4 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 85.9 และวารสาร คิดเป็นร้อยละ 83.8

ทรัพยากรสารสนเทศที่มีผู้ใช้ใช้น้อยที่สุด คือ ไมโครฟิช คิดเป็นร้อยละ 3.2 ไมโครฟิล์ม คิดเป็นร้อยละ 4.3 และอักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 5.4

ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ตามเพศ

เพศ	ใช้				ไม่ใช้			
	ชาย		หญิง		ชาย		หญิง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การใช้ทรัพยากร สารสนเทศ								
1. หนังสือ/ตำราทั่วไป	64	35.2	118	64.8	1	33.3	2	66.7
2. พจนานุกรม	39	37.5	65	62.5	26	32.1	55	67.9
3. สารานุกรม	18	34.6	34	65.4	47	35.3	86	64.7
4. หนังสือรายปี/สมพัตสร	13	50.0	13	50.0	52	32.7	107	67.3
5. คู่มือ	21	30.9	47	69.1	44	37.6	73	62.4
6. นามานุกรม/ทำเนียบนาม	3	25.0	9	75.0	62	35.8	111	64.2
7. ดรรชนี	4	23.5	13	76.5	61	36.3	107	63.7
8. บรรณานุกรม	10	20.8	38	79.2	55	40.1	82	59.9
9. อักษรานุกรมชีวประวัติ	4	26.7	11	73.3	61	35.9	109	64.1
10. อักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์	3	30.0	7	70.0	62	35.4	113	64.6
11. วิทยานิพนธ์	21	35.6	38	64.4	44	34.9	82	65.1
12. วารสาร	53	34.2	102	65.8	12	40.0	18	60.0
13. หนังสือพิมพ์	57	35.8	102	64.2	8	30.8	18	69.2

ตารางที่ 34 (ต่อ)

การใช้ทรัพยากร สารสนเทศ	เพศ	ใช้				ไม่ใช้			
		ชาย		หญิง		ชาย		หญิง	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
14. จุลสาร		32	33.0	65	67.0	33	37.5	55	62.5
15. กฤตภาค		25	32.9	51	67.1	40	36.7	69	63.3
16. แผนที่		6	37.5	10	62.5	59	34.9	110	65.1
17. สไลด์		8	44.4	10	55.6	57	34.1	110	65.9
18. ไมโครฟิล์ม		4	50.0	4	50.0	61	34.5	116	65.5
19. ไมโครฟิช		4	66.7	2	33.3	61	34.1	118	65.9
20. วีดิทัศน์		30	49.2	31	50.8	35	28.2	89	71.8
21. เทปคาสเซ็ท		32	46.4	37	53.6	33	28.4	83	71.6
22. ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มีให้บริการในห้องสมุด		29	35.8	52	64.2	36	34.6	68	65.4
23. บริการ Internet		24	35.8	43	64.2	41	34.7	77	65.3
24. WWW (World Wide Web)		30	37.0	51	63.0	35	33.7	69	66.3

จากตารางที่ 34 จะเห็นได้ว่านักศึกษาหญิงมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่มากกว่านักศึกษาชาย ยกเว้นจะมีการใช้ไมโครฟิชน้อยกว่าเพศชาย และมีการใช้หนังสือรายปีหรือสมพัตสร และไมโครฟิล์ม คิดเป็นร้อยละ 50.0 เท่ากัน

ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการใช้ทรัพยากรสารสนเทศตามระดับอายุ

ประเภทของ ทรัพยากร	อายุ		17 ปี				18 ปี				19 ปี				20 ปี ขึ้นไป			
			ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. หนังสือ/ตำราทั่วไป	3	1.6	0	0	13	7.1	0	0	34	18.7	1	33.3	132	72.5	2	66.7		
2. หอสมุด	1	1.0	2	2.5	7	6.7	6	7.4	18	17.3	17	21.0	78	75.0	56	69.1		
3. สารานุกรม	1	1.9	2	1.5	3	5.8	10	7.5	17	32.7	18	13.5	31	59.6	103	77.4		
4. หนังสือรายปี/สมพัลลร	1	3.8	2	1.3	1	3.8	12	7.5	5	19.2	30	18.9	19	73.1	115	72.3		
5. คู่มือ	2	2.9	1	0.9	4	5.9	9	7.7	18	26.5	17	14.5	44	64.7	90	76.9		
6. นามานุกรม/ทำเนียบนาม	1	8.3	2	1.2	0	0	13	7.5	2	16.7	33	19.1	9	75.0	125	72.3		
7. วรรณคดี	1	5.9	2	1.2	1	5.9	12	7.1	2	11.8	33	19.6	13	76.5	121	72.0		
8. บรรณานุกรม	1	2.1	2	1.5	3	6.3	10	7.3	9	18.8	26	19.0	35	72.9	99	72.3		
9. อักษรานุกรมชีวประวัติ	1	6.7	2	1.2	0	0	13	7.6	2	13.3	33	19.4	12	80.0	122	71.8		
10. อักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์	1	10.0	2	1.1	0	0	13	7.4	0	0	35	20.0	9	90.0	125	71.4		
11. วิทยานิพนธ์	1	1.7	2	1.6	1	1.7	12	9.5	5	8.5	30	23.8	52	88.1	82	65.1		
12. วารสาร	3	1.9	0	0	10	6.5	3	10.0	27	17.4	8	26.7	115	74.2	19	63.3		
13. หนังสือพิมพ์	3	1.9	0	0	12	7.5	1	3.8	29	18.2	6	23.1	115	72.3	19	73.1		
14. จุลสาร	2	2.1	1	1.1	4	4.1	9	10.2	14	14.4	21	23.9	77	79.4	57	64.8		
15. กฤตภาค	3	3.9	0	0	4	5.3	9	8.3	13	17.1	22	20.2	56	73.7	78	71.6		
16. แผนที่	3	18.8	0	0	1	6.3	12	7.1	4	25.0	31	18.3	8	50.0	126	74.6		

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ประเภทของ ทรัพยากร	17 ปี				18 ปี				19 ปี				20 ปี ขึ้นไป			
	ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
17. สไลด์	2	11.1	1	0.6	2	11.1	11	6.6	2	11.1	33	19.8	12	66.7	122	73.1
18. ไมโครฟิล์ม	1	12.5	2	1.1	0	0	13	7.3	0	0	35	19.8	7	87.5	127	71.8
19. ไมโครฟิช	1	16.7	2	1.1	0	0	13	7.3	0	0	35	19.6	5	83.3	129	72.1
20. วีดิทัศน์	2	3.3	1	0.8	2	3.3	11	8.9	8	13.1	27	21.8	49	80.3	85	68.5
21. เทปคาสเซ็ท	3	4.3	0	0	3	4.3	10	8.6	14	20.3	21	18.1	49	71.0	85	73.3
22. ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มี ให้บริการในห้องสมุด	1	1.2	2	1.9	4	4.9	9	8.7	15	18.5	20	19.2	61	75.3	73	70.2
23. บริการ Internet	1	1.5	2	1.7	3	4.5	10	8.5	13	19.4	22	18.6	50	74.6	84	71.2
24. WWW (World Wide Web)	2	2.5	1	1.0	2	2.5	11	10.6	15	18.5	20	19.2	62	76.5	72	69.2

ตารางที่ 35 นักศึกษาที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จะมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทมากกว่านักศึกษาที่มีอายุ 17 - 19 ปี ส่วนนักศึกษาที่มีอายุ 19 ปี จะมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนใหญ่มากกว่านักศึกษาที่มีอายุ 17 - 18 ปี และนักศึกษาที่มีอายุ 19 ปี จะไม่มีการใช้อักรานุกรมทางภูมิศาสตร์และไมโครฟิล์มเลย ส่วนสไลด์นั้น นักศึกษาที่มีอายุ 17 - 19 ปี จะมีการใช้อยู่ในระดับเดียวกัน

นักศึกษาที่มีอายุ 18 ปี จะมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่มากกว่า นักศึกษาที่มีอายุ 17 ปี และมีการใช้หนังสือรายปีหรือสมปัดสร, ดรรชนี, วิทยา-นิพนธ์, สไลด์, วิกิตำสน์, เทปคาสเซ็ท และ WWW (World Wide Web) อยู่ในระดับเท่ากัน ส่วนทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาอายุ 18 ปี ไม่ได้ใช้เลย ได้แก่ นามานุกรมหรือทำเนียบนาม, อักขรานุกรมชีวประวัติ, อักขรานุกรมทางภูมิศาสตร์, ไมโครฟิล์ม, ไมโครฟิช และทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาที่มีอายุ 18 ปี มีการใช้น้อยกว่านักศึกษาที่มีอายุ 17 ปี คือ แผนที่

ตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการใช้ทรัพยากรสารสนเทศตามคณะ

ประเภทของ ทรัพยากร	คณะ		วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี				มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				ศึกษาศาสตร์				วิทยาลัยอิสลามศึกษา			
			ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หนังสือ/ตำราทั่วไป	46	25.3	1	33.3	43	23.6	0	0	44	24.2	0	0	49	26.9	2	66.7		
2. พจนานุกรม	26	25.0	21	25.9	25	24.0	18	22.2	23	22.1	21	25.9	30	28.8	21	25.9		
3. สารานุกรม	14	26.9	33	24.8	11	21.2	32	24.1	12	23.1	32	24.1	15	28.8	36	27.1		
4. หนังสือรายปี/สมพัทธ์สร	5	19.2	42	26.4	6	23.1	37	23.3	3	11.5	41	25.8	12	46.2	39	24.5		
5. คู่มือ	20	29.4	27	23.1	11	16.2	32	27.4	16	23.5	28	23.9	21	30.9	30	25.6		
6. นามานุกรม/ทำเนียบนาม	3	25.0	44	25.4	3	25.0	40	23.1	3	25.0	41	23.7	3	25.0	48	27.7		
7. วรรณคดี	3	17.6	44	26.2	6	35.3	37	22.0	2	11.8	42	25.0	6	35.3	45	26.8		
8. บรรณานุกรม	9	18.8	38	27.7	12	25.0	31	22.6	10	20.8	34	24.8	17	35.4	34	24.8		
9. อักษรานุกรมชีวประวัติ	1	6.7	46	27.1	3	20.0	40	23.5	5	33.3	39	22.9	6	40.0	45	26.5		
10. อักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์	1	10.0	46	26.3	1	10.0	42	24.0	2	20.0	42	24.0	6	60.0	45	25.7		
11. วิทยานิพนธ์	18	30.5	29	23.0	6	10.2	37	29.4	12	20.3	32	25.4	23	39.0	28	22.2		
12. วารสาร	36	23.2	11	36.7	37	23.9	6	20.0	37	23.9	7	23.3	45	29.0	6	20.0		
13. หนังสือพิมพ์	37	23.3	10	38.5	41	25.8	2	7.7	37	23.3	7	26.9	44	27.7	7	26.9		
14. จุลสาร	18	18.6	29	33.0	22	22.7	21	23.9	25	25.8	19	21.6	32	33.0	19	21.6		
15. กฤตภาค	14	18.4	33	30.3	18	23.7	25	22.9	20	26.3	24	22.0	24	31.6	27	24.8		
16. แผนที่	1	6.3	46	27.2	5	31.3	38	22.5	9	56.3	35	20.7	1	6.3	50	29.6		

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ประเภทของ ทรัพยากร	คณะ		วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี				มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				ศึกษาศาสตร์				วิทยาลัยอิสลามศึกษา			
			ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
17. สไลด์	4	22.2	43	25.7	5	27.8	38	22.8	8	44.4	36	21.6	1	5.6	50	29.9		
18. ไมโครฟิล์ม	1	12.5	46	26.0	2	25.0	41	23.2	2	25.0	42	23.7	3	37.5	48	27.1		
19. ไมโครฟิช	1	16.7	46	25.7	4	66.7	39	21.8	0	0	44	24.6	1	16.7	50	27.9		
20. วีดิทัศน์	8	13.1	39	31.5	13	21.3	30	24.2	12	19.7	32	25.8	28	45.9	23	18.5		
21. เทปคาสเซ็ท	11	15.9	36	31.0	18	26.1	25	21.6	13	18.8	31	26.7	27	39.1	24	20.7		
22. ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มี ให้บริการในห้องสมุด	14	17.3	33	31.7	22	27.2	21	20.2	22	27.2	22	21.2	23	28.4	28	26.9		
23. บริการ Internet	3	4.5	44	37.3	22	32.8	21	17.8	24	35.8	20	16.9	18	26.9	33	28.0		
24. WWW (World Wide Web)	12	14.8	35	33.7	23	28.4	20	19.2	26	32.1	18	17.3	20	24.7	31	29.8		

จากตารางที่ 36 นักศึกษาที่มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเกือบทุกประเภทมากเป็นอันดับ 1 คือ วิทยาลัยอิสลามศึกษา รองลงมาคือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามลำดับ

ส่วนนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการใช้ดรรชนี ร้อยละ 35.5 และไมโครฟิช ร้อยละ 66.7 มากเป็นอันดับ 1 และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ไม่มีการใช้ไมโครฟิชเลย เมื่อเทียบกับคณะอื่น ๆ แต่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีการใช้แผนที่ ร้อยละ 56.3 สไลด์ ร้อยละ 44.4 บริการ Internet ร้อยละ 35.8 บริการ WWW ร้อยละ 32.1 มากเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับทุกคณะส่วนการใช้งานฐานกรหรือทำเนียบนามนักศึกษาทุกคณะมีการใช้เท่ากัน ร้อยละ 25.0

ตารางที่ 37 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการใช้ทรัพยากรสารสนเทศตามระดับชั้นปี

ประเภทของ ทรัพยากร	ชั้นปี		ปี 1				ปี 2				ปี 3				ปี 4			
			ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. หนังสือ/ตำราทั่วไป	31	17.0	2	66.7	54	29.7	1	33.3	50	27.5	0	0	47	25.8	0	0		
2. พจนานุกรม	16	15.4	17	21.0	32	30.8	23	28.4	28	26.9	22	27.2	28	26.9	19	23.5		
3. สารานุกรม	15	28.8	18	13.5	12	23.1	43	32.3	13	25.0	37	27.8	12	23.1	35	26.3		
4. หนังสือรายปี/สมพัคสร	4	15.4	29	18.2	4	15.4	51	32.1	7	26.9	43	27.0	11	42.3	36	22.6		
5. คู่มือ	17	25.0	16	13.7	23	33.8	32	27.4	10	14.7	40	34.2	18	26.5	29	24.8		
6. นามานุกรม/ทำเนียบนาม	2	16.7	31	17.9	0	0	55	31.8	6	50.0	44	25.4	4	33.3	43	24.9		
7. วรรณคดี	2	11.8	31	18.5	4	23.5	51	30.4	6	35.3	44	26.2	5	29.4	42	25.0		
8. บรรณานุกรม	10	20.8	23	16.8	15	31.3	40	29.2	11	22.9	39	28.5	12	25.0	35	25.5		
9. อักษรานุกรมที่วิประวัติ	2	13.3	31	18.2	2	13.3	53	31.2	7	46.7	43	25.3	4	26.7	43	25.3		
10. อักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์	0	0	33	18.9	5	50.0	50	28.6	2	20.0	48	27.4	3	30.0	44	25.1		
11. วิทยานิพนธ์	3	5.1	30	23.8	8	13.6	47	37.3	20	33.9	30	23.9	28	47.5	19	15.1		
12. วารสาร	23	14.8	10	33.3	44	28.4	11	36.7	43	27.7	7	23.3	45	29.0	2	6.7		
13. หนังสือพิมพ์	26	16.4	7	26.9	47	29.6	8	30.8	40	25.2	10	38.5	46	28.9	1	3.8		
14. จุลสาร	11	11.3	22	25.0	30	30.9	25	28.4	33	34.0	17	19.3	23	23.7	24	27.3		
15. กฤตภาค	13	17.1	20	18.3	21	27.6	34	31.2	23	30.3	27	24.8	19	25.0	28	25.7		
16. แผนที่	6	37.5	27	16.0	4	25.0	51	30.2	2	12.5	48	28.4	4	25.0	43	25.4		

ตารางที่ 37 (ต่อ)

ประเภทของ ทรัพยากร	ชั้นปี	ปี 1				ปี 2				ปี 3				ปี 4			
		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้		ใช้		ไม่ใช้	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
17. สไลด์		5	27.8	28	16.8	3	16.7	52	31.1	5	27.8	45	26.9	5	27.8	42	25.1
18. ไมโครฟิล์ม		1	12.5	32	18.1	3	37.5	52	29.4	1	12.5	49	27.7	3	37.5	44	24.9
19. ไมโครฟิช		0	0	33	18.4	1	16.7	54	30.2	2	33.3	48	26.8	3	50.0	44	24.6
20. วิดิทัศน์		8	13.1	25	20.2	13	21.3	42	33.9	16	26.2	34	27.4	24	39.3	23	18.5
21. เทปคาสเซ็ท		12	17.4	21	18.1	17	24.6	38	32.8	14	20.3	36	31.0	26	37.7	21	18.1
22.ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มี ให้บริการในห้องสมุด		13	16.0	20	19.2	20	24.7	35	33.7	23	28.4	27	26.0	25	30.9	22	21.2
23. บริการ Internet		11	16.4	22	18.6	22	32.8	33	28.0	19	28.4	31	26.3	15	22.4	32	27.1
24. WWW (World Wide Web)		12	14.8	21	20.2	25	30.9	30	28.8	21	25.9	29	27.9	23	28.4	24	23.1

จากตารางที่ 37 จะเห็นว่านักศึกษาชั้นปี 4 จะมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศต่อไปนี้มากเป็นอันดับ 1 คือ หนังสือรายปี/สมพัตสร ร้อยละ 42.3 วิทยานิพนธ์ ร้อยละ 47.5 วารสาร ร้อยละ 29.0 ไมโครฟิช ร้อยละ 50.0 วีดิทัศน์ ร้อยละ 39.3 เทปคาสเซ็ท ร้อยละ 37.7 ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มีให้บริการในห้องสมุด ร้อยละ 30.9 รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปี 2, ปี 3 และปี 1 ตามลำดับ

ส่วนสไลด์นั้นนักศึกษาชั้นปี 4, ปี 3 และปี 1 มีการใช้มากเป็นอันดับ 1 เหมือนกัน ร้อยละ 27.8 และไมโครฟิล์ม นักศึกษาชั้นปี 4 และปี 2 มีการใช้มากเป็นอันดับ 1 เหมือนกัน ร้อยละ 37.5

นักศึกษาชั้นปี 3 มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศต่อไปนี้มากเป็นอันดับ 1 คือ ดรรชนี ร้อยละ 35.3 อักษรานุกรมชีวประวัติ ร้อยละ 46.7 จุลสาร ร้อยละ 34.0 กฤตภาค ร้อยละ 30.3 และนามานุกรม/ทำเนียบนาม ร้อยละ 50.0 ซึ่งนามานุกรม/ทำเนียบนามนี้นักศึกษาชั้นปี 2 ไม่มีการใช้เลยเมื่อเทียบกับชั้นปีอื่นๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อทราบถึงการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษารวมทั้งวิธีการและปัญหาในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อทราบผลของการนำวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะห้องสมุดในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศโดยห้องสมุดอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทั้ง 3 คณะและ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาทุกคณะ ทุกชั้นปี ที่เรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้มาแล้ว รวมทั้งสิ้น 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1	สถานภาพส่วนตัว
ตอนที่ 2	สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป
ตอนที่ 3	วัตถุประสงค์การเข้าใช้ห้องสมุด
ตอนที่ 4	วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ
ตอนที่ 5	ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ
ตอนที่ 6	ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทุกคณะ ทุกชั้นปี ให้ช่วยตอบแบบสอบถามและจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 92.5

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 - ตอนที่ 5 ใช้วิธีการหาอัตราส่วนร้อยละโดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามเพศ ตามอายุ ตามคณะ และตามระดับชั้นปี

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.9 มีอายุ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.4 เป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.1 เป็นนักศึกษาปี 2 คิดเป็นร้อยละ 29.7
2. สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป

นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 53.5 นักศึกษาที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 60.7 เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.3 เป็นนักศึกษาปี 2 คิดเป็นร้อยละ 35.4 ชอบเข้าใช้ห้องสมุดช่วงเวลารว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.7 นักศึกษาส่วนใหญ่มีเวลารว่างในการเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 59.5 และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.2
3. วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด

นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ หรือตำราทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 95.1 รองลงมาคือ เพื่ออ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งทบทวนบทเรียนแต่ละวิชา คิดเป็นร้อยละ 87.0 และเข้ามาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 80.5 นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.9 รองลงมาคือ เรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยม คิดเป็นร้อยละ 68.1 และเรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรของห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 36.2

4. วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ของห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 88.1 รองลงมาคือ การสืบค้นจากตู้บัตรรายการ คิดเป็นร้อยละ 69.7 นักศึกษาสามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาสามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.2 และนักศึกษาที่สามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้ทุกครั้ง มีเพียงร้อยละ 5.4 เท่านั้น

5. ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

ทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ หนังสือ/ตำราทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 98.4 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 85.9 และวารสาร คิดเป็นร้อยละ 83.8 และทรัพยากรสารสนเทศที่มีผู้ใช้น้อยที่สุด คือ ไมโครฟิช ซึ่งมีผู้ใช้เพียงร้อยละ 3.2 เท่านั้น

6. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

สามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

6.1 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

พบว่าหนังสือ วารสารและโสตทัศนวัสดุมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ และที่มีอยู่ไม่ค่อยทันสมัย ในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศบางครั้งไม่พบและไม่สามารถติดตามได้ โดยเฉพาะวารสารมักจะไม่พบเอกสารต้นฉบับ

6.2 ด้านบุคลากรห้องสมุด

พบว่าผู้ใช้บริการเห็นว่าบุคลากรห้องสมุดควรมีความเต็มใจในการให้บริการ และช่วยเหลือมากกว่านี้

6.3 ด้านการบริการ

นักศึกษาต้องการให้ห้องสมุดเปิดบริการในวันอาทิตย์ ควรมีการจัดสรรเวลาในการเข้าใช้บริการ Internet ให้มากขึ้น และฐานข้อมูล CD-ROM ยังมีน้อยไม่เพียงพอกับผู้ใช้บริการ

6.4 ด้านอาคารสถานที่

นักศึกษาเห็นว่าห้องสมุดควรมีบรรยากาศที่เงียบสงบกว่านี้ และควรมีการปรับปรุงด้านแสงสว่างบริเวณติดเก้าอี้ของห้องสมุด

6.5 ด้านการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงบริการต่าง ๆ ที่มีเพิ่มเข้ามาใหม่ และควรมีคู่มือในการใช้บริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด

อภิปรายผล

ด้านสภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป

นักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เมื่อดูจากช่วงเวลาที่นักศึกษาชอบเข้าใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษาชอบเข้าใช้ช่วงเวลาวางระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด และนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุดทุกวันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 3 และชั้นปี 4 ส่วนนักศึกษาชั้นปี 2 ส่วนใหญ่เข้าใช้เกือบทุกวัน จะเห็นว่านักศึกษาชั้นปี 1 หรือนักศึกษาที่มีอายุน้อยไม่ค่อยเข้าใช้ห้องสมุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาชั้นปี 1 ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนได้มากนัก อีกทั้งยังต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยและรุ่นพี่จัดขึ้นอีก ฉะนั้นจึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาเข้าไปใช้ห้องสมุดมากนัก

ส่วนความคิดเห็นในเรื่องความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผลิลีย์ รองสวัสดิ์ (2520) และวนิดา จินตนา นุรัตน์ (2523) ที่นักศึกษาเห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ การเรียนในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอและทันกับโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น การศึกษาโดยใช้ห้องสมุดจึงเพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้นห้องสมุดกับการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก ดังงานวิจัยของ แดเนียล (Daniel, 1984 : 2917-A) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนกับความถี่ในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย 3 แห่งในไนจีเรีย พบว่า วิธีการสอนของอาจารย์และการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันในทางบวกสูง และมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 องค์ประกอบที่สำคัญในการกระตุ้นการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา คือ อาจารย์ผู้สอนและลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไล (Lai, 1991 : 3544-A) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ในสหรัฐอเมริกากับไต้หวัน พบว่า การใช้ห้องสมุดขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของอาจารย์ผู้สอน การอ่านสิ่งทีนอกเหนือตำรา การได้รับมอบหมายให้ทำรายการและความต้องการสถานที่สงบเพื่อศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเห็นได้ว่า การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญจากผู้สอน สภาพห้องสมุดและตัวผู้เรียน ซึ่งต่างก็มีความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด

วัตถุประสงค์ลำดับแรก ๆ ของการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษา ได้แก่ การเข้ามาเพื่ออ่านหนังสือ หรือตำราทางวิชาการ เพื่ออ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งทบทวนบทเรียนแต่ละวิชา และเข้ามาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพจิตร เกิดอยู่ (2540) และ จุฑาทิพย์ โอสนานนท์ (2532) ที่พบว่า การเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุด เพราะได้รับมอบหมายให้ทำรายงาน รองลงไปคือ เพื่ออ่านวารสารและหนังสือพิมพ์

แต่การเข้ามาค้นข้อมูลจากเครื่อง Canofile การเข้ามาค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และการเข้ามาค้นฐานข้อมูลรายชื่วารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคนั้น นักศึกษายังเข้ามาใช้น้อยมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะไม่ทราบถึงรายละเอียดของการบริการดังกล่าว เช่น อาจไม่ทราบว่าเครื่อง Canofile นั้นมีประโยชน์อย่างไร ห้องสมุดจัดเก็บข้อมูลใดเอาไว้ และมีวิธีการใช้งานอย่างไร เป็นต้น หรือฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นั้น นักศึกษาอาจไม่ทราบว่ามีการให้บริการหรือไม่ หรืออาจไม่ทราบถึงวิธีการสืบค้น และที่สำคัญคือไม่ทราบถึงประโยชน์ของฐานข้อมูลนี้

ส่วนฐานข้อมูลรายชื่วารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคนั้น ถ้านักศึกษาไม่สามารถสืบค้นรายการบรรณานุกรมของวารสารของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคได้ ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะทราบรายชื่วารสารในห้องสมุดนั้น ๆ หรือถ้าหากสามารถสืบค้นข้อมูลออกมาได้แล้วก็ไม่อาจทราบว่าห้องสมุดมีบริการยืมระหว่างห้องสมุด หรือผู้ใช้บริการอาจไม่สะดวกในการไปยังห้องสมุดนั้น ๆ เองก็อาจเป็นได้

ด้านการเรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุด

นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือเรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยที่ได้จัดวิชา 421-101 นี้เป็นวิชาพื้นฐานบังคับให้แก่นักศึกษาชั้นปี 1 ของทุกคณะลงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักวิธีการใช้เครื่องมือในการค้นหาสารสนเทศ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้การศึกษาด้วยตนเองนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กาลหลง บุตรไสว (2530) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า สถาบันการศึกษาควรมีการเรียนการสอนวิธีใช้ห้องสมุด ตั้งแต่นักเรียนชั้นอนุบาลหรือปีแรกที่เข้าโรงเรียน โดยทำต่อเนื่องกันไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยจัดเนื้อหาเริ่มด้วยการแนะนำวิธีการใช้ห้องสมุดอย่างง่าย ๆ แล้วขยายเนื้อหาให้กว้างขวางลึกซึ้งขึ้นตามลำดับ

ด้านวิธีการสืบค้นสารนิเทศ

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสืบค้นสารนิเทศโดยการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ของห้องสมุด และใช้วิธีการสืบค้นจากตู้บัตรรายการเป็นอันดับรองลงมา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความรู้และทักษะในการใช้ฐานข้อมูลต่าง ๆ ของห้องสมุดจากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดแล้ว อีกทั้งยังสะดวกในการสืบค้นด้วยตนเอง และยังได้สารนิเทศที่ต้องการในเวลาอันรวดเร็ว แต่ก็ยังมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่ยังนิยมใช้บัตรรายการสืบค้นทรัพยากรสารนิเทศอยู่ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลนั้นมีจำนวนน้อย อีกทั้งยังไม่มีเครื่องพิมพ์ผล (Printer) ให้บริการ นักศึกษาจึงต้องใช้วิธีการจดเลขเรียกหนังสือ หรือรายการทางบรรณานุกรมที่ต้องการใช้ ซึ่งถ้ามีจำนวนมากจะทำให้เสียเวลานาน และวิธีการสืบค้นจากบัตรรายการยังสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ในกรณีที่ไฟฟ้าดับหรือระบบคอมพิวเตอร์เสีย ฉะนั้นห้องสมุดจึงควรทำบัตรรายการควบคู่ไปด้วย

ด้านความสำเร็จในการค้นหาทรัพยากรสารนิเทศในห้องสมุด ในบางครั้งนักศึกษาไม่ได้ทรัพยากรสารนิเทศที่ต้องการ เช่นอาจประสบปัญหาในด้านสารนิเทศไม่อยู่ที่ชั้นวางหนังสือ หรือไม่ได้อยู่ที่ชั้นพักหนังสือ ทั้งที่ดูในเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วระบุสถานภาพว่าไม่มีผู้ยืมไปใช้ เหล่านี้เป็นปัญหาที่พบบ่อยอยู่บ่อย ๆ ฉะนั้นห้องสมุดควรมีการสำรวจชั้นหนังสือ ชั้นวารสารล่วงหน้า อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อสำรวจดูว่ามีหนังสือ วารสาร วางผิดที่บ้างหรือไม่ หนังสือ หรือวารสารที่ขาดหายไป ควรแก้ไขข้อมูลในคอมพิวเตอร์ให้เป็นปัจจุบันด้วย อีกทั้งยังควรระบุให้ชัดเจนว่า หนังสือชื่อนี้ เล่มนี้ ส่งซ่อม หรือวารสารชื่อนี้ ตั้งแต่ฉบับที่เท่าใดส่งเย็บเล่ม (ถ้ามีเพียง Copy เดียว) โดยเฉพาะวารสารล่วงหน้าจะให้บริการแบบชั้นเปิด จึงอาจมีการแอบหรือซ่อนวารสารที่ต้องการใช้เอาไว้ หรือการที่บุคลากรห้องสมุดให้นักศึกษาจัดเก็บวารสารล่วงหน้าที่นำออกมาใช้เอง เพื่อประโยชน์ของนักศึกษาในการจดจำที่เก็บ และเพื่อความสะดวกในการให้บริการต่อไปเพราะบุคคลในงาานนี้มีน้อย แต่ปัญหาที่มักจะตามมาคือ นักศึกษาบางคนไม่มีความรับผิดชอบในการนำไปเก็บชั้นชั้น จึงวางไปให้เสร็จ ๆ เพราะคิดว่าเจ้าหน้าที่คงไม่มีเวลามาตรวจสอบอยู่แล้ว ในบางครั้งจะมีนักศึกษาช่วยงานเข้ามาช่วย แต่นักศึกษาเหล่านั้นเพียงจัดชั้นให้เป็นระเบียบเท่านั้น แต่ไม่ได้ตรวจสอบเลยว่าวารสารนั้น ๆ วางอยู่ถูกต้องหรือไม่ จึงทำให้ผู้ใช้บริการประสบปัญหาในการค้นหาเอกสารต้นฉบับอยู่เสมอ

ด้านการใช้ทรัพยากรสารนิเทศของห้องสมุด

ทรัพยากรสารนิเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ หนังสือ/ตำราทั่วไป รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวารสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา จินตนาอรุรัตน์ (2523) จุฬาทิพย์ ไอลานานนท์ (2532) และไพจิตร เกิดอยู่ (2540) ที่พบว่าทรัพยากรสารนิเทศในห้องสมุดที่

นักศึกษาใช้สูงสุด ได้แก่ หนังสือประกอบการเรียนและหนังสือทั่วไป ส่วนทรัพยากรสารสนเทศที่ นักศึกษาใช้น้อยที่สุดคือ ไมโครฟิชและไมโครฟิล์ม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดมี เครื่องอ่านเพียงเครื่องเดียว อีกทั้งข้อมูลที่มีอยู่ในไมโครฟิชและไมโครฟิล์มนั้นเก่าและล้าสมัย จนไม่สามารถนำมาใช้ได้เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสำรวจหรือเช็คชั้นหนังสือ และชั้นเก็บวารสารล่วงหน้า อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อปรับปรุงข้อมูลในฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันเสมอ และควรมีการคัดทรัพยากร สารสนเทศที่ไม่ค่อยมีผู้ใช้ ทรัพยากรสารสนเทศที่เก่าและล้าสมัยออกบ้าง เมื่อมีทรัพยากร สารสนเทศใหม่ ๆ มาเพิ่มเติม
2. ในแต่ละฐานข้อมูลควรระบุสถานภาพของทรัพยากรสารสนเทศนั้น ๆ เพิ่มเติมถ้ามีการนำ ไปซ่อมแซม หรืออย่างน้อยฝ่ายซ่อมแซมทรัพยากรควรมีรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศที่ ส่งซ่อมเพื่อความสะดวกในการติดตามมาใช้ประโยชน์ต่อไป
3. ผู้ให้บริการควรตระหนักว่า ผู้ที่ใช้บริการห้องสมุดมุ่งมาเพื่อต้องการสารสนเทศไป เสริมสร้างภูมิปัญญา ใช้แก้ปัญหาในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต ผู้ให้บริการแม้จะ ไม่ใช่ผู้ให้คำตอบในสิ่งเหล่านั้น แต่สามารถชี้ช่องทางได้ว่า สามารถหาสารสนเทศได้จากทรัพยากร สารสนเทศใดในห้องสมุด บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และรอบรู้ อย่างแท้จริง เพราะบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะมีการติดต่อกันกับผู้ใช้บริการอยู่เสมอ ดัง นั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดจะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้การ ติดต่อดังกล่าวเป็นไปได้โดยราบรื่น
4. ควรมีมาตรการที่เข้มงวดกับผู้ใช้บริการห้องสมุดที่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น
5. ควรมีการจัดทำคู่มือในการใช้ห้องสมุด หรือการแนะนำ รวมทั้งวิธีใช้ฐานข้อมูลและ บริการต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด
6. ควรมีเครื่องพิมพ์ (Printer) ไว้ให้บริการสำหรับผู้ใช้ที่ต้องการพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการ สืบค้นสารสนเทศ
7. ห้องสมุดควรมีการชี้แจงงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับ ให้ผู้ใช้ทราบถึงสภาพการบริหาร และการดำเนินงานของห้องสมุดอย่างชัดเจน เพื่อการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนเพิ่มมาก ขึ้นจากผู้ใช้บริการและผู้บริหารในระดับสูงขึ้น

บรรณานุกรม

- กาหลง บุตรไสว (2530) “การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนรายวิชา ท 081 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กาญจนา พุทธนิมิตต์ (2529) “ความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียน นายเรือ” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำแหง พलगูร (2507) รายงานสัมมนาเรื่องปัญหาของบพบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. พระนคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑาทิพย์ ไอสนานนท์ (2532) “ปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ ทรัพย์เสน (2537) “การใช้สารนิเทศในหอสมุดแห่งชาติส่วนภูมิภาค” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉีณา สวัสดิ์สรณ์ (2522) “การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร สุขชัยพานิชพงศ์ (2520) “การสำรวจความสนใจในการอ่านของผู้อ่านในหอสมุด แห่งชาติ” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย (2521) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียน การสอนตามโครงการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : ทบวง.

นวนิตย์ อินทรามะ (2535) “การจัดระบบสารสนเทศ” ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชา
การวางแผนและการบริหารระบบสารสนเทศ หน่วยที่ 8 - 15 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2
นนทบุรี : มสธ.

..... (2517) การบริหารงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ :
คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

..... (2512) “ห้องสมุดกับสถาบันการศึกษาชั้นสูง” วารสารสภาการศึกษา
แห่งชาติ. 3(กุมภาพันธ์) 18 - 19.

นันทา วิทวุฒิกัตต์ (2533) พฤติกรรมการสอนการใช้ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ผลิวัลย์ รongสวัสดิ์ (2520) “การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2519” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ (2533) “การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการและการแสวงหา
สารสนเทศ” วารสารห้องสมุด 34(4) (ตุลาคม-ธันวาคม) 72-79.

ไพจิตร เกิดอยู่ (2540) “เหตุผลในการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” บรรณศาสตร์ 12(1) (มิถุนายน) 78-87.

ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์, บรรณารักษ์ (2520) คู่มืออาจารย์ด้านการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ (2535) เอกสารประกอบการสอน
ชุดวิชา การวางแผนและการบริหารระบบสารสนเทศ หน่วยที่ 8-15 ฉบับพิมพ์
ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มสธ.

..... (2539) เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศศาสตร์เบื้องต้น หน่วยที่ 1-7
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มสธ.

- ลมูล รัตตากร (2538) “มนุษยสัมพันธ์ในการให้บริการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ”
บรรณศาสตร์ 10(2) ธันวาคม 19 - 42.
- ลำพึง พ่วงบางโพ (2536) “ความต้องการและการใช้สารสนเทศของอาจารย์และนักศึกษา
คณะบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัยเอกชน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วงศ์สว่าง เซารัฐ (2539) การประยุกต์ใช้ไอทีกับงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา จินตนาหุรัตน์ (2523) “การศึกษาปัญหาการใช้บริการห้องสมุดกลางของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชา
บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภา รพีพัฒนา (2532) “ความต้องการใช้บริการห้องสมุดกลางของนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี อนันตศิริ (2533) “ความต้องการและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์
ประจำวิทยาลัยการทัพอากาศ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย เลาหวิเชียรและวรงค์ จันทรศร, บรรณาธิการ. (2531) การบริหารมหาวิทยาลัยใน
ประเทศไทย กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (2529) มาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ :
สมาคมฯ.
- สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงค์ (2521) บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

..... (2515) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : แผนกวิชา
บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Brown, James W. and James W. Thornton, Jr. (1971) **College Teaching : A Systematic Approach**. 2nd ed. New York : McGraw-Hill.

Daneil, James Olonemeye (1984) "The Relationship Between Methods of Instruction and Frequency of Library Use by Students and Faculty in Three Universities in Nigeria" **Dissertation Abstracts International** 44 (April) 2917-A

Elliott, Lloyd Gene (1977) "A Study of the Use by Undergraduates of One University Library" **Dissertation Abstracts** 38 (November) 2391-A.

Emdad, Ali A. and Robert Rogers (1978) "Library Use at Pahlavi University" **College and Research Libraries** 39 (November) 448-455.

Lai, Ting Ming (1991) "A Comparative Study of the Use of Academic Libraries by Undergraduates in the United States and Taiwan" **Dissertation Abstracts International**. 51 (May) 3544-A.

Lyle, Guy R. (1974) **The Administration of the College Library**. 4th ed. New York : H.W. Wilson.

Rogers, Rutherford C. and David C. Weber (1971) **University Library Administration**. New York : H.W. Wilson.

"Standards for College Libraries" (1975) **College and Research Libraries**. 36 (October) 278 - 290.

Weidner, Edward W. (1962) **The World Role of Universities**. New York : McGraw-Hill.

Wilson, Louis R. (1966) **Education and Libraries**. Hamden, Conn. : Shoe String Press.

แบบสอบถาม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว
- ตอนที่ 2 สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป
- ตอนที่ 3 วัตถุประสงค์การเข้าใช้ห้องสมุด
- ตอนที่ 4 วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ
- ตอนที่ 5 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ
- ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงใน ทุกตอนตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ
 - 16 ปี 19 ปี
 - 17 ปี 20 ปีขึ้นไป
 - 18 ปี
3. ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาในคณะ
 - คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 - คณะศึกษาศาสตร์
 - วิทยาลัยอิสลามศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป

1. ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด
 - ทุกวัน เดือนละครั้ง อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
 - เกือบทุกวัน สัปดาห์ละครั้ง

2. เวลาที่ท่านชอบเข้าใช้ห้องสมุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - เวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน
 - หลังเลิกเรียน
 - เฉพาะวันเสาร์
 - ก่อนสอบประจำภาค 1 เดือน
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ท่านคิดว่าท่านมีเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุด
 - มากพอ ปานกลาง
 - น้อย น้อยที่สุดหรือไม่ค่อยมีเวลา

4. ท่านคิดว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาของท่าน
 - มากที่สุด มาก
 - ปานกลาง น้อย
 - น้อยที่สุดหรือไม่มีความสำคัญเลย

ตอนที่ 3 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของท่านเพื่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- อ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ
- อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์
- ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด เช่น วิทยานิพนธ์ หนังสืออ้างอิง
- ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุด
- ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุด เช่น บริการถ่ายเอกสาร บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า
- ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC)
- ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรม (INDEX)

- ฐานข้อมูลโสตทัศนวัสดุ (JFKAV)
- ฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL)
- ฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค
- ฐานข้อมูลบุคคลสำคัญมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ฐานข้อมูล ERIC
- ฐานข้อมูล SOCIO File
- ฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf
- ค้นจากเครื่อง Canofile
- Multimedia
- สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet
- สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet
- E-mail (Electronic mail)
- WWW (World Wide Web)
- ค้นคว้า หาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม
- ใช้ห้องประชุม กลุ่มย่อย เพื่อจัดกิจกรรมหรือติวเฉพาะกลุ่ม
- อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือบททวนบทเรียนของตนเอง
- ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน
- ชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้นในวาระต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการศิลปสัญจร เป็นต้น
- มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดให้บริการในวันศุกร์ และวันเสาร์
- เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่างจากการเรียน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ทำรู้จักวิธีการใช้ห้องสมุดจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จากโรงเรียนมัธยม
- จากสถาบันอื่น
- จากการเรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้
- ศึกษาจากหนังสือหรือคู่มือการใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง
- ขอคำแนะนำจากบุคลากรห้องสมุด
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 4 วิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ

ท่านค้นหาสิ่งที่ต้องการจากห้องสมุดโดย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สอบถามจากอาจารย์
- สอบถามจากบุคลากรห้องสมุด
- สอบถามจากเพื่อน
- ค้นจากตู้บัตรรายการ
- สืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ
- ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง
- ดูจากตู้แสดงหนังสือหรือโสตทัศนวัสดุใหม่
- ดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับ ที่ห้องสมุดจัดเตรียมไว้
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ท่านค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการจากห้องสมุด

- ได้ทุกครั้ง
- ส่วนมากได้
- ปานกลาง
- ได้น้อยมาก

ตอนที่ 5 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดที่ท่านใช้ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- หนังสือ/ตำราทั่วไป
- หนังสืออ้างอิง (โปรดระบุประเภทที่ท่านเคยใช้)
 - พจนานุกรม
 - สารานุกรม
 - หนังสือรายปี/สมพัตสร
 - คู่มือ
 - นามานุกรม/ทำเนียบนาม
 - ดรรชนี
 - บรรณานุกรม
 - อักษรานุกรมชีวประวัติ

- อักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์
- วิทยานิพนธ์
- วารสาร
- หนังสือพิมพ์
- จุลสาร
- กฤตภาค
- สื่อทัศนวัสดุ (โปรดระบุประเภทที่ท่านเคยใช้)
 - แผนที่
 - สไลด์
 - ไมโครฟิล์ม
 - ไมโครฟิช
 - วิดิทัศน์
 - เทปคาสเซ็ท
- เอกสารอิเล็กทรอนิกส์
 - ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มีให้บริการในห้องสมุด
 - บริการ Internet
 - WWW (World Wide Web)

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

1. ปัญหา.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....